24 KASIM 1985 YIL: 3 SAYI: 46

nokta

POLİS NURAN'IN DRAMI

300 TL. (KDV dahil)

NAZIM HİKMET

BİR KAÇIŞIN ÖYKÜSÜ

değişik şapkalar deneyin!

Mesleki özelliğinizin sadece kıyafetinizle ilgisi yoktur. Bunu sağlayan birçok değişik işlerin altından kalkabilecek gücü ve esnekliği ile Canon A-200 Bilgisayarıdır. Canon A-200, bir yazar, bir muhasebeci, bir pazarlama uzmanı, bir mühendis ve hatta bir ressamdır.
IBM PC için yazılmış olan binlerce programın çalıştırılabileceği Canon A-200, **640 KB'ta** büyüyebilen 256 KB RAM Hafıza kapasitesi, kucakta çalışmaya uygun ayarlanabilir klavyesi ve zarif görünümü ile sizin ve büronuzun temel öğesidir.

Canon A-200'ü deneyin,
Size uygunluğunu beğeneceksiniz.

Canon A-200
PERSONAL COMPUTER

HESMAK Şirketler Grubu Rıhtım Cad. Denizciler Sok.R işhanı Karaköy 1433093 1437816

MASTER Reklam & Fuar Hizmetleri Ltd.

İÇİNDEKİLER

Kapak: Mustafa Eren

Nazım'ın kaçış öyküsü

Nazım Hikmet'in kaçışındaki esrar perdesi 34 yıl sonra açıldı. Kim, nasıl, nereye kaçırdı? Bu soruların yanıtları, gazeteci Leyla Umar'ın, Nazım'ın son eşi Vera ile Moskova'da yaptığı görüşme, İnönü ile Çağlayangil'in "şair" Nazım üstüne görüşleri kapak sayfalarında.

(Sayfa 12)

Güvercin yuvadan uçtu

Demokratik Sol Parti kurucuları belli oldu. En güçlü başkan adayının yine Rahşan Ecevit olduğu söyleniyor. Kurucular Kurulu yeni başkanı belirlemek için 23 Kasım'da Ankara'da toplanacak. Eski CHP'li milletvekillerinden katılmalar bekleniyor.

(Sayfa 22)

Üniversiteliler imla bilmiyorlar

Üniversite öğrencileri ilkokuldan sonraki eğitim döneminde imla kurallarını hiç öğrenmiyorlar. Öğrencilerin bu eksikliklerinden en çok yakınanların başında da öğretmenler geliyor. **Nokta**'nın bu konudaki araştırmasında üniversiteye yeni başlayan öğrencilerden en başarılısının bile yüzde 21 oranında hatalı olduğu ortaya çıktı.

(Sayfa 48)

Polis Nuran'ın bitmeyen dramı

İki zıt Adli Tıp raporundan aleyhine olanın kabul edilmesiyle, 17 yıl hapse mahkûm olan polis Nuran Arat, bir "adli hata" yapıldığı gerekçesiyle kararı temyiz etti. Yüzbaşı sevgilisini öldürmekten mahkûm olan Nuran, "İşlemediğim bir suçtan yargılandım" diyor.

(Sayfa 26)

Balat'tan Paris'e Ergönültaş

Gırgır ve Mikrop dergilerinin unutulmaz tipi Zalim Şevki'nin "baba"sı Engin Ergönültaş, uzun süredir ortalıkta gözükmüyor. Karikatür çalışmalarını bir yana bırakmadı ama bundan böyle Metal Hurlant, L'Echo des Savanes gibi dergiler için çiziyor.

(Sayfa 58)

NE NEREDE 7

KAPAK
Nazım'ın öyküsü 12
Leyla Umar'ın söyleşisi 16

TÜRKİYE
DSP kuruldu 22
Portre/Hasan Fehmi Güneş 24
Polis Nuran'ın dramı 26
ABC'den önce öğretilen 30
İSKİ'nin el yakan faturaları 32

PANORAMA 34

DÜNYA
Marcos yolun sonunda 36
Söyleşi/Süleyman Demirel 38
Sese duyarlı bilgisayarlar 40

GÜNLERİN GETİRDİĞİ 42

EKONOMİ
İthal mallara ilgi yok 44
Serbest bölgeler geliyor 46
AET mi, ABD mi? 47

TOPLUM
Üniversiteliler imla bilmiyor 48
Çingeneler zor durumda 50
Söyleşi/Uğur Mumcu 54
Doruktakiler '85 56

KÜLTÜR-SANAT
Söyleşi/Engin Ergönültaş 58

SPOR
Samsunspor'un başarısı 60

MEKTUPLAR 62

BULMACA 64

TEST 65

KUTU KUTU 66

NOKTA'DAN

beli karınca belinden ince
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
tuttum elinden yürüdük
yürüdük güneşin altında karları çatırdata çatırdata

Bundan 24 yıl önce Nazım Hikmet, eşi Vera'yı bu dizelerle anlatıyordu. Leyla Umar ise, bu hafta **Nokta**'nın kapak sayfalarında okuyacağınız söyleşisi için onunla buluştuğu andaki gözlemini bizlere şöyle aktarıyordu: "Vera'nın beli artık karınca beli kadar ince değil ama, gözlerindeki parıltı onu gördüğüm anda çarpıverdi beni..."

Nazım Hikmet

Bu hafta **Nokta**'nın kapağında Nazım Hikmet ile Vera'nın yıllar önce çekilmiş bir fotoğrafı yer alıyor. Nazım Hikmet'in Türkiye'den nasıl kaçtığı 34 yıldır karanlıkta kalmış, hem onun kuşağının hem de yeni yetişen gençlerin merak konusu olmuştu. Nazım'ın kaçış öyküsü o yıllardan bugüne değin çeşitli yorumlara, tartışmalara yol açmıştı. Nazım nasıl kaçmıştı, kaçmasına kim yardımcı olmuştu?

Bu kaçırılış öyküsünün altında sanıldığı gibi büyük güçler, karmaşık örgütler yoktu. **Nokta**'nın 34 yıl sonra ortaya çıkardığı gerçek şuydu: 23 yaşında edebiyat tutkunu bir genç, "Nazım ağabeyine ve onun şiirine duyduğu saygıdan" kaçmasına yardımcı olmuştu. Bu genç şair, bugünün usta gazeteci-yazarı Refik Erduran'dı. Erduran ise bu gerçeği doğrulatmak amacıyla kendisiyle görüşen **Nokta** muhabirine sadece "gülümsemekle" yetiniyordu...

★ ★ ★

Nazım ile Vera'nın birbirlerine sevgi ve tutku dolu bakışlarını yansıtan eski, soluk, siyah beyaz bir fotoğraf ise **Nokta** kapağı için Mustafa Eren'in sanatçı elleriyle yeniden canlandı. Vera'nın saçları, o ünlü saman sarısına, gözleri ise Nazım'ı büyüleyen o mavi rengine kavuştu.

İlk kez dergimizde okuyacağınız bu kaçış öyküsünün yanı sıra kapak sayfalarımızda Nazım Hikmet'in bugüne kadar hiç yayınlanmamış bazı resimlerini de bulacaksınız. Şairin kız kardeşi Samiye Yaltırım, yıllardır gözü gibi sakladığı özel albümünü bir defaya özgü **Nokta**'ya açtı. Bu fotoğraflar içinde belki de en ilginci bu sayfada yer alıyor. 53 günlük bir bebeğin resmi bu... "Hoşgeldin bebek, yaşama sırası sende" diyen Nazım'ın ilk fotoğrafı...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli Yayınlar A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN

YAYIN KURULU
Dr. Adil Özkol (Başkan)
Ayşenur Arslan, İpek Çalışlar, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Güldal Kızıldemir, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Arda Uskan

ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu

YAZI İŞLERİ MÜDÜR YARDIMCILARI
İpek Çalışlar, Gülay Göktürk

İSTİHBARAT ŞEFLERİ
Korhan Atay (İstanbul)
Can Dündar (Ankara)

ÖZEL ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ
Güldal Kızıldemir, Sabir Yücesoy

HABER RÖPORTAJ
Şule Arasan, Nadire Mater, Alâ Ocak, Nesrin Özel, Levent Tayla

DIŞ HABERLER
Işık Alumur, Aydın Demirer

EKONOMİ
Nurcan Akad (Yönetmen), Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu

KÜLTÜR SANAT
Sungu Çapan

YAYIN DANIŞMANI
Engin Ardıç

SPOR DANIŞMANI
Deniz Gökçe

BÜROLAR
İstanbul: Şima Akkan, Ruşen Çakır, Mahmut Övür, Can San, Itır Şahingiray, Gülay Til, Hakan Türkkuşu, Mehmet Yalçın
Ankara: İzzet Dağıstanlı, Hıdır Göktaş, Perin Pigey, Nezih Tavlaş, Erdal Kılıçoğlu
İzmir: Fevzi Hepşenkal (Temsilci), Ercan İşsever, Cengiz Kuşçuoğlu
Yurt dışı: BELÇİKA: Hadi Uluengin
FRANSA: Bülent Çakım
İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
FOTOĞRAF : Nermi Erdur (Şef)
Adem Altan, Süleyman Tel, Mehmet Tel, Deniz Doğan, Naci Çelik
KATKIDA BULUNANLAR
Oya Açıkalın, Pertev Atasay, Ali Aydın, Ozan Aytekin, Hızır Tüzel, Ayça Gülsoy , UBA

İDARE

BAŞKAN YARDIMCISI/İdare-Reklam:
Deniz İnsel

SATIŞ MÜDÜRÜ Yıldırım Ünverdi

TEKNİK

TEKNİK MÜDÜR Güman Birincioğlu
TEKNİK SEKRETERLER Tahsin Armağan, Ertuğrul Ateş
TEKNİK ŞEFLER Fazıl Mecit, Cihat Söylemez
RENK AYRIMI Şan Grafik
BASILDIĞI YER Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş. Halkalı-İstanbul
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

ADRES

Gelişim Yayınları, Levent-İstanbul
Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay-Ankara TEL: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı Kat: 4 No: 404 Konak-İzmir TEL: 25 85 79

GELİŞİM YAYINLARI A.Ş.
YÖNETİM KURULU
Ercan Arıklı (Başkan), Tuncer Arıklı, Koray Bako, Ümit Umar, Mustafa Özyürek, Adil Özkol

Ne Nerede

KİTAP

TAOCULUK, ZEN VE BATI KÜLTÜRÜ. Alan Watts, Çeviren: İlhan Güngören, Yol Yayınları, 1985, 158 sayfa, 700 lira.

Taocu felsefenin Türkiye'deki tanıtıcısı İlhan Güngören, bu kez çağımızın en kuraldışı filozofu sayılan Alan Watts'ın denemelerini Türkçeye kazandırmış, Hint ve Çin felsefesi üzerine araştırmalarıyla tanınan Watts, işe, birkaç yıl önce Batı'yı kasıp kavuran "beat" akımında Zen'in yerini belirtmekle başlıyor. Felsefenin, kurumlara başkaldırma, kurumlaşmış düşünce önündeki yeri ya da bizzat kendisinin kurumlaşması sorunlarını ortaya koyan yazar, daha sonra cinsellik konularına eğiliyor. İngiliz araştırmacı, kitabın bundan sonraki bölümlerinde, Zen Budizmi, felsefenin temel sorunlarını ortaya atarak, zaman zaman da Batı felsefesiyle karşı karşıya getirerek açıklıyor. Bu arada, Türk felsefe okuyucusuna, Batı felsefesinin dışında, yepyeni bir boyut oluşturma çabasına saygı duymak gerektiğini belirtelim. Felsefe meraklılarına hararetle tavsiye edilebilir.

AŞELA. Zuhal Kuyaş, roman, Kaynak Yayınları, İstanbul, Eylül 1985, 355 sayfa, 1100 lira.

Zuhal Kuyaş, **Aşela** ile romancılığımıza yeni bir ses, yeni bir soluk getiriyor. **Aşela,** klasik anlatım teknikleri kullanarak tarihe uzanan bir roman. Türk romanının başlangıcından bugüne güdük kalan yönlerinden biri olan tarih perspektifi Kuyaş'ın bu çalışmasıyla yeni bir boyut kazanıyor. Ne var ki ancak çocukları eğlendirebilecek "menkıbeler" olmaktan öteye gidemeyen birçok tarih romanı bir yana, Kemal Tahir'in **Devlet Ana**'sı gibi ciddi denemelerde belli bir tezi oldukça mekanik bir biçimde kanıtlama amacıyla kaleme alınmış eserler olarak kalmışlardı...

Aşela ise geçmişin gizemli yaşantısını, başucunuzda eski günleri anlatan ninenizi dinlercesine tatlı tatlı anlatan, keyifle okunan bir çalışma. Zuhal Kuyaş, 1877 Türk-Rus Savaşı'nı bütün ayrıntılarıyla, titiz ve sorumlu bir çalışmayla tanıtıyor. Kuyaş'ın **Aşela**'sı edebiyatımız için gerçekten önemli bir kazanç.

İnsan hakları dosyası

BİN İNSAN. Erbil Tuşalp, Tekin Yayınevi, İstanbul 1985, 254 sayfa.

Olağanüstü dönemlerin olağanüstü sorgulama biçimi olan "işkence"ye ilişkin çok şey yazıldı ve çizildi. Diktatörlükler varoldukça, çok daha fazlası da yazılıp çizilecek.

Tuşalp'in kitabı, olaya yeni bir boyut getiren, hem ibret alınacak, hem de konuya ilişkin temel bir başvuru kitabı olacak nitelikte, titiz ve özgün bir çalışma. Yazar, seçtiği örnek olayları, işkence karşıtı hukuki metinlerle desteklemiş, her bölümün sonuna da, örneklere ait açıklayıcı notlar eklemiş. Tuşalp'in seçtiği örnekler, insanı insanlığından utandıracak kadar çarpıcı. Kitapta ayrıca Uluslararası Af Örgütü'nün Avrupa sorumlusu Anne Burley ile yapılmış bir söyleşi yer alıyor. Politikacıların, işkence konusunda akıl almaz açıklamalarda bulundukları günümüzde, "Bin İnsan"ı insanlık suçuna karşı hukuk ilkelerini savunan her insanın okuması gerekli.

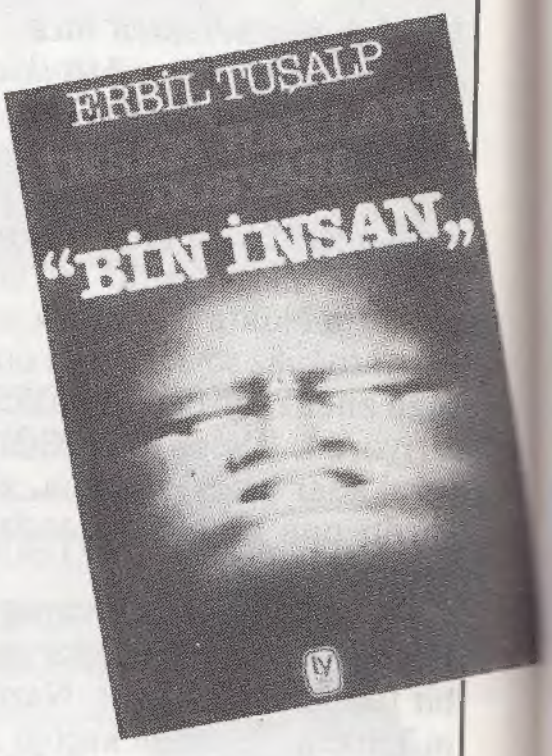

SERGİ

MARGARET BOURKE WHITE'ın 1934-1954 yılları arasında SSCB, ABD, Çekoslovakya, Almanya, Hindistan, Güney Afrika ve Kore'de çektiği 100'den fazla fotoğrafı, 8-20 Kasım tarihlerinde Yıldız Üniversitesi'nde sergilendi. Time, Fortune ve Life gibi dergilerde çalışan ünlü fotoğraf ustası 1971'de 67 yaşındayken öldü. "İnsancıl Görüş" adlı bu görkemli fotoğraf sergisini kaçırmamak gerek.

ÖMER ULUÇ'un 6 Aralık'a kadar uzatılan Ankara'daki sergisinden sonra, Ömer Uluç'un İstanbul Maçka Sanat Galerisi'nde 19 Kasım'da açılacak olan sergisinde Paris ve İstanbul'da yapılmış resimleriyle nü'leri 14 Aralık'a kadar sergileniyor.

Haftanın en çok satan kitapları

1. **Beyaz Kale,** roman, Orhan Pamuk, Can Yayınları (1)
2. **Ezgili Yürek,** şiirler-yazılar, Ruhi Su, Adam Yayınları (7)
3. **Sudaki İz,** roman, Ahmet Altan, Can Yayınları (3)
4. **Bin İnsan,** inceleme, Erbil Tuşalp, Tekin Yayınları (10)
5. **Birbirimizi Sevebilmek,** roman, Leo Busgali, İnkılap Yayınevi (-)
6. **Yalçın'ı Kim Kurtaracak,** röportaj, Emin Çölaşan, Milliyet Yayınları (4)
7. **Sana Tütün ve Tesbih Yolluyorum,** anı-mektup, Füsun Özbilgen, Broy Yayınları (9)
8. **Ku-De-Ta,** öykü-deneme, Cüneyt Arcayürek, Bilgi Yayınları (6)
9. **Malina,** roman, İngeborg Bachmann, BFS Yayınları (-)
10. **Nuh Peygamber'in Seyir Defteri,** gülmece, Yalçın Pekşen, Çağdaş Yayınları (-)

Bu listenin düzenlenmesinde bilgilerine başvurulan kitabevleri: İstanbul Akademi, Gençlik ve Sander, Ankara İlhan İlhan ve Dost, İzmir Aydın ve Dost. Parantez içindeki sayılar, kitabın bir önceki hafta sıralamasındaki yerini belirtmektedir.

KONSER

BİLSAK'TA KLASİK TÜRK SAZLARI BEŞLİSİ. Klasik Türk Musikisi konserlerini sürdüren Bilsak'ta 18 Kasım saat 21.00'de, daha önce yurt dışında müziğimizi tanıtan Türk S Klasik Türk Sazları Beşlisi'nin (kemençe: Nihat Doğu, Kanun: Cüneyt Kosal, ney: Doğan Ergin, tambur: Abdi Coşkun ve kuddüm: Vahit Anadolu) konseri var.

Ülke sağlığına adanmış, en sıkıntılı dönemlerde bile görevini gereğince yerine getirmiş bir endüstriyiz.

Yıllardır süregelen haklı-haksız, temelli-temelsiz her türlü eleştiriyi suskunlukla karşıladık...

Eylül ayından beri bu suskunluğa son vererek eleştirileri sağlıklı bilgilerle cevaplamaya çalışıyoruz.

İlettiğimiz ilk bilgilerin ilaç fiyatlarının oluşmasına açıklık getirdiği inancıyla şimdi bir başka konuya değiniyoruz...

...İLAÇ PAHALI MI UCUZ MU?

Geçtiğimiz yıl ülkemizde tüm tedavi gruplarında 480 milyon kutu ilaç kullanıldı.

İnsan sağlığıyla ilgili ilaçlar kullanım amaçlarına göre, başlıca 26 tedavi grubunda toplanır.

Yandaki tablo, 1985'in ilk altı aylık verileriyle hazırlanmıştır.

Altı ayda kullanılan 243 milyon kutu ilaca, yandaki fiyatlarla ödenen meblağın kutu başına KDV dahil ortalaması 444 liradır.

Bu rakamın ve tablonun herkes tarafından dikkatle değerlendirilmesini diliyor ve soruyoruz:

İlaç pahalı mı?

Tüketim yoğunluğu sırası	Tedavi grupları	Kullanılan ilaç miktarı (kutu olarak)	İlaç kullanım yoğunluğu (%)	Kutu başına ort. KDV'li perakende fiyatı (TL)
1	Antibiyotikler	54.883.400	22,57	598
2	Ağrı kesiciler ve ateş düşürücüler	35.420.800	14,56	189
3	Vitamin ve iştah açıcılar	25.395.100	10,44	394
4	Sindirim sistemi ilaçları	18.103.900	7,44	451
5	Soğuk algınlığı ve öksürük ilaçları	16.773.600	6,90	274
6	Hormonal ve vaginal ilaçlar	13.634.500	5,61	490
7	Deri hastalıkları ilaçları	12.323.000	5,07	352
8	Romatizma ilaçları	10.116.900	4,16	590
9	Barsak hastalıkları ilaçları	9.925.600	4,08	274
10	Kulak, burun, göz ilaçları	8.398.800	3,45	185
11	Kalp ve damar hast. ilaçları	7.953.600	3,27	543
12	Uyku ilaçları ve rahatlatıcılar	5.972.900	2,45	521
13	Serumlar	5.375.000	2,21	928
14	Astım ilaçları	3.280.500	1,35	439
15	Allerji ilaçları	3.199.600	1,32	425
16	Tansiyon ilaçları	3.093.100	1,27	517
17	Tüberküloz ilaçları	1.625.800	0,67	482
18	İdrar yolları hast. ilaçları	1.285.800	0,53	943
19	Şeker hastalığı ilaçları	669.000	0,27	1321
20	Anestezik ilaçlar	634.500	0,26	658
21	Röntgen kontrast maddeleri	619.600	0,25	758
22	Sara ilaçları	555.700	0,23	896
23	Karaciğer ve safra yolları ilaçları	458.100	0,19	357
24	Kanla ilgili ilaçlar	366.300	0,15	668
25	Parkinson ilaçları	214.800	0,08	1738
26	Diğer ilaçlar	2.933.100	1,22	878
	Toplam	243.213.000	100,00	

TÜRKİYE İLAÇ ENDÜSTRİSİ

NE NEREDE

SİNEMA

Şamatacılar Sınıfı

"Şamatacılar"ın genç oyuncuları Philippe Taccini, Daniel Auteuil

Sevimsiz "Charlot" topluluğuyla yaptığı zıpır filmlerle 1971'lerde başladığı sinemada Louis de Funes, Pierre Richard gibi komedyenlerle çalışan ve seyirci tavlayan, oldukça "ticari, gişe şampiyonu" filmleriyle günümüzde Fransız sinemasının güldürü uzmanı kesilen Claude Zidi, bilindiği gibi son filmi **Les Ripoux** ile Fransızların Oscar'ı sayılan Sezar ödülünü kazanmıştı. Bir güldürü başyapıtı olmamakla birlikte **Şamatacılar Sınıfı**'nın, bizde de, konusundan ötürü bir hayli ilgi göreceği düşünülebilir. Çünkü Zidi'nin bu filmi özel bir dershanede lise bitirme sınavlarına hazırlanan öğrencilerle yönetici öğretmenlerin bitmez tükenmez çekişmeleri üstüne kurulu. Fransız yapımı bu gençlik güldürüsünün, 1982'de Bob Clark'ın yönettiği **Porky's** ile başlayan, giderek yoğun ilgiyle karşılanarak **Porky's** serisine dönüşen, Amerikanvari sulu ve haşarı öğrenci güldürülerinin art arda tezgâhlanmasına neden olduğu bile ileri sürülebilir. Zidi'nin Amerikalı sinemacılara esin kaynağı olan **Şamatacılar Sınıfı**'nda, Fransız gençliğinden seçilmiş, "zamane veledi" öğrenci tiplemelerinden oluşan ve Rıfat Ilgaz'a rahmet okutan bir çeşit "hababam sınıfı"nın beylik cinsel şakalarını, teknolojinin gelişimine uydurulmuş, yazılı ve sözlü çeşitli kopya çekme tekniklerini, akıl almaz azgınlıklarını izliyoruz. Feleğin çemberinden geçmiş okul müdiresinin (Marie Pacome) disiplini sağlama çabalarını hiç iplemeyen, özellikle hinoğlu hin Bebel'in (Daniel Auteuil) başını çektiği öğrencilerin, şiddete şiddetle karşılık veren haşarılıklarıyla çığrından çıkan olaylar, giderek finalde tatlı bir sona bağlanıyor. Hınzır ve sevimli genç oyuncu Daniel Auteuil'ü Türk seyircisine tanıtan filmde, öğrencilerden bütün ömrünce yaka silken mahalle komiseri rolündeki Michel Galabru'yle '36'nın "ulusal cephe" militanı yaşlı öğrenci Gaston Pourquier rolündeki, Fransız sinemasının emektarlarından Raymond Bussiere, genç oyunculara ayak uyduruyorlar. Her zaman olduğu gibi işini çok iyi bilen "zenaatkâr" Zidi'nin filmlerinde abartmalı ve saçma durumlarla ortaya çıkan güldürü öğesi, **Şamatacılar Sınıfı**'nda bir kahkaha tufanına dönüşmese bile yine de seyircinin sürekli bir gülümseme duygusuyla perdeye bağlanmasını sağlıyor. Yine görsel gag'ların peşpeşe birbirini izlediği hareketli bir tempo, **Şamatacılar Sınıfı**'nın yüzeyselliğini örtbas ediveren sevimli boyutlara ulaşıyor genelde. (••)

Bir Avuç Cennet

Muammer Özer, **Kardeş Kanı**'ndan sonra, ikinci uzun filmiyle Türk seyircisinin karşısında. Özer, **Bir Avuç Cennet**'i, Tarık Akan, Hale Soygazi gibi son yıllarda düzeyli filmlerle adlarından söz ettirmiş oyuncularla İstanbul'da çekmiş.Kendi imzasını taşıyan senaryo, köyden büyük kente göç eden bir ailenin konut sorununu işlemeye çalışıyor. Kamil (T.Akan) ve karısı Emine (H.Soygazi), iki çocukları Cevat ve Sedef'le birlikte daha iyi geçim olanakları bulma umuduyla İstanbul'a geliyorlar. Bir süre yanlarında oturmayı düşündükleri köylülerinin öldüğünü öğrenince ev arıyor, kiraların yüksekliği karşısında bir arsadaki hurda bir cezaevi otobüsünde yatıp kalkmaya başlıyorlar. Kamil demiryolunda iş buluyor. Sinemamıza yeni bir yönetmen kazandıran **Bir Avuç Cennet**'te Özer'in yalın bir sinema dili var. Ancak filmin oturmuş, akıcı bir anlatımı olduğunu söylemek güç. Özer'in senaryosu da, ailenin kesin konut güvencesi olmadan İstanbul'a gelişi, kendilerine bir gecekondu mahallesinde konut yapmak yerine (kaldırılacağı filmin yarısında belli olan) otobüs-ev'de diretmeleri gibi inandırıcı olmayan yönlere sahip. Bu noktalar, yönetmeni, yoksul yurttaşın konut gerçekliğine tipik olmayan bir yaklaşıma götürüyor; biraz zorlama, yapay bir öyküye ulaştırıyor. Özer'in bir Türk köylü ailesinin iç ilişkilerine (karı-koca, baba-oğul) ise belli bir başarıyla baktığı söylenebilir. Film, bu yılki Antalya Şenliği'nde en iyi "üçüncü film", "senaryo" ve "müzik" ödüllerini almıştı. Fon müzikleri Tarık Öcal'ın. T.Akan ve H.Soygazi'nin rahat ve ölçülü kompozisyonları da filmin olumlu yönleri arasında. '86 Berlin Film Festivalinin tanıtma bölümüne seçilen **Bir Avuç Cennet,** mevsimin kalbur üstü yerli filmlerinden. (••)

Muammer Özer'in Berlin'e seçilen "Bir Avuç Cennet"inde T.Akan ve H.Soygazi başarılı bir oyun veriyorlar

Haftanın yeni filmleri

PENCEREDEKİ KADIN La Femme d'a Cote, F. Truffaut, 1982) Moda'da• **CAZCI KARDEŞLER** (The Blues Brothers, J.Landis, 1981) Ortaköy Kültür Merkezi'nde• **ŞAMATACILAR SINIFI** (Les Sous-Doues, C.Zidi, 1980) Fitaş, Gazi, Melodi'de• **ÖLÜM YOLU** (H.Refiğ, 1985) Lale ve İnci'de•

NE NEREDE

18 KASIM Pazartesi

07.00 Açılış ve Program
07.01 İyi Haftalar
09.00 Kapanış
18.00 Açık Öğretim
19.00 Haberler
19.05 Robotek-8
19.30 Bir Yöremiz - Son
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Atatürk - I "İmparatorluktan Milli Devlete"
21.30 Boksör - Son
22.15 Bu Çocuklar Bizim - Son
23.05 Köle Isaura - 7
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

19 Salı

10.00 Açılış ve Program
10.01 Hanımlar Sizin İçin
12.00 Kapanış
18.00 Açık Öğretim
19.00 Haberler
19.05 Rebecca - I
19.30 Sohbet
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Vatandaş Soruyor
21.45 Televizyon'da Sinema (Sokak Kızı İrma) ➡
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

20 Çarşamba

07.00 Açılış ve Program
07.01 Sabahın Getirdikleri
09.00 Kapanış
18.00 Açık Öğretim
19.00 Haberler
19.05 Sevimli Sincap
19.30 Nutuk'tan
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Türk Vakıf Medeniyetleri - II
21.30 Reflections Of Murder - I
22.15 Müzik "Duran Duran" ➡
23.00 Büyük Takip
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

21 Perşembe

10.00 Açılış ve Program
10.01 Hanımlar Sizin İçin
12.00 Kapanış
17.00 Açık Öğretim
18.00 Türkiye-İtalya Basketbol Karşılaşması-Naklen
19.25 İnanç Dünyası
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Dünyayı Durduramayız - Son
21.30 İpek Yolu
22.20 Türk Sinema Tarihinden ➡
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

22 Cuma

18.00 Açık Öğretim
19.00 Haberler
19.05 Cici Kız
19.30 Gençlik
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Merhaba Gece
21.45 Aileler Yarışıyor
22.30 Reflections Of Murder-II
23.05 Yeni Bir Hayat
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

23 Cumartesi

08.00 Açık Öğretim
10.00 Çocuklar İçin
13.00 Haberler
13.15 Sağlık
13.30 Gençler İçin Müzik
13.50 Tabiat Belgeseli "Neptün Günlüğü"
14.35 Çalışan Hanımlar İçin
16.25 Kara Şimşek
17.10 Klasik Müzik
17.25 Televizyon'da Sinema (Bomba) ➡
19.20 Yeni Ufuklar
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Kısa Oyunlar
21.30 Cumartesi Gecesi
22.15 Televizyon'da Türk Sineması (Kırık Bir Aşk Hikâyesi) ➡
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

24 Pazar

08.00 Açık Öğretim
10.00 Red Kit
10.15 Pazar Sineması (Sevimli Aile) ➡
12.00 Pazar Konseri "Senfoni On Ice"
13.00 Haberler
13.15 Yavru Geyik
13.40 Casuslar Kralı
14.30 Stüdyo Pazar
17.30 Cheers Dostlar Arasında
18.00 Televizyon'da Sinema (Gökyüzünde Panik) ➡
20.00 Haberler
20.30 Hava Durumu
20.45 Kutsal Emanetler
21.45 Mevlid
23.00 Spor
23.50 Haberler
24.00 Kapanış

TELEVİZYON

Ekranlarımızı şenlendirecek olan Duran Duran, ikiye bölünmeden önce

DURAN DURAN. TRT gençlere bir sürpriz yaparak ünlü İngiliz topluluğu Duran Duran'ı, "Tiger Tiger", "Is There Something I Should Know", "Hungry Like The Wolf", "New Religion", "Save A Prayer", "Rio", "Seventh Stranger", "The Chauffeur", "Planet Earth" ve "Careless Memories" adlı parçalarıyla ekranlara getiriyor. En son 1985 ilkbaharında "A View To Kill" albümlerini gerçekleştiren topluluk, son aylarda bölünerek 2 ayrı grup halinde çalışmalarını sürdürüyor. John ve Andy Taylor'un "Power Station" adlı bir grup kurmalarından sonra Simon Le Bonn ile Duran Duran'ın diğer iki elemanı müzik yaşamlarını "Arcadia" adıyla sürdürmeye karar verdiler.

20 Kasım Çarşamba

TÜRK SİNEMA TARİHİNDEN. Türk sinemasında ilk belgesellerin bir araya getirildiği bu programda, 1909 Sultan Reşat dönemine ait belgeler, o yıllardaki İstanbul görüntüleri, 1917 Sultan Vahdettin dönemine ait belgesel filmler (Kılıç olayı ve Wilhelm'in ziyareti), vb. yer alıyor.

21 Kasım Perşembe

BOMBA (The Nude Bomb). Yönetmenliğini İngiliz kökenli Clive Donner'in yaptığı sıradan, komik bir serüven filmi **Bomba**. 1960'ların ünlü bir TV dizisinden esinlenilen filmde Don Adams, Pamela Hensley, Sylvia Kristel, Andrea Howard ve Dana Elcar oynuyorlar. Kaos adlı kötülük örgütü yaptığı bombayla, dünyadaki bütün insanları çıplak bırakmakla tehdit etmektedir. Hükümet ajanı Adams adamlarıyla birlikte bu örgütü durdurma görevini üstlenir. Ama güvenlik kuruluşunda da iki taraflı çalışan biri vardır. Ve gizli bilgileri Kaos'a aktaranları bulmak da Adams'a düşer. 1980 ABD yapımı, 94 dakika. (•)

23 Kasım Cumartesi

KIRIK BİR AŞK HİKÂYESİ. Sinemaya tutku derecesin-

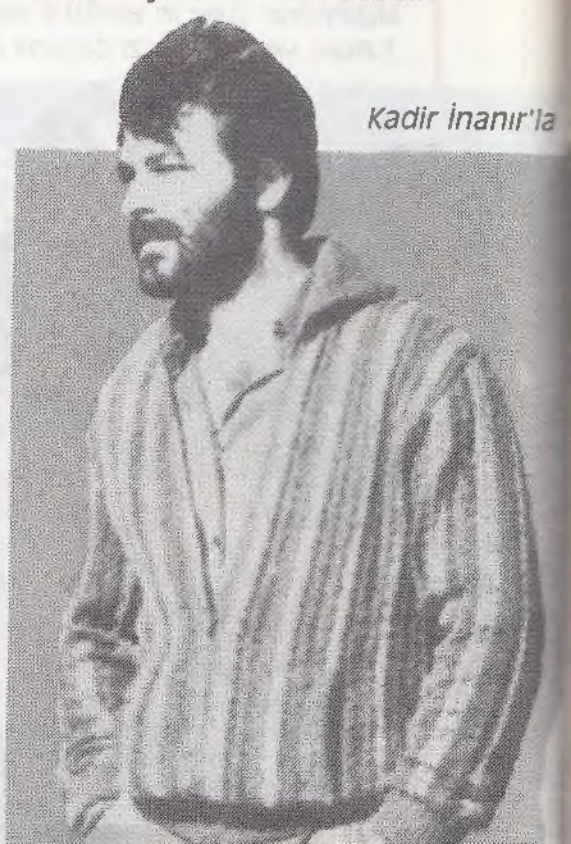

Kadir İnanır'la

de bağlı Selim İleri'nin senaryosunu yazdığı **Kırık Bir Aşk Hikâyesi**, sinemamızda edebiyatçı-sinemacı ilişkisinin en yetkin örneklerinden biri olarak değerlendirilmişti. Ayvalık'ta çekilen filmde, büyük şehirli bir kadın edebiyat öğretmeninin, yıllarını kasabada geçirmiş bir resim öğretmeniyle kasaba eşrafından, varlıklı ve yakışıklı bir genç arasındaki bocalaması anlatılıyor. Ömer Kavur yönettiği bu filmde, o zamanki eşi şarkıcı Hümeyra'yı, Kadir İnanır'ı ve Kamuran Usluer'i oynatmıştı. Özellikle diyaloglarda Selim İleri'nin belirgin izleri görülen **Kırık Bir Aşk Hikâyesi**, son aylarda Türk sineması kuşağında da, zaman zaman nitelikli filmlere ilgi gösteren TRT'nin en hoş sürprizlerinden biri. 1982, 95 dakika. (••)

23 Kasım Cumartesi

Henry Fonda ile Lucille Ball

SEVİMLİ AİLE (Yours, Mine and Ours). On çocuk babası Frank, (Henry Fonda) sekiz çocuklu Helen'le (Lucille Ball) rastlantı sonucu tanışır. İki dulun evlenmesiyle ortaya 18 çocuklu bir aile çıkar. Daha sonra bu büyük aileye 19. çocuğun da katılmasıyla olaylar gelişir. 21 kişilik bir aile olmanın getirdiği sorunları, güldürü biçiminde işleyen filmin yönetmeni Amerikan sinemasının emektarlarından Melville Shavelson. Sevimli bir pazar sabahı filmi **Sevimli Aile.** Ama hepsi o kadar işte. 1968 ABD yapımı, 111 dakika. (•)

24 Kasım Pazar

Hümeyra "Kırık Bir Aşk Hikâyesi"nde

GÖKYÜZÜNDE PANİK (The Concorde-Airport'79). Havaalanı filmleri furyasının bu son örneğini David Lowell Rich yönetmiş. Washington-Paris seferini yapan "supersonic bir Concorde", Fransız jetlerinin saldırısı üzerine Alplere zorunlu iniş yapar ve yolcuları heyecanlı dakikalar bekler. Ancak Susan Blakely, George Kennedy, Alain Delon, Sylvia Kristel, Robert Wagner, Bibi Andersson gibi oyuncuların varlığıyla izlenebilen, hiçbir yenilik ve pırıltı taşımayan beylik bir "felaket sineması" ürünü. 1979 ABD yapımı, 113 dakika. (•)

24 Kasım Pazar

D. Warner, G.Kennedy, A. Delon "Gökyüzünde Panik"te

Sokak Kızı İrma

(IRMA LA DOUCE) Amerikan sinemasının Avusturya kökenli ustalarından Billy Wilder'ın **Sokak Kızı İrma**'sı, bu kez vasat filmlerle doluşturulmuş TV'de, haftanın filmi nitelemesini hak ediyor. Çok ilgi görmüş bir Broadway müzikalinden yola çıkan Wilder'ın her zamanki senaristi I.A.L. Diamond'la birlikte yazdığı senaryo, Parisli bir polisin (Jack Lemmon) bir sokak fahişesine âşık oluşunu konu ediyor. İyi huylu, tatlı fahişe rolünde Shirley MacLaine'in Oscar'a aday gösterilen oyunu ve Jack Lemmon'un başarılı kompozisyonunun yanı sıra Joseph La Shelle'in görüntüleri de kayda değer. Andre Previn'in müzik dalında Oscar kazandığı ve diğer rolleri Lou Jacobi, Herschel Bernardi, Joan Shawlee ve Bruce Yarnell'in paylaştığı filmi baştan sona zevkle izleyeceksiniz. Yine de Wilder'ın çok başarılı komedilerinden sayılmayan **İrma,** vaktiyle sinemalarımızda gösterilmişti. 1963 ABD yapımı, 146 dakika (••)

19 Kasım Salı

Shirley MacLaine, Billy Wilder'ın "Sokak Kızı İrma'sında filmi sürükleyen oyuncu

NAZIM HİKMET'İN KAÇIŞ ÖYKÜSÜ

Otuz dört yıllık sır...

15 Haziran 1951... Nazım Hikmet'i kaçıran sürat motorunun dümeninde Refik Erduran vardı...

"Refik inat etme, sen de gel. İstanbul'a dönemeden boğulacaksın..."

"Hayır gelemem Nazım abi. Benim Türkiye'de yapılacak işlerim var daha. Hem motoru ödünç aldım. Geri götürmezsem adım hırsıza çıkar, mahalleye ayıp olur."

"Başlarım mahallenden... Gel işte benimle."

Nazım Hikmet, tüm ısrarlarına karşın Refik'i ikna edemeyecek ve Romen şilebine tek başına binecekti. 1951 yılının 15 Haziran günü Nazım Hikmet, Romen şilebinin güvertesinden, kendisine kaçmasında yardımcı olan şiir, tiyatro aşığı bu 23 yaşındaki delikanlıya son kez el sallıyordu.

1951 yılının enerjik, gözünü budaktan sakınmayan delikanlısı, bugünün ünlü tiyatro yazarı Refik Erduran idi. Nazım'ın 34 yıl önce Tarabya koyunda başlayan ve 17 Haziran 1951 günü Bükreş Radyosu'nun resmi açıklamasıyla dünyanın haberdar olduğu yolculuğun tek tanığıydı Refik Erduran.

Merhaba özgürlük! Nazım, tam 12 yıl boyunca hapishane penceresindeki "umut karanfili"ni sulamış, soldurmamaya çalışmıştı. 1950'de af kanunu çıktığında, açlık grevleriyle boynu bükülen karanfil de dirilmişti: Şair hürdü. Nazım, 12 yıl boyunca düşlediği her şeyi yaşamaya çalışıyordu. Birbiri ardına şiirler, tiyatro oyunları, film senaryoları yazıyordu. Çok mutluydu. Ve dehşetli heyecanlı: Münevver hamileydi. Nazım ve Münevver yakında üç kişi olacak aileleri için ev döşüyor, taksitle düdüklü tencere, buzdolabı alıyorlardı. Tek kaygıları, 50'sine merdiven dayamış şairin sağlığıydı. Karaciğeri bozuktu, kalbi de tekliyordu. Çıktıktan kısa süre sonra da bir kalp spazmı geçirmişti. Yine de, aralarında Refik'in de bulunduğu gençlerle birlikte şiir, tiyatro konuşurken adeta onlarla yaşıt oluveriyordu. Ama 1951'in ilk aylarında Nazım'ı tatsız bir sürpriz bekliyordu. Askere alınacaktı. Bahriye Mektebi'ni bitirmiş, 12 yıl hapislik çekmiş, 49 yaşındaki şair iki yıl er olarak askerlik yapacak... Akla gelmezdi ama başa gelmişti işte. Önce dilekçe verip itiraz etti. Haftalar geçip de ses çıkmayınca rahatladı. Hele oğlu Memet'in doğumu ile askerlik olayını bütün bütüne unutmuştu. Artık dünyası Memet'ti. 1951'in daha bahar aylarında gelecek kışın hesabını yapıyor, "Bir gaz sobası alalım da çocuk üşümesin" diyordu. Ama haziran ayının ilk günlerinde askerlik şubesinden bir çağrı daha gelmiş ve bu kez muayeneye sevkedilmişti.Heyet raporuna göre Nazım "sağlam"dı. Bu, iki yıl askerlik yapacağı anlamına geliyordu.

"Öldürecekler, kaç..." İki yıl er

Nazım ve Refik 1950'de Büyükada'daki evin terasında

Nazım Bahriye Mektebi öğrencisi

Yıl 1933... Nazım (solda beyaz gömlekli) İpek Film Stüdyosu'nda

olarak, Zara'da askerlik... Askerlik şubesinde bir görevli "Zara'ya gönderileceksin" demişti. Nazım bu iki yılı çıkarabileceğini sanmıyordu. "Doğuya gideceğim... Ya hırpalanarak ya da kazaya kurban giderek öldürüleceğim" diyordu. Yakın dostları, çevresindeki edebiyat âşığı gençler en az onun kadar tedirgindi. Birkaçı "belki de bir şey olmaz" diye teselli etmeye çalışıyordu, ama pek çoğunun görüşü ortaktı: "Nazım gitmeli." Önce bu öneriye karşı çıkmıştı Nazım. "Kaçmak öyle kolay mı" diyordu. Ama gün yaklaşıp vakit daraldıkça kaçma fikri ağır basıyordu. Bu "ağırlık"ta bir akşam üstü yaşanan bir olayın da payı olmalıydı kuşkusuz. Nazım, Münevver Hanım ve Vânû'lar yayıncı Kemal Salih Sel'in evinde konuktu. Bahçede oturmuş, konuşuyorlardı. Birden nereden geldiği anlaşılmayan koskocaman bir taş, Nazım'ın başının üstünden geçip duvarda patladı. Herkes ayağa fırladı. Sapsarı yüzlerle donup kaldılar. O anda Kemal Salih Sel'in bağırışı duyuldu: "İşte...gitmezsen öldürecekler seni." Nazım kaçmaya karar vermişti sonunda. Ama nasıl?

Araç aranıyor. Refik Erduran, Nazım'ın çevresindeki gençler arasında ona en yakın olanlardan biriydi. Amerika'da tiyatro tarihi ve oyun yazarlığı tekniği konusunda

Memet...
Eylül 1963

master yapmış ve dönüşünde askere gitmişti. Hafta içinde Tuzla'daki Uçaksavar Yedeksubay Okulu'nda talim, hafta sonlarında ise Nazım Hikmet ile birlikte tiyatro üstüne çalışmalar yapıyordu. Nazım, "tiyatro okumuş" bu gence, yazdığı oyunları okuyor, sonra üstünde tartışıyorlardı. Yusuf ile Zeliha... İnsanlık Ölmedi Ya... Erduran'ların Büyükada'daki evlerinde saatler boyu bu oyunları konuşuyorlar, oyunların filme çekilmesi düşleri kuruyorlardı. Refik'in Nazım'a yakınlığı bu kadarla kalmıyordu. Daha Robert Kolej sıralarında tanıdığı ve 1951 yılında evli olduğu Melda, Nazım Hikmet'in baba bir kardeşiydi.Bu sanatsal ve ailevi yakınlık sonucu doğal olarak Nazım, kaçma konusunda önce Refik'in fikrini alıyordu. 23 yaşındaki gözüpek delikanlı hiç düşünmeden önermişti: "Seni ben kaçırırım Nazım abi." Ne var ki, "nasıl"a bir türlü yanıt bulamıyorlardı. Nazım "Sahte pasaport mu sağlasam?" diyordu. Ama bu düşünceden hemen vazgeçmişti. Sınırda çok çabuk açığa çıkabilirdi. Nazım'ın aklına bir de balıkçı kılığında taka ile kaçmak gelmişti. Ama bu da çok fazla "tiyatro gibi" idi. Ya uçak? Refik Erduran, Amerika'da pilot brövesi almıştı, uçak kullanabilirdi. Bir uçak bulup... Yoo, bu da fazla tehlikeliydi. Sonunda araç kararlaştırıldı: Kolay kolay yetişilemeyecek bir sürat motoru. Bu kez başka bir sorun çıkmıştı ortaya. 1951 yılında sürat motoru o kadar az ki, nereden, kimden bulunur? Refik Erduran'ın denize, yelkene merakı, denizciliği bilinirdi ama tam o sıralar bir sürat motoru almaya kalksa herkesin kuşkusunu üstüne toplardı. "Delikanlı" deyimini hakkıyla yaşayan Refik bu işin de çözümünü bulmuştu. Bir arkadaşından "ödünç" alabilirdi pekala. Ama Robert Kolej yadigarı bu arkadaşın motoru daha ilk denemede arızalanacak ve bir başka motor aranacaktı. Sonunda motorunu satmayı düşündüğünü söyleyen komşuları Malik Yolaç geldi akla. Refik Erduran, "motoru birkaç gün denemek istediğini, eğer beğenirse alacağını" söyleyerek kaçış aracını temin ediyordu.

Tarabya, Varna ve... Kaçışın rotası da saptanmıştı. Karadaniz'e açıldıktan sonra Varna'ya gideceklerdi. Nazım kendisini, aralarında politikanın hemen hiç konuşulmadığı ama sanatın o gizemli havasıyla bağlandıkları bu delikanlıya teslim etmişti artık. 15 Haziran günü Tarabya koyunda buluşmuşlardı. Refik daha önce motorla gelmiş, Nazım abi'sini bekliyordu. Nazım elleri cebinde gezinir gibi gelmiş ve motora atlamıştı. Evin önündeki polisleri atlatabildiğini söylüyordu. Pırıl pırıl yaz güneşinin altında sürat motoruna binmişler ve Boğaz'da yavaş yavaş yol almaya başlamışlardı.

Güzel bir günü denizde değerlendirmek için gezintiye çıkmışlardı sanki. Motor yavaş yavaş hızlanacak, Boğaz'ın çıkışına yakın birkaç tur attıktan sonra Karadeniz'e çıkacaktı. Hedef Varna'ydı. Ama Boğaz'dan çıkar çıkmaz ileride, Karadeniz'in ortasına doğru yol alan bir şilep görmüşlerdi. Motordaki dürbüne sarılmışlardı hemen. Plekhanov adında bir Romen şilebiydi bu. Nazım "harika bir tesadüf. Hemen yetişelim, buna bineyim..." diyordu. Ne var ki, geminin kıyıdan görünmeyecek kadar uzaklaşmasını beklemek gerekiyordu. Peki ya bu arada benzin biterse, yeterli benzin kalmazsa? Küçük teknede bir tartışma başlamıştı. Nazım "böyle bir fırsatı değerlendirmemek akılsızlık olur" diye şilebe yetişmekte ısrar ediyordu. Dümenin başındaki Refik ise, "bununla uğraşıp benzini bitirirsek esas o zaman çuvallarız" diyordu. Sonunda Nazım ağır basacak ve "bir fiyasko olursa günahını vebalini yüklenerek" şilebi seçecekti. Motor son hıza çıkmış, şilebe yaklaşılmıştı. Nazım motorun içinde ayağa kalkmış ellerini sallayarak bağırıyordu: "Ben Türk şairi Nazım Hikmet'im". Ama Nazım'ın sesi şilebe ulaşamıyordu. Şilebin ve motorun gürültüleri Nazım'ın sesini birkaç metre sonra boğuveriyordu. Şilepteki tayfalar telaşlanmıştı. Elleriyle "uzaklaşın" der gibi işaretler yapıyorlardı. Ve bu davetsiz misafirlerden kurtulmak istercesine şilep gitgide hızlanıyordu. Ama Nazım o kısacık süre içinde kendisi için "yaşam" anlamı kazanıveren şilebi kaçırmak niyetinde değildi. Motor, şilebi Karadeniz'in ortalarına doğru kovalıyordu. Dümendeki gencin aklı ise hep benzindeydi. Giderek azalan benzinde... Yine de

Yıl 1941... Bursa hapishanesinde...

Sırtında gemici kazağı, arkasında yelkenli...

Nazım hapisten yeni çımış, kırlarda.

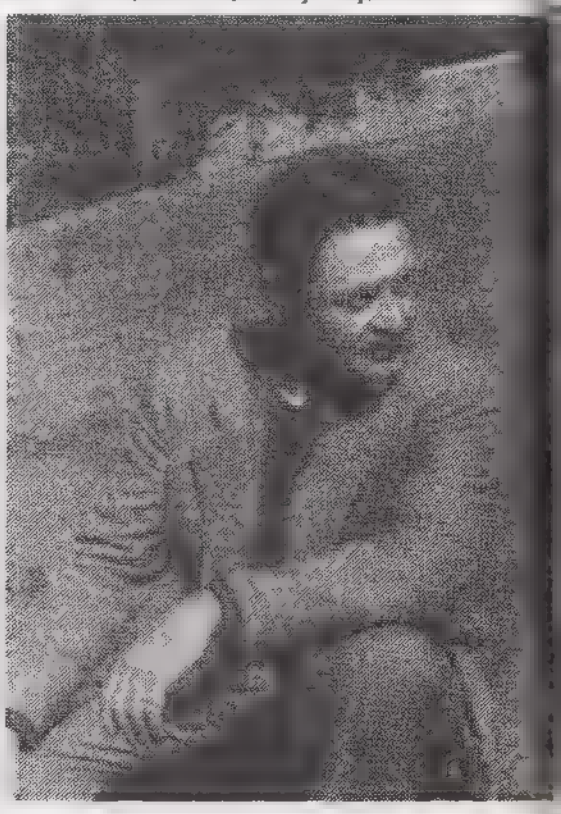

gaza basmak gerekiyordu ulaşmak için. Şilep yeniden yakalandığında yanaşmak için motorun hızı kesilmişti. Ancak birdenbire fazla kesilmiş olacak, motor boğulmuş ve stop etmişti. Motordan öfkeli bir bağrış yükseliyordu: "Hah, tam rezillik işte... Burada kaldık." Nazım uzaklaşan umudu seyrederken Refik de motoru yeniden çalıştırmaya uğraşıyordu. Motorun ilk pıt pıtları, durduktan sonra yeniden atmaya başlayan bir kalp sesi gibiydi. Motor çalıştırılmıştı. Koşu devam edecek ve Karadeniz'in ortalarında şilebe yetişilecekti. Tayfalar motoru yeniden görünce iyiden iyiye kızmışlardı. Birkaçı elleriyle tüfek işareti yapıyor, vazgeçirmeye çalışıyordu. Nazım bir yandan eliyle yavaşlamalarını işaret ediyor, bir yandan da kısılmaya yüz tutan sesiyle bağırıyordu: "Ben Türk şairi Nazım Hikmet'im... Nazım Hikmet." Şilep yavaşlamıyordu. Artık yapacak bir tek şey vardı, motoru korsan usulü bordaya yanaştırmak. Öyle de yapılıyordu. Şilep bunun üzerine yavaşlıyor ve gürültü azalınca Nazım'ın sesi güverteye ulaşabiliyordu: "Ben Nazım'ım..."

Bekleyiş. Motordakinin kim olduğu kısa sürede anlaşılacaktı. Ama şilebe alınıp alınmaması uluslararası düzeyde politik ilişkileri etkileyebilecek önemde bir karardı. Bu nedenle Karadeniz'in hırçın dalgaları arasında geçecek bir saatlik bekleyiş başlıyordu. Bu saatin sonunda şilebin merdiveni indiriliyordu. Birkaç tayfa motora iniyordu. Nazım'ın elini saygıyla sıkıyor ve şilebe davet ediyorlardı. Nazım merdivene doğru yöneliyor ama adımını atmadan durup Refik'e "Hadi sen de gel" diyordu. Bu hiç hesapta olmayan öneri delikanlıyı şaşırtmıştı. Gitmek aklından geçmemişti ki hiç... Ve reddediyordu. Ama Nazım üsteliyordu. Benzin çok azalmıştı. Dönüşte bitebilir, Refik'in başına boğulmaktan yakalanma-

Soldan sağa Münevver, Müzehher Vânû, Nazım, Zekeriya Sertel, Münevver Hanımın ilk eşinden kızı Renan ve arabada Memet.

Son gün hatırası

Vâlâ Nureddin ve Nazım Hikmet... Yaklaşık 35 yıl süren kardeşlikleri, dostlukları... Ve bu güzel dostluğa üçüncü kişi olarak katılan Müzehher Vânû... Eşi Vâlâ'yı ve kardeşten öte arkadaşı Nazım'ı yitiren Müzehher Hanım bugün onların anılarıyla yaşıyor. Bu anıların içinde "son gün hatırası" bambaşka bir yere sahip. Müzehher Vânû, Nazım'ı son kez gördüğü günü, o gün çekilen resmin öyküsünü anlattı.

"Kaçışından zannederim bir hafta kadar önceydi. Onu son görüşümdü. Eşim Vâlâ, Münevver, Zekeriya (Sertel) ve Nazım'la Mühürdar'daki bir çay bahçesine gitmiştik. Bu, Nazım'ın Türkiye'deki son fotoğrafı olmalı. Kısa süre sonra kaçtığını öğrendik. Resmi Vâlâ çekmişti. Sonradan çok yandık, neden Vâlâ'nın da olduğu bir poz çekilmedi diye. Ama onu son görüşümüz olduğunu nereden bileceksin? Zaten hepimiz öyle keyifsizdik ki, resimde kim vardı, kim yoktu diye düşünecek durumda değildik. Çok kara bir gündü. Askerlik meselesini konuşuyorduk. Selimiye'deki muayenede dahiliyeci bakıp 'senin gibi adam hasta olur mu?' demiş ve muayene etmeden sağlam raporunu vermiş. Nazım'da eğer Zara'ya askerliğe giderse bir bahaneyle vurulacağı kanısı kesindi. Biz de, böyle bir şey olmasa bile sağlığının elvermediğini düşünüyorduk. Kalbi dayanamazdı. Kaç kere bizim evde durup dururken titreme gelmiştir vücuduna. İşte bunları konuştuk Mühürdar'daki çay bahçesinde. Çok sıkıntılıydık. Ama şunu kesinlikle söyleyebilirim, o gün Nazım'ın aklında kaçmak fikri yoktu. O vatanında yaşamak isteyen, vatanını seven bir insandı. Hele oğluna öyle düşkündü ki, onu bırakıp kaçmak en son düşüneceği şeydi. Oğlundan sanki büyük adammış gibi söz ediyor, onunla ilgili planlar kuruyordu. O gün hatırlıyorum Münevver ile evliliği konusu da konuşuldu. Çok seviyordu Münevver'i Nazım ama 'Günün birinde başıma bir iş gelirse Münevver'e rahat vermezler' demişti. Çok sıkıntılı, huzursuz bir gündü anlayacağınız."

35 yıl sonra Refik Erduran.

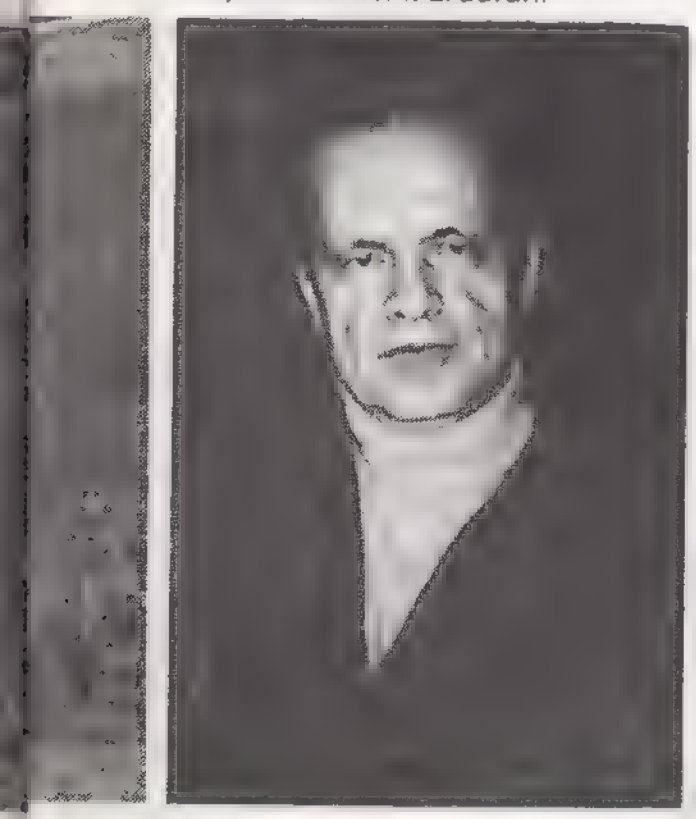

ya kadar her türlü dert gelebilirdi. Refik, "Nazım abi"sinin sonradan hiç unutmadığı bir gerekçeyle karşı çıkıyordu gitmeye: "Motoru ödünç aldım. Geri götürmezsem adım hırsıza çıkar, mahalleye ayıp olur..." Nazım, bu gerekçeye hem gülmüş hem de küfürü basmıştı. Ne var ki Refik'i ikna edememişti kendisiyle gelmeye. 15 Haziran günü güneş alçalırken iki sanatçı, iki arkadaş, iki sırdaş son kez kucaklaşıyordu. Nazım, 1961 yılında yazdığı otobiyografik şiirinde "951'de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne ölümün" dizesiyle andığı Refik'e sıkı sıkı sarılmıştı. 23 yaşındaki Refik Erduran, şiirini, sanatını sevdiği bu 49 yaşındaki dostundan, yine Nazım'ın sonraki yıllarda hiç unutmadığı bir sözle ayrılmıştı: "Nazım abi, işin tiyatro tarafını daha fazla uzatmayalım."

Nazım Hikmet, şilebin güvertesinde Refik'e son kez el sallarken motor da gitgide gözden uzaklaşıyordu.

Rus denizaltıları... Nazım'ın kaçışı ertesi gün ortaya çıkmıştı. Ama nasıl? Ama nereye? Nazım'ın nerede olduğu 17 Haziran günü anlaşılıyordu. Ajanslar Bükreş Radyosu'nun "Nazım Hikmet Romanya'da" açıklamasını geçmişti. Ancak nasıl kaçtığı bilinmiyordu. O toz duman içinde birbirinden ilginç teoriler üretiliyordu. Nazım Karadeniz kıyılarında bir kasabaya gitmişti ve Rus denizaltıları gelip onu almıştı. Bağlı olduğu örgüt bir tekne bulmuştu ve Romanya kıyılarına götürülmüştü. Kimi de "devlet bile bile göz yumdu" diyordu. İşin bunca basit olacağı hiç akla gelmiyordu. Olayda örgüt olduğuna öyle inanılıyordu ki, Nazım'a yalnızca sanatla bağlı bir delikanlı hesaba bile katılmıyordu. Bir süre sonra Nazım dosyası "kaçıran meçhul" şerhiyle kapatılacaktı. Nazım Hikmet de uzun yıllar Refik'in adını bir sır gibi saklamış, ancak çok yakınlarına sevgiyle anarak anlatmıştı. Ölümünden iki yıl önce 1961'de şiire döktüğünde de "genç bir arkadaş" demekle yetinmişti. Türkiye'de sonradan haberdar olan az sayıdaki kişi de bu sırra saygı gösteriyor ve susuyordu. Olayın kahramanı Refik Erduran ise, mozayiğin parçaları birleştirilerek önüne serildiğinde yalnızca gülümsemekle yetiniyordu ●

Ayşenur ARSLAN

SÖYLEŞİ / LEYLA UMAR — VERA HİKMET

Vera ,Nazım'ı anlatıyor

Nazım'ın son eşi Vera, gazeteci-yazar Leyla Umar'a şairin son yıllarını anlattı: "Kendi kitaplarının parasıyla yaşadı. Geldiğinde tahsis edilen köşkü ve şoförlü arabayı da iade etti."

"Vera'nın pırıl pırıl, güzel gözleri var." Nazım Hikmet'i büyüleyen gözler Leyla Umar'ın da dikkatini çekmişti. Vera, çok yumuşak konuşuyor, mihmandar Viktor Preitko'nun aracılığıyla Nazım'ı anlatıyordu.

Nazım Hikmet'in son eşi Dr. Vera Tulaçova Hikmet, Moskova Üniversitesi'nde senaryo yazarlığı konusunda öğretim üyesi. Gazeteci-yazar Leyla Umar, Moskova'da Vera ile görüştü.

Vera: Türkçe yalnız "hoşgeldiniz" ve "hasret" kelimelerini biliyorum. Nazım o kadar çok "hasret" dedi ki, aklımda kalmış...

Umar: Nasıl tanıştınız?

Vera: Stüdyoda bir senaryo üzerinde çalışıyordum. Bir gün Nazım konferans vermeye geldi. Hepimiz çevresine toplandık. O günden sonra önceleri haftada bir, birkaç ay sonra da her gün odama gelmeye başladı. Arkadaşlar, "Nazım sana âşık olmasa bu kadar merdiveni nefes nefese çıkmaz" dediler! O sıralarda kalp krizini yeni atlatmıştı.

Umar: Türkiye'den neden kaçtığını anlatır mıydı?

Vera: Türkiye'de öldürüleceğinden o kadar emin olmasaydı, o derece sevdiği memleketinden kesinlikle ayrılmazdı. Bir kadın haber vermiş öldürüleceğini. Ama adını bilmiyorum. Nazım ağlayarak anlatırdı bunu...

Umar: Geldiğinde ilk izlenimleri neler olmuş?

Vera: Kendisine orman içinde köşk ve şoförlü bir araba tahsis edilmiş. İki ay kadar yazmakta olduğu bir piyes üzerinde çalışmış. Sonra ilk kez Moskova'da çarşıya çıkmış. Halkın kuyrukta beklediğini görünce çok şaşırmış. Yiyecek fiyatlarını öğrenince şaşkınlığı daha da artmış. Sokakta önüne gelene kaç para kazandığını, neyi kaça alabildiğini sormaya başlamış. "Bugün," demiş, "derhal arabamı ve şoförümü iade ediyorum. Kendi kitaplarımdan gelen parayla geçinmek istiyorum. Herkes nasıl yaşıyorsa ben de öyle yaşayacağım."

Umar: Nasıl tepki göstermişler?

Vera: Vazgeçirmek için çok uğraşmışlar, ama kimseyi dinlememiş. Ev aramaya başlamış. Şimdi gördüğünüz bu evi 22 rubleye kiralamış. Bu fiyat o günler için ucuz sayılmazdı aslında... Tek isteği, bütün dostlarının oturup rahatça yemek yiyebileceği bir salonu, büyücek bir yatak odası ve geniş bir mutfağı olmasıydı. Öldüğü güne kadar bu isteklerine uygun yaşadı. Evimiz Neruda, Picasso gibi ünlülerin sık sık

Nazım'ın saman sarısı saçlı, mavi kirpikli Vera'sı şimdi her köşesi onun bıraktığı gibi korunan, onun anılarıyla dolu evde yaşıyor.

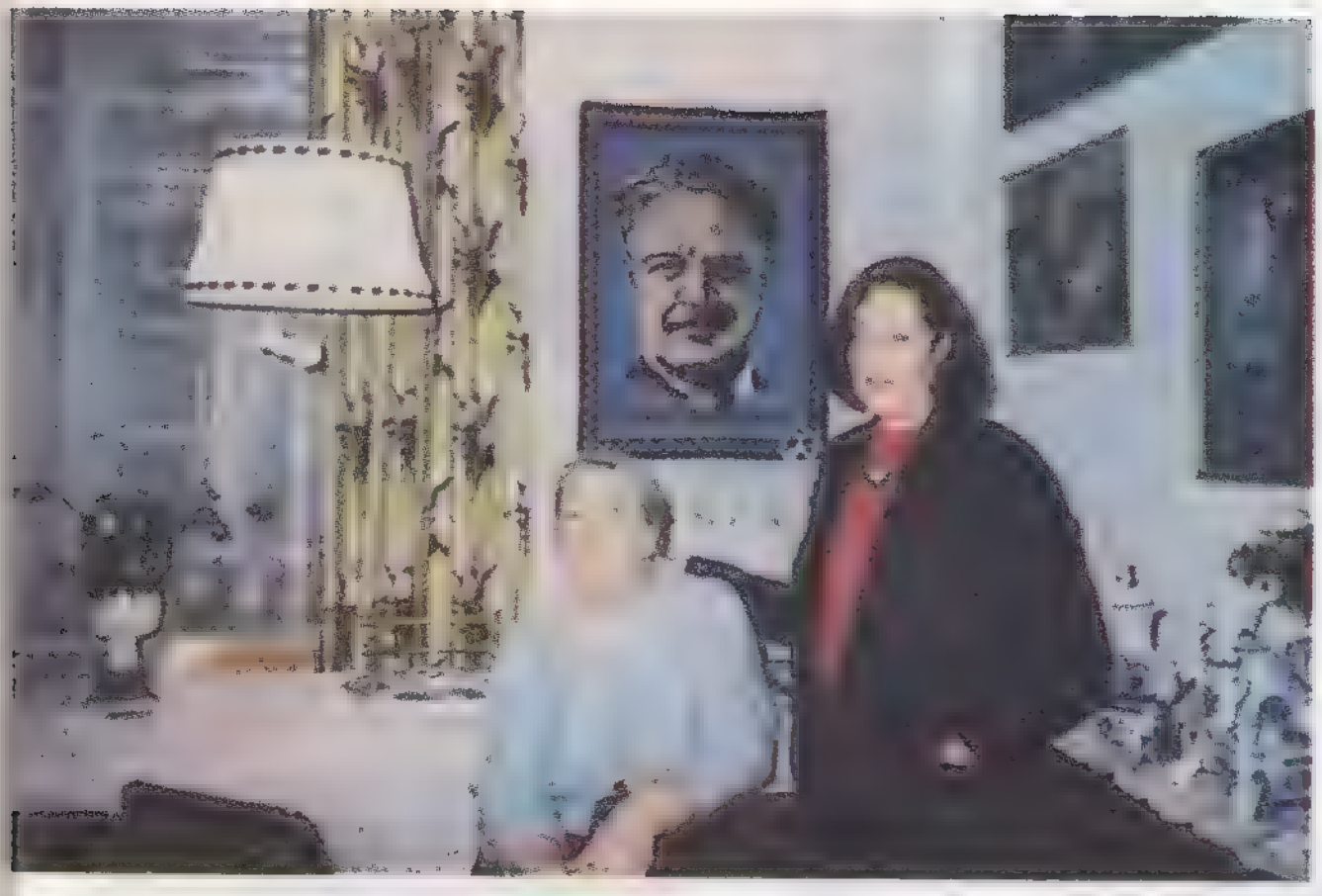

Gazeteci yazar Leyla Umar, Nazım'ın son eşi Vera ile Moskova'daki evinde görüştü.

uğradığı bir sanat kulübü havasındaydı. Salon tıklım tıklım doluyken aklına bir şiir gelince Nazım hemen yazı odasına koşar, aklına geleni daktiloda kâğıda geçirip döner ve konuşmasını kaldığı yerden sürdürürdü.

Umar: Para durumu nasıldı?

Vera: İlk yıllarda kitaplarından çok para kazandı. Ama bu parayı sık sık çıktığı dış seyahatlerde harcardı.

Umar: Vatan hasreti çekmesi...

Vera: Bazen bu hasret o kadar artardı ki, "Bir gün memleketimde yaşayabilmek için ömrümden kaç yıl verebilirim Vera..." der, arkasından "Ben nasılsa Boğaz'ı göremeyeceğim, sen bir gün İstanbul'a gidersen lütfen benim için barbunya balığı ye" diye eklerdi...

Umar: Yemek sever miydi?

Vera: Mükemmel bir aşçıydı. Hapisteyken arkadaşları ona çok sayıda yemek kitabı yollarlarmış. Dünyanın en önemli mutfaklarını ve Türk yemeklerinin tariflerini ezbere bilirdi. Bana hep "Vera, sana bu akşam nefis bir pilav pişireyim de, bizim pirinci nasıl tatlandırdığımızı gör" der ve mutfağa girip birbirinden güzel yemekler yapardı. Nazım'ın yemeklerini tatmak için Pablo Neruda kaç kez dostlarını buraya getirmiştir... Nazım hapishanede katillerin bile saygısını pişirdiği yemekleri sayesinde kazandığını anlatırken çocuk gibi mutlu olurdu. "Bir gün yazacağım Türk yemekleri kitabım sayesinde beni belki bütün dünya tanıyacak" derdi.

Umar: Mutlu muydu peki?

Vera: Çok az ve kısa sürelerle... Ancak Türkiye'deki dostlarından haber aldığı, kendisinden yardım istemek için başvuranlara yararlı olduğu zamanlarda mutluluk duyduğunu söylerdi. Her gün gelen binlerce mektubu sabırla okur, sıraya koyar ve tek tek kendi yanıtlardı.

Umar: Eski eşi ve oğluyla ilişkileri sürüyor muydu?

Vera: Oğlu Memet'ten uzak kaldığı için tarifsiz bir acı çekiyordu. Nazım'ın Türkiye'deki arkadaşları benim onu Münevver'in elinden çatır çatır çekip kopardığımı ve oğluna ilgi göstermemesi için baskı yaptığımı bile iddia ettiler. Gerçekler, Münevver'in sakladığım mektuplarıyla kanıtlanabilir. Nazım Moskova'da çok yalnızdı, buna dayanamayacağını söyler, memleketine duyduğu hasreti sürekli anlatırdı. Bana âşık olduğunu hissedince ona Münevver'i hatırlattım. "Vera, ben Münevver'e sana âşık olduğumu yazdım, o da bu kadar süre ayrı yaşamak zorunda kalan bir erkeğin âşık olabileceğini kabul etti ve bana 'senden tek ricam, oğluna kendi adını vermen' diye yazdı" dedi. "Resmen evlenemediğimiz için oğlum nüfusuma kayıtlı değil" diyordu. Nazım gerekli işlemleri yapıp oğlunu derhal nüfusuna geçirdi. Ama ben evlenmeye yanaşmıyordum.

Umar: Peki nasıl evlendiniz?

Vera: Bir gün evime geldi. Çok üzgün ve yorgundu. "Madem ki benimle evlenmiyorsun ben de aynı kentte seni görmeden yaşamaya dayanamayacağım, Moskova'yı terk ediyorum. İçim kanıyor ama, gerçek şu ki, sen istesen de aramızdaki 30 yaş fark zaten böyle bir evliliği yürütmez" dedi ve ertesi gün gitti. Dokuz ay sonra, "dayanamıyorum" diye bir telgraf çekti. Onu karşıladığımda dünyanın en mutlu kadınıydım. Ve ondan sonra hiç ayrılmadık birbirimizden. Üstelik onun yanında ben her zaman daha yaşlı hissettim kendimi...

Umar: Münevver oğluyla Varşova'ya gitmişti...

Vera: Bunu bir İtalyan kadın gazetecinin yardımıyla sağladı Nazım. Varşova'ya gitti, döndükten sonra bana aynen şunları anlattı: "Münevver'le oğlumun kaldığı otele indim. Arkadaşlar, kalbimin heyecandan duracağından korktukları için bana yalan söylemişler, meğer çocukla Münevver, otelin başka bir katında kalıyorlarmış. Oğlumla ilk karşılaşmamda neler hissettiğimi sana anlatamam. Son derece duygusal birkaç saat geçti. Münevver birlikte yaşamamız gerektiğini söyledi. Oğlumuzun yanında bu konuyu açmamasını rica ettim. Ama ısrarla senden boşanıp onunla evlenmemi istedi. Kendisine Türkiye'den yazdığı mektupları hatırlattım. Hiç görmediğim çok sert bir tepki gösterdi ve benimle evlenmekte kararlı olduğunu söyledi. O zaman onu

Şairin mezarı. Fırtınalı yaşamı taşlara oyulmuş sanki.

hiç tanımadığımı anlamaya başladım. Oğlumun yanında ona, seni sevdiğimi ve senden kesinlikle ayrılmayacağımı söylemek zorunda kaldım. Memet'in o an bana bakışını hiç unutmayacağım. Belki bir gün büyüyünce ve gerçekleri öğrenince beni anlar."

Umar: Sonra onlar ne oldu?

Vera: Oğlu ve Münevver için her ay muntazaman para yollardı. Daha sonra Münevver bir kontla evlenip Paris'e yerleşti. Memet'le tanışmayı çok istiyorum●

Yıl 1910... Nazım, kız kardeşi Samiye ve koltukta halaoğlu

Yıl 1921... Nazım ve Vâlâ üç gün yürüyerek İnebolu'dan Kastamonu'ya gelmiş ve geçmişler makinenin karşısına

Doludizgin...

Kaçışları, aşkları, 4 hapishanede geçen 14 yıl... Bu doludizgin yaşamı ilmek ilmek ören şiir... İşte Nazım

Nazım Hikmet 61 yıl yaşadı. Ama bu 61 yıl, birkaç ömre sığacak kaçışlarla, aşklarla ve 4 hapishanede 14 yılla geçmişti. Onu tüm dünyaya tanıtan şiiri ise doludizgin yaşamının hemen her anına işlemişti. Kâğıt bulamayınca şiirini beyaz pantolonuna yazan Nazım, tüm yaşamını dadizelere dökmüştü.

Dışişleri memuru Hikmet Bey ile Enver Paşa'nın kızı Celile Hanım'ın ilk oğlu olan Nazım, 1902 yılında Selanik'te doğdu. Aile İstanbul'a taşınınca Galatasaray Sultanisi'ne kaydoldu. Sonra da Bahriye Mektebi'ne girdi. Mektebi bitirip stajyer güverte subayı olduğunda İstanbul işgal altındaydı. İşgalcilere duyduğu nefret, şehit dayısının acısı onu Anadolu'ya yöneltti. Arkadaşı Vâlâ ile birlikte 1921'in ilk günü sahte kimlik ve evrakla Yeni Dünya gemisine bindi. Engel olmalarından korktuğu için ailesine haber vermediği bu yolculuk, Nazım'ın ilk kaçışıydı. İnebolu, Kastamonu, Çankırı ve derken Ankara... Nazım ve Vâlâ Ankara'da Mustafa Kemal'i tanıdı.

Sarışın bir kurda benziyordu /
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı..

Nazım ve Vâlâ öğretmen olarak atandıkları Bolu'da sosyalizm ile tanıştı. Kafalarında Sovyetler'e gitme fikri doğmuştu. Nazım'ın ikinci kaçışı başlıyordu. 1921'in sonlarında Trabzon'dan gemiyle Batum'a gittiler. Sonradan CHP milletvekili olan Ahmet Cevat, iki genci, kendi deyimiyle "sosyal ailesi"ni Moskova'ya götürdü. Nazım Moskova'da Şarkiyat Enstitüsü'nde 1925'e kadar öğrenim yaptı. Ve o yıl Türkiye'ye döndü. Ancak bir süre sonra hakkında komünizm propagandasından tutuklama kararı çıktı. Arkasından da gıyabında 15 yıl hapis kararı verildi. Nazım için yeni bir kaçış başlıyordu. Nazım, yine deniz yoluyla, Moskova'ya gitti. Türkiye'de af çıkınca 1928'de döndü. Sonraki yıllar şiirinin olgunlaştığı, tiyatro ve sinemaya da heveslendiği yıllardı. Ne var ki 1933'te tutuklandı ve bu kez beş yıla mahkûm oldu. Bir buçuk yıl sonra afla çıktı. Ama Nazım için hapislik bitmeyecekti. İkinci kez

Yıl 1925... Nazım Lena ile evli. Şairin annesi Celile Hanım resmi tabloya dönüştürmüş

Yıl 1936... Samiye Hanım, Piraye, Nazım ve bir dost Nail Bey

Şair, eşi Dr. Galina ile birlikte

1938'de tutuklandı ve bu kez 20 yıla mahkûm oldu. Bu son fasıl, 1950'de afla çıkmasına dek sürdü.

Yaşamayı ciddiye alacaksın... / Diyelim ki hapisteyiz, yaşımız da elliye yakın, daha on sekiz sene olsun açılmasına demir kapının. / Yine de dışarıyla beraber yaşayacağız.

Nazım'ın fırtınalı yaşamında büyük aşkları da derin iz bıraktı. Çok sevdi, çok sevildi. Nazım, ilk kez 1922 yılında Moskova'da, daha önce İstanbul'dan tanıdığı Nüzhet Hanım'la evlendi. Bu evlilik bir yıl sürdü ve "Mini minnacıktı kadın / Rahata acıktı kadın" diyen Mavi Gözlü Dev şiiriyle noktalandı. Nazım'ın ikinci eşi de 1925 yılında evlendiği Lena idi. Bu evlilik çok hazin bir sonla noktalanmıştı. Nazım Türkiye'ye dönecek, Lena da daha sonra ardından gidecekti. Böyle kararlaştırmışlardı. Ama Lena Nazım'a gitmek için çıktığı yolda, Batum'da apandisit krizi geçirerek öldü. Nazım, üçüncü kez, 1930'da nişanlandığı Piraye Hanım ile ilk hapisliğinin ardından 1935 yılında evlendi. Bu evliliğin 12 yılı, Nazım'ın son hapisliğinde mektuplarla geçti. Ne var ki hapisliğin sonuna doğru Nazım ile Piraye birbirinden uzaklaşmıştı. Nazım, 1948 yılının sonlarında, ziyaretine gelen dayı kızı Münevver'e âşık olmuştu. Hapishanede açlık grevi sonucu hastalanıp Cerrahpaşa Hastanesi'ne kaldırılınca da başında, Piraye ile evli olmasına karşın Münevver bekledi. Nazım, kısa süre sonra hapisten çıkınca Piraye'den boşandı. Ancak Münevver ile evlenmeye fırsat bulamadan Moskova'ya gidince tek çocuğunun annesi ile yolları ayrıldı. Ama bu ayrılık Nazım'ı çok sarsmıştı. "Karşı yaka memleket, sesleniyorum Varna'dan, işitiyor musun Memet, Memet..." diye şiir yazdığı oğlunun ve sevdiği her şeyin hasreti yaralı yüreğine bir kez daha vurdu. Nazım bu kalp krizi sırasında kendisine bakan Dr. Galina ile evlendi bir süre sonra. Ama bu evlilik uzun sürmedi. Ve kendi deyişiyle altmışına yakın sevdalandığı "saçları saman sarısı, kirpikleri mavi" Vera ile evlendi. Nazım

Münevver Hanım ve Memet (önde ortada) Nazım'ın ölümünden sonra Moskova'da

3 Haziran 1963 günü bir kez daha kaçtı. Ama bu kez sonsuza dek... Vasiyetini de yine şiire dökmüştü.

... Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni / ve de uyarına gelirse, / tepemde bir de çınar olursa / taş maş da istemez hani ●

Değişmeyen üstünlük... iGS
iGS

İNÖNÜ VE ÇAĞLAYANGİL'E GÖRE NAZIM

"Sanatçılarımızı yok sayamayız"

Erdal İnönü, şair Nazım Hikmet konusunda **Nokta***'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Nazım'ı nasıl değerlendirirsiniz?

İnönü: Dünya çapında bir şair. Şiirleri, piyesleri dünyanın pek çok dilinde tercüme edilmiş. Bence dikkat edilmesi gereken konu, Nazım Hikmet'in şairliğiyle siyasi görüşünü, komünist ideolojiye bağlı olmasını ayırmaktır birbirinden. Şairler de insandır, onların da siyasi görüşleri vardır. Ama bir de ayrıca sanatçılıkları vardır. Nazım Hikmet'i okuyan herkesi komünist sanmak, hatta komünist sempatizanı sanmak bence çok yanlıştır. Ben Nazım Hikmet'in şiirlerini zevkle okurum ama komünist de değilim, komünist sempatizanı da değilim. Bu ayrımı özellikle vurgulamak istiyorum. Çünkü böyle bir eğilim son zamanlarda daha da meydana çıktı. Bu eğilim bizi, sanatçılarımızı yok farzetmeye, yok saymaya götürüyor. Kendi ulusal değerlerimizi inkâr etmiş oluyoruz.

Nokta: Bu sözleriniz Nazım Hikmet için de geçerli mi?

İnönü: Evet. İşte bu yanlış anlamadan çıkıyor. Türkiye'de komünizm yasaklanmış bir durumda. Dolayısıyla komünist olduğu bilinen bir şairin benimsenmesinde zorluk çekiliyor. Ama bu bence yanlış bir yaklaşım. Siyasi görüş başkadır, sanatçılık da bir başkadır.

Nokta: Babanız İsmet İnönü'nün Nazım Hikmet konusunda, kaçışı konusunda görüşleri neydi?

İnönü: Bilmiyorum. Evde bize söz etmezdi bu konulardan.

Nokta: Peki evinde Nazım'ın şiir kitapları var mıydı?

İnönü: Vardı. Birçok güzel kitapları vardı. Nazım Hikmet'in de kitapları vardı.

Nokta: Efendim siz hoşgörülü bir politikacı olarak biliniyorsunuz. İsmet İnönü de öyle bilinirdi. Acaba aleyhindeki şu şiiri okumuş mudur? Ne düşünmüştür?

(Erdal İnönü, Nazım Hikmet'in şu dizelerini kitaptan kendisi okudu: Biliyoruz, biliyoruz/ Bu vatanın anasını ağlatan / Bir İsmet, bir Adnan, bir de Koraltan.)

İnönü: (Gülerek) Burada aslında şairin yaptığı espri şuna dayanıyor: Böyle bir tekerleme vardı. 1930'larda... "Üç kişidir vatanı kurtaran. Atatürk, İsmet Paşa bir de Refik Koraltan" diye anlatılır. İşte kendi görüşüne göre bunu değiştirmiş.

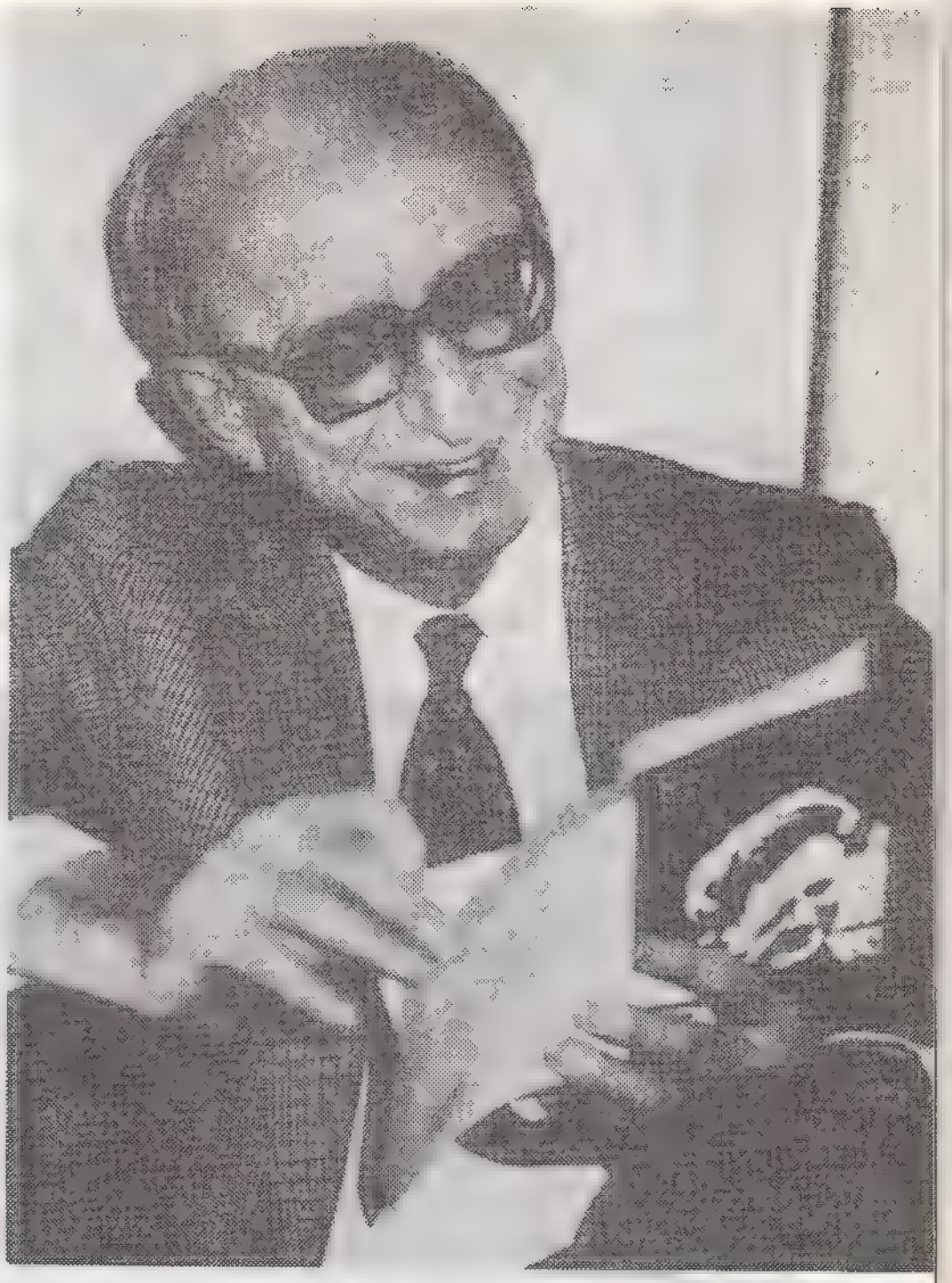

Erdal İnönü, Nazım'ın, babası İsmet Paşa için yazdığı şiiri okurken

İhsan Sabri Çağlayangil

"Şiir ve dil ustası..."

Dışişleri eski bakanlarından, politikacı İhsan Sabri Çağlayangil, şair Nazım Hikmet'e ilişkin görüşlerini **Nokta***'ya anlattı.*

"İdeolojik eylemleri yönünden Nazım Hikmet, demokrasi ve özgürlüğe bağlı her Türk gibi, kendisinden çok uzak olduğumuz bir kişidir. Siz onun edebiyattaki yeri bakımından değerlendirilmesini istiyorsunuz. Şiir ve dil alanının ölçüleri farklıdır. Şahsiyetini bu yönüyle ele alırsak, ana dilimizi güzel, doğru, içli hale sokan şairler arasında onu da rahatça sayabiliriz. Kim onun kadar Türkçeyi, sevgilisini okşarcasına zaman zaman şamar gibi kullanmasını bildi? Kim onun kadar Kurtuluş Savaşı'nı gerçekçi ve coşturucu bir biçimde canlandırdı? Bu alandaki ustalığını görmezlikten gelmek insafsızlık olur."

SİYASİ PARTİLER / DSP

Güvercin yuvadan uçtu

23 Kasım'da yapılacak DSP başkanlık seçimleri için Rahşan Ecevit yine en güçlü aday

Rahşan Ecevit: Kurucular arasında bulunmayışı başkan seçilmesine engel değil

"Demokratik Sol Parti'nin Rahşan Ecevit'siz kurulması önemli değil," diyordu, telefondaki ses. "Başkan dışardan da seçilebilir, unutmayın..." Gerçekten de DSP listesi, ya başkan kim olacak sorusunu ön plana çıkaracak nitelikteydi. Kamuoyunda tanınmış kurucular iki elin parmakları kadar az sayıdaydı. Aşina isimlerden işadamı Murteza Çelikel ya da İzmir eski İl Başkanı Dr. Sedat Akman'ın başkanlık yolunda bir istekleri olmamıştı. Her iki isimden de bugüne kadar, bu denli bir öne çıkış sezilmemişti. Geriye HP'den DSP'ye transfer olmuş milletvekilleri kalıyordu. Ama bu isimler de güçlü başkan adayı sınıflamasının dışında görülüyordu. Ne var ki başından beri partinin sözcülüğünü yapan Rahşan Ecevit, kurucuların gösterip en çok oyu verebileceği başkan adayı olabilirdi. Başkanlık için kurucu üyelik şartı aranmıyordu.

Kimler girer? DSP kurucuları arasında hep ünsüz isimlerin ağırlıkta olması ünlülerin bu partiye girmeyeceği anlamına gelmiyordu. DSP'den yana eğilimini belli etmiş ağır toplar vardı... Mahmut Özdemir, Alev Coşkun, Hayrettin Ünsal, Orhan Kayahan, Ömer İhsan Paköz, Coşkun Karagözoğlu bu isimlerin başında gelenlerdi. Eski bakanlardan Alev Coşkun, "Ecevit, demokratik solun ruhu ve bayrağıdır. "Ecevit'siz demokratik sol olmaz" demekteydi. Bu görüşte olanların önümüzdeki günlerde birer ikişer DSP'ye kayıt yaptırması beklenebilirdi.

Rotasyonlu yönetim. İstanbul'da bazı DSP'lilere göre yönetim için beş kişinin dönerli olarak yer alacağı bir üst organ düşünülüyordu.

Bu organda milletvekillerinden ikisi, yer alabilirdi. Önemli olan yönetimin belirli aralıklarla dönerli olarak değişik isimlere devriydi. Ankaralı kadın kuruculardan avukat Yaşar Mengü de bu yönetim için ismi geçenlerdendi. Bazı DSP çevrelerinde öne sürülen "dönerli yönetim görüşü" merkeze yakın olanlarca doğrulanıyordu.

Ünlü kurucular. Kurucuları arasındaki milletvekilleri sayesinde, parlamentoya da giren DSP'nin tanınmış isimlerinden, milletvekili Dr. Turgut Sözer 6 Kasım seçimlerine katılmadan önce Sakarya'da CHP il başkanlığı görevinde bulunmuştu. 52 yaşında olan Sözer, HP içinde çalışırken de demokratik sol inanca bağlı kaldığını söylüyor ve DSP'de nefer olarak çalışmaya hazır olduğunu belirtiyordu.

Bağımsız milletvekillerinden Nuri Korkmaz ise asker kökenliydi. Kara Harp Okulu'ndan sonra 1983 yılına kadar silahlı kuvvetler bünyesinde hizmet vermişti. Sıkıyönetim ilanından sonra Adana'da Belediye Başkanlığı yapmıştı. Ordudaki son görevi ise Ege Ordusu Harekat Dairesi Başkanlığıydı.

HP'den DSP'ye katılan 39 yaşındaki Süleyman Koyuncugil politikanın yabancısı sayılmazdı. Asıl mesleği mimarlık olan Koyuncugil CHP Gaziantep İl Yönetim Kurulu üyelerindendi.

41 yaşındaki Fikret Ertan siyasete HP ile atılmıştı. Kimya Fakültesi mezunu Ertan, bir süre öğretim üyeliği de yapmıştı. Öğrencilik yıllarında sol kesimi bünyesinde toplayan Fikir Kulüpleri Federasyonuna yakın olarak tanınırdı. Ertan DSP için şöyle diyordu: "Türk aydınları ve kendilerini aydın zannedenler güdümlü demokrasiden yanadırlar. Onlara onlar olmadan da bu işin yapılacağı gösterilecektir."

Baştan beri DSP hareketi içinde olup da kurucular arasında yer alan isimlerin sayısı ise yalnızca ikiydi: Murteza Çelikel ile Sedat Akman... Ruh ve sinir hastalıkları mütehassısı olan Akman, CHP gençlik kollarında politikaya atılmış ve memleketi olan İzmir'de İl Başkanlığı görevini yürütmüştü.

Murteza Çelikel ise solcu olduğunu gönül rahatlığıyla söyleyen işadamlarımızdandı. İstanbul Sanayi Odası'nda Meclis Başkan Vekilliği yapmış, bankaların devletleştirilmesini önerdiği için meslektaşlarından büyük tepki almıştı. 54 yaşın-

Fikret Ertan: "Turk aydınları, güdümlü demokrasiden yanadır"

Murteza Çelikel: DSP listesindeki en tanınmış isim

daki Çelikel, sanayi ve toplu konut dalındaki çalışmasını CHP'nin çeşitli kademelerinde yürüttüğü politika ile birleştirmişti.

Kurucular arasında dikkati çeken bir başka isim ise CHP'nin 12 Eylül öncesi Dış Basın ve Dış İlişkiler görevini yürüten Sırma Evcan'dı. Sırma Evcan, 12 Eylül'den sonra da Bülent Ecevit'in dış basınla ilişkilerinde bir köprü olmuş ve eski görevini sembolik olarak sürdürmeye devam etmişti. Evcan, politikanın yabancısı değildi. TİKP Başkanı Doğu Perinçek'le bir süre evli kalan Sırma Evcan, HP Genel Başkanı Aydın Gürkan'ın da yakın akrabasıydı. Daily News gazetesinde çalışan Evcan'ın bir başka özelliği, DSP kurucular listesindeki tek gazeteci oluşuydu.

Terk edenler. 6 Kasım seçimleri öncesinde başlayan DSP çalışması aylar ilerledikçe bazı isimleri bünyesinde dışlaya dışlaya yürümüştü. Eski sendikacılardan Halil Tunç, ayrıldığını kamuoyuna ilan edenlerdendi. Doçent Hasan Bıyıklı ile Avukat Şahin Mengü, Ecevit'in avukatlarıydı ve hem örgütlenme

Ecevit'in dış basınla ilişkilerini koordine eden Evcan da Ankaralı kuruculardan

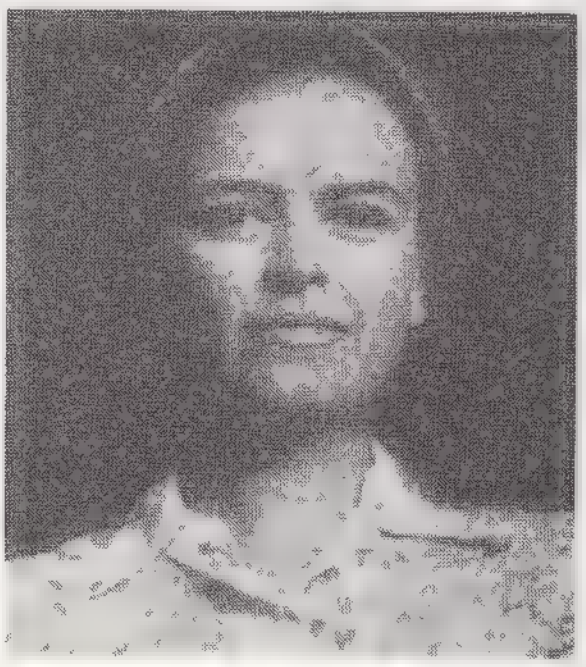

hem de tüzük çalışmalarına katılmışlardı. Ama DSP yolundan bir süre sonra ayrılacaklardı. CHP eski milletvekillerinden Engin Ünsal da uzun süre DSP'de ısrar ettikten sonra SHP'de politikaya karar kılanlardandı. DSP'ye mimari bürosunu sunan Cahit Ülkü ve yakın dostu Salih Kurt aşağı yukarı aynı tarihlerde DSP'den ayrılıyorlardı. Ülkü ayrılınca DSP'nin bürosu da Akay'a taşınıyordu. Ayrılanların ortak şikâyeti genellikle çalışmaların kendilerine yeterince anlatılmayışı, kapalı yürütülüşü oluyordu. Cahit Ülkü'nün ayrılışı ise, basına kendi adına yaptığı açıklamalarla ilintili bulunuyordu.

Merkez Bankası eski başkanlarından İsmail Hakkı Aydınoğlu, DSP bürosunun ilk müdavimlerinden olmuş o da bazı "rahatsızlıklar" nedeniyle çalışmayı bırakmıştı.

DSP sözcüleri kurucu olmadı. DSP sözcülerinin kurucu olmayışı parti önde gelenlerince şöyle açıklanıyordu: 50 bin kurucudan yalnızca 612'sinin alındığı bir heyette, görev gereğiön plana çıkanların yeri olmazdı. Ama kurucular arasında olmayanların, önümüzdeki günlerde partiye birer ikişer girmesi bekleniyordu. Ne var ki, parti bürosu sözcülerinden Mustafa İmirzalioğlu böyle düşünmüyordu. Adını kurucular listesinde göremeyince, kendisinin de yorulanlar safında mütalaa edildiği inancına varıyordu.

23'ünde başkan seçimi. Kuruluşunu iki yıla yakın bir zaman geciktiren DSP'nin başkan seçiminde oldukça hızlı davranacağı söyleniyordu. Başkanlık seçimi için tarih 23 Kasım olarak belirlenmişti. Bu görev için en büyük ısrarın Rahşan Ecevit'e yöneleceğine, DSP çevreleri kesin gözüyle bakıyordu●

Yasağı sıyırtan başkanlık

Eski İçişleri Bakanlarından Hasan Fehmi Güneş İstanbul'a takviye geliyor

Açık Mavi Opel Başbakanlık Konutu'ndan çıktıktan sonra önündeki boş makam otosunu izlemeden Hoşdere yokuşuna kıvrıldı. Direksiyondaki düşünceli adam arabanın hızını mümkün olduğunca düşürerek ara sokaklara saptı. Beyni hep aynı sorunun yanıtını aramakla meşguldü: ''Başarabilecek miyim?''

Az sonra 1969 Model Opel, Genelkurmay kavşağında trafiğin kestiği yoldan İçişleri Bakanlığı'na doğru dönecek ve arabanın direksiyonundaki adam, makam otosunu boş görüp telaş içinde ''Bakan Bey''in akıbetini merak eden personel tarafından karşılanacaktı. Oysa ''Bakan Bey'' 45 dakika önce her şeyden habersiz Meclis'teki grup odasında oturan kendi halinde bir senatördü. Başbakanlık Özal Kalemi'nden gelen ani telefonla Konut'a çağrılmıştı. Ecevit'in yanına girdiğinde kendisinin hiçbir şeyden haberi yoktu ama istifa eden İrfan Özaydınlı'nın yerine İçişleri Bakanlığı'na getirildiğine ilişkin yazı Cumhurbaşkanı'nın önündeydi. Kısa bir görüşmeden sonra Ecevit Köşk'ü arayacak ve Güneş daha kapıdan çıkmadan atama kararı imzadan çıkacaktı. Çekinerek girdiği makam odasından ilk iş olarak karısını ararken, hâlâ inanamıyordu... 1979 Türkiyesi'nin en riskli bakanlığının başına geçmişti.

Aynı açık mavi Opel bugünlerde yeniden riskli bir yolculuğa hazırlanıyor. 1979 Türkiyesi'nde ''iğneli bir fıçı'' olarak tanımlanan İçişleri Bakanlığı makamında 10 ay geçiren Hasan Fehmi Güneş, bu kez yine Opel'inin direksiyonunda bir ''iğneli fıçı''ya benzetilen SHP İstanbul İl Örgütünün başına gidiyordu. Beyni yine aynı tür kaygılarla doluydu. Bu kez bu zor görevi kendisine veren lider, 2 yıldır görüşmediği Bülent Ecevit değil, SHP'nin genç Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'dı. Gürkan, hafta başında MKYK'nın onayına sunulacak kararını ilk kez **Nokta**'ya açıklarken bu seçimin nedenini şöyle açıklıyordu:

''İstanbul'da yeni bir örgütlenme modelinin temellerini atmak istedik. Ve İstanbul'u bir tür 'pilot bölge' olarak düşündük. Sayın Güneş, SHP parti bütününü, becerisini, yaratıcılığına, yansızlığına, deneyimine ve hizipler üstü, yıpranmamış kişiliğine çok güven duyduğu bir partilimizdir. Politikada geçen yıllar birçok büyük politikacı için yıpratıcı, hatta öldürücü olmuştur. Politikada, yılları kendi yararına kullanabilmiş politikacı sayısı çok değildir. Bu ender politikacılardan biri de Sayın Güneş olmuştur. İstanbul örgütümüzü Sayın Güneş'le 'takviye etmeyi' düşündük. Sayın Güneş için de İstanbul örgütümüz için de Sayın Güneş'in taşıyacağı sıfat önemli değildir. Önemli olan yasaklılığı nedeniyle MKYK'da yararlanamadığımız bu 'politika ustası'nın şimdi istanbul'da başlatacağımız 'örgütsel yenileşme'nin içinde ve emrinde olmasıdır.''

Güneş: En zor günlerin İçişleri bakanı idi

Akyazı'dan Ankara'ya... Türk-Basın Ajansı'nda polis adliye muhabirliği, Gençlik Parkı'nda discokeylik, Karayolları 4'üncü Bölge'de emlak memurluğu...

Bunlar 1934 yılında Akyazı'nın Karapürçek köyünde başlayan bir yaşam öyküsünün öğrencilik yıllarından küçük bir kesitiydi. Hasan Fehmi Güneş, ilk öğrenimini köyünde tamamladıktan sonra Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu'nu bitirmiş ve Arifiye Köy Enstitüsü'nden birincilikle mezun olmuştu. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri bu başarılı öğrenciyi Nacar marka kol saatiyle ödüllendirdi. Haymana Bumsuz köyünde 1 yıllık ilkokul öğretmenliğini Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrencilik izledi. Münazaraların en ateşli konuşmacısıydı. Okul çevresinde hemen sivrildi. Öğrenciliğinin üçüncü yılında, 27 Mayıs'ı izleyen günlerde Güneş Talebe Cemiyeti başkanıydı.

Mezun olunca Antakya'ya stajyer hakim olarak atandı. Fakültenin birinci yılından beri arkadaşlık ettiği eşi ile Antakya'da evlendi. Yedeksubaylıkla kesilen staj tamamlandıktan sonra Güneşler Erzincan'ın Ilıç ilçesinin yolunu tuttular. Hasan Fehmi Güneş, Ilıç'da beş yıl savcı olarak çalıştı. 1970'de yeniden Ankara'nın yolu göründü.

Gürkan: İstanbul'u orgütlenmede bir tür pilot bölge olarak düşündük

Genç savcı, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü imtihanlarına girip kazandı ve bir yıl sonra kamu yönetimi uzmanlık programını yine birincilikle bitirdi. O sırada 12 Mart gelip çatmış, Güneş bu kez Ankara'nın Nallıhan ilçesine savcı olarak tayin edilmişti.

1402'ye iptal davası. Nallıhan'ın Güneş'in mesleki yaşamında önemli bir yeri vardı. Güneş, burada izlediği bir davayla ilgili olarak, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüş, bu görüş Anayasa Mahkemesi'nce doğru bulunarak yasanın bazı maddeleri iptal edilmişti. Güneş, bu arada kabuk değiştirmekte olan CHP'yi de izliyor, yeni CHP'yi ötèden beri içinde tutuşan politika ateşine uygun buluyordu. 1973 yılında görevinden istifa edip, Adapazarı'ndan aday adayı oldu. 6 kişilik aday listesinde üçüncüydü ama milletvekili olamadı. Seçimlerden sonra Adapazarı'nda avukatlığa başladı. Bir yandan avukatlık yapıyor, bir yandan partinin köy, ilçe ve il teşkilatlarında görev yapıyordu.

Parlamentoya doğru... En alt kademelerden başlayan parti çalışmaları, 1974'deki kurultayda partinin ana davalar komisyonunda seçilmesiyle sıçrama yapıyor, 1975'deki senato ara seçimlerinde Güneş, daha önce Adapazarı'ndan hiç senatör çıkaramayan CHP'nin ilk senatörü oluyordu. Güneş'in senatoda da kendini göstermesi zor olmadı. 1976'da Senato Grup Başkan Vekilliği için adaylığını koydu ama muhalif grubun adayı olarak göründüğünden Ecevit adaylığını onaylamadı. Bir sonraki yıl Güneş, grup başkanvekilliğine yine adaylığını koyuyor, adaylığı bu kez yine Ecevit'in onayını almamasına karşın seçimi kazanıyordu. Ertesi yıl bu görevi kendisine öneren bizzat Ecevit olacaktı.

Güneş'in Senato Grup Başkan Vekilliğini yürüttüğü 1978 yılı, CHP'nin de iktidar yılıydı. Kahramanmaraş olaylarıyla kanlı bir biçimde sona eren 1978 yılından sonra Güneş, 1979'da İçişleri Bakanı olacak, bakanlığı sırasında ilk büyük şoku Abdi İpekçi olayıyla yaşayacaktı. Günde yalnızca 4 saat uyuyarak 10 ay sürdürdüğü bakanlığı sırasında en çok pembe renkli formatlardan ürktü. Günün kanlı olaylarının yazıldığı bu formatlar, özel kalem müdürünün günde birkaç kez araladığı kapıdan Güneş'in önüne geliyordu.İstanbul'da, Tütünçiftlik'de,Hipodrom'da büyük çaplı soygunlar, Piyangotepe Katliamı, Mısır Büyükelçiliği baskını bu kara haberlerin en önemli-

Abuzer Uğurlu: Babalar operasyonundan kaçmayı tek o başarmıştı.

leriydi. Dinamik bakan, bu zorlu sorunların üstesinden gelmeyi başarıyor ama başarısının doruğuna, Mısır Büyükelçiliği baskını sırasında gösterdiği serinkanlı tutumuyla ulaşıyordu. Yine Ankara'da planlanıp büyük bir gizlilik içinde özel ekipler tarafından İstanbul'da gerçekleştirilen Babalar Operasyonu, Bulgaristan'a kaçan Abuzer Uğurlu dışındaki tüm ''Babalar''ın yakalanmasıyla başarıyla sona ermişti.

Güneş'in bakanlığı sırasında ilk büyük şoku Abdi İpekçi cinayeti idi

Ayrılış. Hasan Fehmi Güneş, bakanlığının 10. ayında özel yaşamına ilişkin bir olay yüzünden görevinden ayrılmıştı. Ama üç ay sonra yapılan CHP kurultayında Ecevit'ten sonra en çok alkışı alan partili yine Güneş olacaktı.

Bu gümbürtülü ayrılıştan sonra sıradan bir senatör olarak süren siyasal yaşamı 12 Eylül'le tüm siyasiler gibi kesintiye uğradıktan sonra yeni politik dönemde SODEP'te yeniden canlanacaktı.

1973'te CHP'ye girerken ''Vaktidir. Partide hareketlenme başladı. Partinin kazandığı yeni kişilik bize uygun'' demiş ve kararını vermişti. Şimdi, aradan 12 yıl geçtikten sonra Güneş, yine aynı havayı bu kez SHP'de kokluyor ve yine ''Vaktidir'' diyerek kararını veriyordu●

ÖLÜMLE BİTEN AŞK HİKÂYESİ YARGITAY'DA

Nuran'ın dramı bitmedi

İki zıt Adli Tıp raporundan aleyhine olanın kabul edilmesiyle 17 yıl hapse mahkûm olan cinayet sanığı "Polis Nuran", kararı temyiz etti. Avukatı, bir adli hata olduğunu, raporlar arasındaki çelişkinin giderilmesi için Adli Tıp Genel Kurulu'na gidilmediğini söylüyor.

Raporlar birbirinin tam tersiydi!

"Sanıkta temelde nörotik-paranoid-psikopatik bir kişilik yapısı mevcuttur. (...) Diğer taraftan EEG bulguları sar'alı bir insanın EEG'sidir. (...) Suç sırasında ve halen ceza ehliyeti ehemmiyetli surette azalmış bulunduğu ve neticeden TCK 47. maddesinden azami surette istifadesi gerektiğini..."

"Akıl melekelerinde en ufak bir bozukluk yok. (...) Kişide en ufak bir psikopatolojik bulguya rastlanmamaktadır. (...) Hastada herhangi bir epileptik fenomen (sar'a) söz konusu olmadığı gibi, (...) sanığın suça karşı ceza ehliyetinin tam olup, hakkında TCK'nın 47. veya 46. maddesinin tatbikine mahal bulunmadığı..."

Kamuoyunu günlerce meşgul eden "Polis Nuran" davası geçtiğimiz günlerde sonuçlanıyor, sanık Nuran Arat, sevgilisi Yüzbaşı Saip Çakın'ı öldürmek suçundan 17 yıl 6 ay ağır hapse mahkûm ediliyordu. Ancak sanık Arat ve sanık avukatı Rahmi Özkan, çelişkili Adli Tıp raporları olduğunu ileri sürerek Yargıtay'a başvurmak gereğini duymuşlardı. Dosyada iki rapor vardı. Prof. Dr. Ayhan Songar başkanlığındaki Adli Tıp Gözlem İhtisas Dairesi, ilk raporda sanığın ceza ehliyetinin önemli ölçüde az olduğunu ileri sürerken, maktul Saip Çakın'ın ailesi adına davaya katılan müdahil avukat Sait Güler rapora itiraz ediyor, bu kez Dr. Kriton Dinçmen başkanlığında Adli Tıp 4. İhtisas Kurulu tam aksi yönde bir rapor veriyordu... Bu, bir üst kuruldu. Sanık ve avukatı konuyu bu kez de Adli Tıp Genel Kurulu'na götürüyor, ancak Adli Tıp Başkanı Prof. Dr. Şemsi Gök, "Bu tür çelişkili durumlarda raporların hangi sebep ve düşüncelerle kanaat verici bulunmadığının açıkça belirtilmesi gerektiği" yolunda içtihat kararlarını hatırlatarak, dosyayı genel kurula çıkarmadan mahkemeye iade ediyordu...

Sonunda mahkeme ikinci raporu esas alacak, sanığın olay anında "aklı başında" olduğuna hükmedecek ve polis Nuran 17 yıl "yiyecekti"...

İki çelişkili rapor arasındaki fark, teknik bir sorundan, ya da "ulemanın" fikir ayrılığından ibaret değildi. Sanık Nuran Arat için bu fark, hayatının tam 5 yılı anlamına geliyordu... Mahkeme ilk raporu göz-

Yüzbaşı Saip, fidan gibi bir gençti

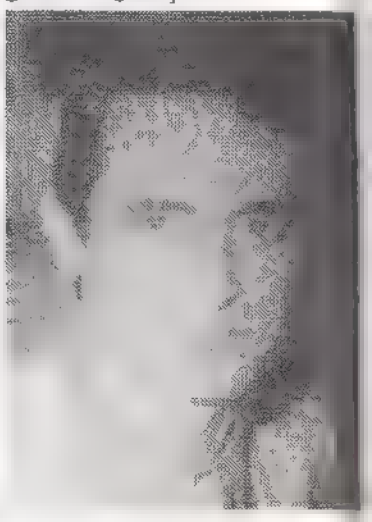

"İşlemediğim suçtan yargılandım"

20 aydır yatmakta olduğu Sağmalcılar Cezaevi'nde Yargıtay'ın davayla ilgili kesin kararını umutla bekleyen Nuran Arat, **Nokta'***nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Hakkınızda verilen mahkûmiyet kararını nasıl karşılıyorsunuz?

Arat: Hakkımdaki kararın adaleti yerine getirdiğine inanmıyorum. İşlemediğim bir suçtan yargılandım. Cinayet olayı ortada yoktu. Benim için son derece kıymetli olan, çok şey ifade eden bir insanın ölümüne sebep olmuştum, tek suçum buydu. Bunu da başından beri hiç saklamadım.

Nokta: Adlî Tıp raporları arasındaki çelişki nereden kaynaklanıyor?

Arat: 4 yıldır psikiyatri tedavisi görüyordum. Olaydan 20 gün önce de doktora gittim, ilaç ve reçetemi yeniledi. Bu durum çevremde de gözlenebilecek boyutlardaydı. Nitekim, amirim bile bu nedenle 2 gün izin vermişti. Olay anında kesinlikle sağlıksız bir ruh hali içindeydim. Bu gerçekler dikkate alınarak verilen ilk raporun gerçeği yansıttığına kesinlikle inanıyorum.

İlk rapor için müşahede altına alındığımda, uzman ve kendi branşında söz sahibi hekimler ta-

"Mutlu günlerinde"... Yüzbaşı Saip, şimdi yaşamıyor. Nuran ise cezaevinde.

önüne alsaydı, Arat 3 yıl daha yatıp çıkacaktı. Bu durumda 8 yıl daha parmaklıkların ardında kalması gerekiyordu.

Polis Nuran'ın dramı. "Tabancamı kitaplıktan aldım. Fark etmedi. Ayaktaydı. Yanına geldim ve onu öptüm. 'Seni çok sevdim, seviyorum' dedim. Namluyu kendi göğsüme dayadım, bir adım geri çekildim ve tetiği çektim. Saip elimden tuttu. Bir el daha silah sesi duydum. Geri geri giderek kanepenin üzerine sırtüstü yığıldı."

25 Şubat 1984 gecesi Bebek Dereboyu Caddesi Bağış Apartmanı'nda meydana gelen ölüm olayını, cinayet zanlısı 33 yaşındaki polis memuresi Nuran Arat savcıya verdiği ifadede böyle anlatacaktı.

Nuran Arat, "Maktul" Deniz Yüzbaşı Saip Çakın'la beş yıldır birlikte yaşıyordu. 1971 yılında bir evlilik yapmış, bir çocuğu olmuş, 1977'de de geçinemediği eşinden ayrılmayı tercih etmişti. 1979'da tanıştığı Saip Çakın'la sevişiyor, evlenmek istiyor, ancak yüzbaşının ailesi "Biz telli duvaklı gelin isteriz. Dul, üstelik de çocuklu kadını kabul edemeyiz" diyerek oğullarını bunaltıyor, bu baskılara karşı çıkamayan genç yüzbaşı, Nuran'ın bütün ısrarlarına rağmen bir türlü evlenmeye yanaşmıyordu.

Dul bir kadının Türkiye'de ne tür baskılarla karşılaşabileceği ortadaydı. Nuran Arat gerek arkadaş, gerekse iş çevresinden gelen çeşitli imalar, tavırlar, hattâ çirkin davranışlar yüzünden ne yapacağını şaşırmış, bütün umudunu sevgilisi Saip'in kendisini "almasına" bağlamıştı...

Olay gecesi her ikisi de içkiliydiler. Nuran, uzun süredir içinde kıvrandığı depresyonun pençesinde, son bir kez yüzbaşıya "çevremizdeki birçok kişi de bizi evli biliyor, artık evlenelim ne olur" diye yalvarmış, bir kez daha olumsuz cevap alınca intihara karar vermiş, beylik tabancasını alarak kurşunu göğsüne sıkmıştı... Yüzbaşı, "Nur, ne yaptın?" diye bileğine sarılacak, ancak iki sevgili birkaç saat sonra polis kayıtlarına "maktul" ve "maznun" olarak geçeceklerdi.

Hükümden sonra Sağmalcılar Cezaevi'nde Nuran Arat, **Nokta'**ya suçsuzluğunu ısrarla savunacaktı: "Benim için son derece kıymetli olan, çok şey ifade eden bir insanın ölümüne sebep olmuştum, tek suçum buydu. Oysa işlemediğim bir suçtan yargılandım. Cinayet olayı asla yoktu."

Kim haklı? "Polis Nuran"ın avukatı Rahmi Özkan, **Nokta**'ya, "İlk raporu veren heyette Prof. Ayhan Songar, Doç. Ertaç İlkay gibi psikiyatri otoriteleri var. Bu ilk raporda tam 6 psikiyatrın imzası bulunuyor. İkinci rapor ise, içlerinde radyoloji ve anatomi uzmanlarının da bulunduğu 5 kişilik bir kurulca verilmiş" diyordu ve ekliyordu: "Düşünün, bir adam gözünü kaybetse, göz mütehassısı bir rapor düzenlese, diyelim cildiye mütehassısı da başka bir rapor düzenlese, hangisine itibar ederiz?"

Prof. Ayhan Songar ile Doç. Ertaç İlkay da **Nokta**'ya ayrı ayrı yaptıkları açıklamalarda, "Sanığı hafıza, zekâ ve kişilik testlerine tabi

---

rafından incelendim, EEG filmlerim alındı, psikologlar tarafından testlere tabi tutuldum.

İkinci rapor için gittiğimde ise, bir masanın etrafında oturan 3 kişinin sorularına 10-15 dakika süreyle cevap verdim. Sorulan sorular ise, silahım, güzelliğim, müdiremin ismi gibi şeylerdi... Ayrıca daha sonra öğrendiğime göre heyette 4 kişi olması gerekirken, 3 kişiydiler. Kesinlikle olayla ve ruh haliyle ilgili bir çalışma yapılmadı. Tavırları son derece rahat ve sanki verecekleri kararı önceden biliyorlarmış gibiydi. Gayriciddi bir sohbet havası vardı.

Nokta: Şu andaki ruh halinizle olay anını yeniden yaşasanız, nasıl davranırdınız?

Arat: Haksız bir cezaya reva görülmüş, adaletin elbet tecelli edeceği inancıyla sükûnetini muhafazaya çalışan bir kadın durumundayım.

Olay anını tekrar yaşasaydım, yine intihar etmeyi düşünürdüm. Tüm gücümü kullanmış, mücadelelerini vermiş ve sonuçta kaderiyle yalnız bırakılmış bir dul kadındım. Tek üzüntüm, aile, toplum, meslek ve ahlâk kavramlarına karşı savaş verip yaşattığım ve kesinlikle gerçekleşmesinden şüphe duymadığım evlilik hayallerimin yıkılması sonucu bu kavramların tümüne karşı verebileceğim başka bir cevabımın olmamasıdır.

Aynı anı tekrar yaşasaydım, tek yapmak istediğim, Saip'in mutlak, mutlak kurtulmasın. sağlamak olurdu.

Boğazınız mı ağrıyor?

VICKS PASTİL kullanın, bıçak gibi keser!

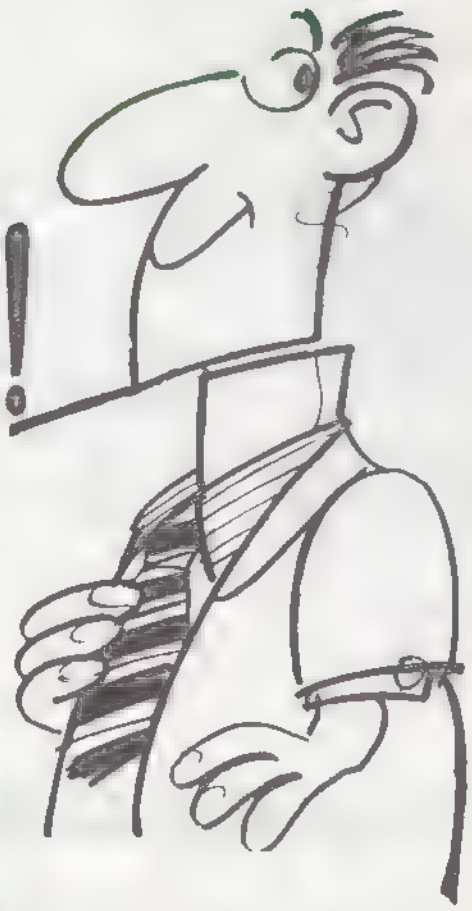

Soğuk algınlığının kaçınılmaz derdi: Boğaz ağrısı!..
Ve vazgeçilmez çözümü: Vicks Pastil!

Boğaz ağrınıza Vicks Pastil kullanın...
Vicks Pastil, boğaz ağrınızı bıçak gibi keser!

Soğuk alınca VICKS alın!

En neşeli akşamlarında bile, genç yüzbaşının gözlerinde belli belirsiz bir hüzün okunuyordu. Bir yanda ailesi, bir yanda sevgilisi... ortada kalmıştı.

tuttuk. Klinik bulgularla yetinmeyip laboratuvar tetkiklerine başvurduk. 15 gün müşahede altında bulundurduk. Raporumuz tamamen bilimseldir'' derken, maktul yüzbaşı tarafının müdahil avukatı Metin Sait Güler de, ''Birinci rapor sanığın savunmasının doğru olduğu varsayılarak verilmiştir, bu bakımdan tutarsız ve geçersizdir. Ayrıca Adli Tıp kurumunun böyle durumlarda ikinci raporun, yani ihtisas kurulu raporunun geçerli kabul edilmesi yolunda içtihat kararı vardır'' diyerek görüşünü belirtiyordu.

Gerçek neredeydi? Olay sırasında Polis Nuran'ın ''akli durumu'' yerinde miydi? İlk evliliğinde mutluluğu bulamayan, ''çocuklu dul'' sıfatıyla toplumun baskısına göğüs germeye çalışan, sevdiği adamın ailesi tarafından reddedilen, ilişkisini bir türlü evlilik rayına oturtamayan Nuran Arat uzun süre ruhi bunalımlara sürüklendiğini, intihar etmek üzere bir süre yanında ip taşıdığını, beylik tabancasını bir ara ''başıma iş açacak, elimden bir kaza çıkacak'' diye götürüp amirlerine teslim ettiğini belirtiyordu. Bütün bunlar ruhsal çöküntünün mü, yoksa sadece sarhoşluğun ve sinir gerginliğinin mi belirtisi sayılacaktı?

Avukat Özkan, bütün bunları açıklığa kavuşturabilmek amacıyla sonunda Yargıtay'a başvurmuştu. Son söz Yargıtay'da söylenecek, Polis Nuran'ın kaç yıl daha yatacağı orada belli olacaktı●

Mehmet YALÇIN

Nuran Arat'ın avukatı Rahmi Özkan, 'Adli hata'' yapıldığını öne sürüyor.

BİLSAK'TA BU HAFTA

18 Kasım Pazartesi
19.00 **Dia Gösterisi:** M. BAYHAN. ''FİAP KOLEKSİYONU''
21.00 **Konser:** KLASİK TÜRK SAZLARI BEŞLİSİ
Nihat DOĞU (kemençe)
Cüneyt KOSAL (kanun)
Doğan ERGİN (ney)
Abdi COŞKUN (tanbur)
Vahit ANADOLU (kudüm)
22.00 **Lokanta:** Başak-Ali İkilisi

19 Kasım Salı
19.00 **Dinleti:** Murat BELGE CUMHURİYETİN MÜZİK SERÜVENİ
22.00 **Lokanta:** Türk Müziği Dörtlüsü

20 Kasım Çarşamba
21.00 **Konser:** GRUP GÜN DOĞARKEN
22.00 **Lokanta:** Cengiz-Bülent (gitar)

21 Kasım Perşembe
17.30 **Görsel Sanatlar** Açık Oturum YENİ EĞİLİMLER SERGİSİ Yöneten: Prof. Doğan KUBAN
22.00 **Lokanta:** Türk Müziği Dörtlüsü

22 Kasım Cuma
19.00: **Dinleti:** Plaklarla Klasik Batı Müziği
Viyolonist Ayla ERDURAN
Kreisler, PRAELUDİUM ve ALLEGRO
Debussy, SOL MİNÖR SONAT No 3
Brahms, LA MAJÖR 2. SONAT, OP. 100
21.00 **Caz-Center:** ONNO TUNÇ Dörtlüsü
22.00 **Lokanta:** Başak-Ali İkilisi

23 Kasım Cumartesi
14.00 **Resim:** M.GÜLERYÜZ, NÜ çalışma
15.00 **Konser:** YENİ TÜRKÜ
21.00 **Caz-Center:** ONNO TUNÇ Dörtlüsü
22.00 **Lokanta:** Cengiz-Bülent (gitar)

Hergün:

10.00/18.00 arası Café-Foyer kahvaltı, çay, kahve, pasta, hafif içkiler, yerli/yabancı gazete ve dergiler. İstendiğinde yazıların fotokopisi.

Yer ayırtmak için: 143 28 79/143 28 99

BİLSAK- Cihangir, Sıraselviler, Soğancı Sokak 7.

İSTANBUL'UN GÖBEĞİNDE BİR İLKOKUL!

ABC'den önce öğretilen...

Birinci sınıf öğrencileri besmelesiz alfabelerini açmazken, beşinci sınıfın erkek öğrencileri öğretmenleri denetiminde cuma namazı kılıyor.

Nurettin Hoca soruyor: "Sıralarınıza güzel oturmazsanız, kim kızar?" 6 yaşlarındaki 20'yi aşkın çocuk hep bir ağızdan yanıtlıyor: "ALLAH!"

Okkalı bir "aferin"i, ikinci soru izliyor: "bir işe başlarken ilk önce ne yaparız?" Siyah önlüklü, beyaz yakalı ilkokul birinci sınıf öğrencileri canla başla bağırıyor: "Besmele çekeriz!"

Nurettin Hoca "Nasıl çekersiniz, gösterin bakalım" diyerek yanıtı yeterli bulmadığını ima ediyor. "Mini mini birler" hûşu içinde hep bir ağızdan zikrediyor: "Bismillahir-Râhmanir -rahiym, Bismillahir -Râhmair -rahiym" Hoca, sonu bir türlü gelmeyen "Bismillahlar"ı el işaretiyle susturup, öğrencilerine yeni bir soru yöneltiyor: "Yemek yemeden önce ne yaparsınız? "Bütün sınıf zaman kaybetmeden hep birlikte istenilen yanıtı veriyor: "Yemek duası okuruz!"

Ama Nurettin Hocayı kolay kolay memnun etmek mümkün değil! Onca emek verdiği öğrencilerinin kendilerini daha fazla göstermelerini istiyor. Bunun üzerine, sınıfın birincisi olduğu anlaşılan 6 yaşındaki esmer bir oğlan çocuğu yemek duasını ezberinden okumaya başlıyor: "Elhamdü illâhi Rabbil Alemiyn"ile başlayıp, 'Halil İbrahim bereketi Yarabbi" niyazıyla son bulan dua, izlenmesi olanaksız bir surette akıp gidiyor.

Hep bir ağızdan çekilen "Amin"e eşlik eden alkış sesleri arasında küçük "hafız" koskocaman bir aferini hakediyor.

Nurettin Hoca yemek duasını okuma şansını arkadaşlarına kaptırdıkları için sızlanıp duran biri kız iki öğrenciyi teselli etmek amacıyla "Siz de şiir söyleyin" komutunu verince, iki küçük bir ağızdan sular seller gibi "Besmele şiiri"ni okuyuveriyor:

Allahtır ilk sözümüz
İman dolu özümüz

Uyanırken her sabah
Derim hemen bismillah

Birşey yerken, içerken,.
Kitabımı açarken

Yönelirim Rabbime
Kuvvet gelir kalbime
Düşürmem hiç dilimden
Allah tutar elimden

Nurettin Hoca sakalını sıvazlamakla yetinirken, sınıf küçük öğrencilerin alkış sesleriyle inliyor...

. .

Yukarıda anlatılan sahne, İstanbul'un dört bir yanında faaliyetlerini sürdüren herhangi bir Kuran kursunda gerçekleşmedi. Söz konusu sahne, **Nokta** muhabirinin gözleri önünde, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Erenköy Özel İlkokulu'nda yaşandı. Dergimizi arayan velilerin şikayetleri üzerine, Erenköy Özel İlkokuluna çocuğunu kaydettirmek isteyen veli

Erenkoy Özel Ilkokulu'nun on cephesi

Cuma namazı boyunca namaza gitmeyen öğrenciler okul bahçesinde oynarken

kimliğinde müracaat eden **Nokta** muhabirine okulu tanıtma görevini, okul kurucusu emekli öğretmen Nurettin Hoca üstlendi. Hocaya göre, Erenköy semtinde (19 yıldır aralıksız eğitim yaşamını sürdüren okul), Milli Eğitime bağlı diğer ilkokullarla kıyaslandığında hiçbir üstünlüğe sahip değildi. Ne okulun binası, ne sunduğu olanaklar, ne de eğitim düzeyi mükemmellik arzetmiyordu. Bu yüzden de, okulunu "ballandıra ballandıra methetmeye kalkışmayacaktı. Ancak!"

Zorlama yok, teşvik var. Erenköy Özel İlkokulu'nda öğrencilere yalnızca "kuru kuru bilgiler" vermekle yetinilmeyip, küçüklerin "manevi eğitimi"yle de çok yakından ilgileniliyordu. İran ve Ortadoğu'ya yaptığı mesleki geziler sırasında, "Ağaç yaşken eğilir" atasözünün taşıdığı derin anlamı kavradığını belir-

ten hoca, bu ülkelerin eğitim sisteminden çok etkilendiğini söylemekteydi.

Nurettin Hoca, öğrencilerini dini konularda "zorlamaktan" yana değildi. Bu "nazik mesele"de, "teşvik ve telkin" ilkesini benimsemişti. Öğrencilerine yalnızca küçük bir ışık yakıyor, onlar bu kıvılcımı meşaleye dönüştürüyorlardı.

Ancak okulda ki diğer öğretmenler ile birlikte yürütülen "teşvik ve telkin" faaliyetinin başarısına şaşmamak elde değildi. Henüz bir ay önce ilkokul birinci sınıfa başlamış olan 6 yaşında ki küçükler, alfabelerini besmelesiz açmıyor yemek duası yapmadan yemeklerini yemiyor, "Şiir" sözcüğünü duyunca yalnızca "Besmele şiirini" hatırlıyorlardı. Nurettin Hocaya göre, okulun son sınıfındaki öğrenciler "kainatın ve yıldızların var edilişini İlahiyat Fakültesi öğretmenlerini kıskandıracak bir düzeyde" özümsemişlerdi. Sayısız duayı ezbere biliyorlardı. Bütün bunları "kendiliklerinden" öğreniveriyor, eksikleri ise sınıf öğretmenleri tarafından "takviye" ediliyordu. Hele hele 5. sınıftaki erkek öğrenciler, Cuma namazlarını hiç aksatmadan Nurettin Hoca'nın ve okul müdürünün denetiminde hep birlikte kılıyorlardı. Hocaları da, kız erkek ayrımı yapmaksızın bütün öğrencilerine ilkokul diplomalarını aldıkları gün bir Kuranı-Kerim hediye etmekteydi.

Okulun dini "teşvik ve telkinlerinden" çocuklarını mahrum etmemek isteyen bazı aileler, Fatih'te oturmalarına rağmen, hergün Erenköy'e gitip gelmeye çoktan razıydılar. Ne var ki Milli Eğitim bu "nazik meseleler"de çok titiz davranıyor, öğrencilerin kendi semtlerindeki okullara devam etmelerine özen gösteriyordu. Ama yine de, Nurettin Hoca tarafından "çok titiz" bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'nın müfettişlerine rağmen, Erenköy Özel İlkokulu'nun "teşvik ve telkin"leri yıllardır sürüp gitmekteydi. Bunun yalnızca "Allahın İnayetiyle" gerçekleştiğini söyleyen Hoca, okulunu müfettişlerin hışmından ise "Allahın koruduğu" inancındaydı.

Dini konular din dersinde. Bu konuda görüşünü aldığımız İstanbul Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü Şener Birsöz ise "özel ilkokullarında, aynen Milli Eğitim'e bağlı diğer ilkokullar gibi, ilköğretim müfettişlerince en az iki yılda bir kez denetlendiğini" belirtiyor ve şöyle devam ediyordu. "Müfettişlerimiz okulların eğitim ve öğretim faaliyetlerini teftiş ederler, komple olarak bakılması gereken her türlü eğitsel ve idari faaliyeti yakından incelerler".

Şener Birsöz'e göre, dini konular yalnızca dördüncü ve beşinci sınıflarda Milli Eğitim'in emriyle konulmuş olan din derslerinde işlenebilirdi. Bunun dışında ki, hiçbir dini teşvik ve telkin Milli Eğitim tarafından kabul görmemekteydi.

Küçük bir imtihan. Nurettin Hoca, veli kimliğindeki **Nokta** muhabirini ertesi gün çocuğuyla birlikte gelmesi dileğiyle uğurlarken, veli olarak okuması için, Kuran alfabesi hediye etmeyi ihmal etmiyordu. Erenköy Özel İlkokulu'nda **Nokta** muhabirinin edindiği izlenimleri, kendi yaşadıkları örneklerle pekiştiren velilerden biri de Göztepe'de oturan ve okulun adresini telefon rehberinden bulan Bayan F.K'ydı.

Bayan F.K 7 yaşındaki yeğenini Erenköy Özel İlkokulu'na götürdüğünde, ilginç bir sınav ile karşılaştı. Okul kurucusu, çocuğa beş parmağını göstererek "bu nedir" diye sordu. Çocuğun "beş" biçimindeki yanıtını doğru bulmayan Nurettin Hoca, doğru yanıtın "beş vakit namaz" olacağını söyledi. Daha sonra, çekmecesinden çıkardığı "Namaz Hocası" adlı kitabı açarak, "resimlerle namaz" bölümündeki çarşaflı kadını gösterdi. Hocanın "bu kadın ne yapıyor" sorusunu "namaz kılıyor" biçiminde yanıtlayan küçük kızın sınavı bir türlü sona ermiyordu. Bayan F.K'dan küçüğün namaz bilip bilmediğini öğrenen Nurettin Hoca, en son olarak da 7 yaşındaki çocuğun Kuran alfabesinin ilk harflerini okumasını istiyordu.

Bir bardak suyun altı ve üstü... Nurettin Hoca, "Küçük imtihan"ını bir bilmeceyle noktalamayı adet edinmişti. Söz konusu bilmece okula başlayan her çocuğa sorulur, ilkokul diplomasını alan her öğrenci de bu bilmecenin yanıtını mutlaka bilirdi. Bilmece şöyleydi: "Bir bardak suyun altı nedir, üstü nedir? Yanıt ise şöyle olmalıydı: "Üstü Bismillahir-Râhmanir rahiym, altı ise Elhamdü İllahi Rabbil alemiyn". Bayan F.K'nın ve çocuğun bilmeceyi kavrayamadığını gören Hocanın açıklamasına göre, "öğrenci bardağı eline alınca önce besmele çekmeli, suyu içtikten sonra ise Tanrıya şükür anlamında elhamdülillah" demeliydi.

Tuhaf bilmecenin yanıtını öğrendikten sonra çocuğunu alıp özel ilkokulu terkeden Bayan F.K, kendisiyle görüşen **Nokta** muhabirine, "yaşadığı sahnenin tesirinden günlerce kurtulamadığını" söyleyecekti. Yıllık okul ücreti olarak istenen 360.000 TL. karşılığında çocuğuna verilecek eğitimi düşündükçe tüyleri ürperdiğini söyleyen Bayan F.K, sözlerini şöyle bitiriyordu: "İstanbul'un göbeğindeki bir ilkokulda şahit olduğum sınav olayını, ömrüm oldukça unutamayacağım"●

İSTANBUL SANAT TİYATROSU

TAMİRCİ

Türkiye'yi kim bozdu?
Kim onaracak?

REFİK ERDURAN'ın
yeni komedisi

Yöneten: Cüneyt Gökçer

Dekor: Refik Eren
Kostüm: Hale Eren
Dans : Altan Tekin

Cuma 21·00
Cumartesi 13 30 ve 16 30
Tel · 140 67 92

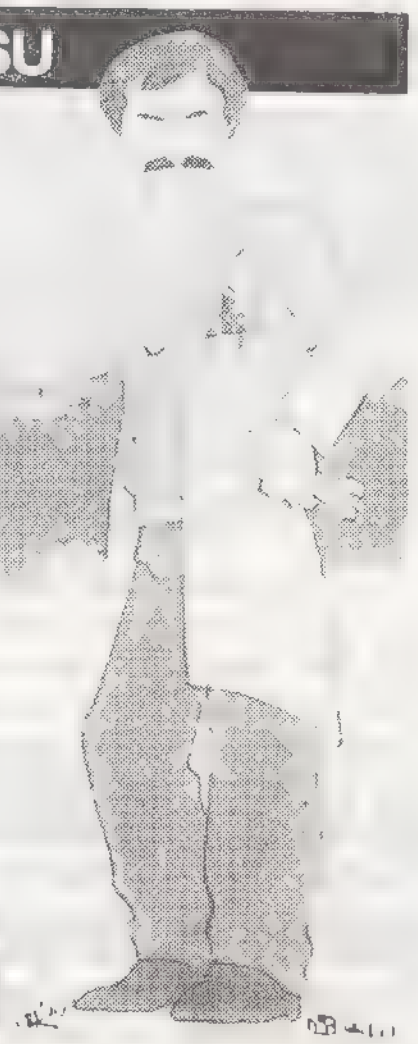

ŞAN TİYATROSU'NDA

İSKİ'den 99 bin liralık su faturası gelen L.Ö.

Bu gecekondudan 80 bin lira su parası isteniyor

İSKİ / EL YAKAN FATURALAR

Yüklü faturaların esrarı

İSKİ 3 ay sonra kullanılacak suyu "tahmini" belirleyerek toplamaya başladı

"Aman sakın adımı yazmayın bir daha su yüzü görmeyiz..." diye çekinerek fotoğrafının çekilmesine izin veriyordu L.Ö. Mecidiyeköy'ün gecekondu bölgesi Altharman Yolu'nda oturan 65 yaşındaki L.Ö.'ye İSKİ'den 99 bin liralık su faturası geldiği zaman önce şaşırmış, bir hafta içinde ödeme yapmaması halinde suyunun kesileceğini duyunca da şaşkınlığı üzüntüye dönüşmüştü.

Mecidiyeköy Taşocağı Caddesi'nde iki göz gecekondunun başına da benzer bir olay gelmişti. 80 bin liralık su faturası karşısında ne yapacağını bilemeyen M.S. de İSKİ'nin yeni uygulamasının kurbanları arasındaydı.

Eleman sıkıntısı had safhaya ulaşan İSKİ 240 sayaç okuyucusuyla 950 bin obonesine uluşamayınca yeni bir uygulamaya gidiliyordu. Abonesinin kullandığı üç aylık suyun üzerine, üç ay sonra kullanacağı miktarı da eklemeye başlayan İSKİ, bu yüklü faturalarla 4 milyar liraya ulaşan alacağını kapatmaya çalışıyordu. Birdenbire altı aylık su faturasıyla karşılaşan aboneler de kabarık ödeme miktarı karşısında şaşkına dönüyordu. Konutlarda bu yüklü faturaları ödemeyenler bir kaç hafta içinde sudan yoksun kalıyor, işletmeler ise geciktikleri her gün için yüzde 20 oranında para cezasıyla karşılaşıyordu.

Bazı ilaç fabrikaları da yüklü elektrik ve su faturasından yakınanlar arasındaydı. Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkili, İSKİ'nin kendilerinden 25 milyon liralık depozito adı altında bir ödenti istediğini açıklıyordu. İki aylık su faturası 6 milyon lira gelen bir ilaç fabrikasının elektrik faturası ise 20 milyon lirayı buluyor.

Suyun yanı sıra, elektrikte de aynı uygulamaya gidilmesi özellikle dar gelirlilerin bunalmasına neden olurken, TEK'in İstanbul Bölgesi Tahakkuk Şefliği'nden yapılan açıklamada, binlerce itirazla karşılaşıldığını, ancak uygulamanın gerekçesinden kendilerinin de haberdar edilmediği belirtiliyordu...

Aytaç Yenersoy, "İSKİ ciddi ve resmi bir kurum imajını topluma verememiştir..."

TEK'e yüksek gelen fatura nedeniyle itirazda bulunanlar, "Bir yıldır tahmini tahakkuk işini uyguluyoruz, ancak açık bir bildiride bulunmadık bu konuda. Zamlarla birlikte artan fiyatlar karşısında yüksek fatura ücretleri gelmeye başlayınca mı uyandınız" şeklinde bir soruyla da karşılaşıyorlardı.

Diyalog kopukluğu. Vatandaşla resmi kuruluşlar arasındaki diyalog kopukluğunun açık bir biçimde gözlendiği bu olaylara ilişkin İSKİ Genel Müdür Yardımcısı Aytaç Yenersoy, "Hiç bir açıklama yapmadık. Yüksek faturayla karşılaşınca nasılsa anlayacaklardı" diyor. İSKİ'nin "ciddi ve resmi bir kurum" olduğu imajını şimdiye değin topluma veremediğini öne süren Aytaç Yenersoy'un **Nokta**'ya yaptığı açıklama şöyle: "Nisan, mayıs haziran ayının makbuzlarını ekim ayında yolluyoruz. Bu sistemimizin geriliğinden kaynaklanıyor. 4 milyara yakın alacağımız var. Ciddi bir eleman sıkıntısı çekiyoruz bu nedenle üç aylık kullanılan su faturasının üzerine, üç aylık da kullanılacak olan miktarı tahminen belirliyoruz. 1981'den bu yana ilk kez vatandaşlar kapanma cezasıyla karşılaşıyorlar. Böyle ciddi taleple ilk kez karşılaşınca da itiraz dilekçeleri geliyor. 1986 yılında altı ayda bir olmak üzere iki kez okunacak."

SESSİZ, FERAH, RAHAT...

Görüşü çepeçevre, iç dünyası sessiz,ferah, her yanıyla güven ve rahatlık sunan bir otomobilse gönlünüzdeki...
Taunus'tur o.

TAUNUS 1.6 GL
Türkiye'de üretilen içi ferah, "buyuk" otomobil

Nasoto Pazarlama Anonim Şirketi

BASINDAN YORUMLAR

SHP'ye giren İsmail Cem'i A. Güven Gürkan kutluyor.

"Örtülü" polemik

Haftanın en ilginç polemiği: Milliyet Başyazarı Mehmet Barlas'la, Güneş yazarı İsmail Cem arasında oldu. Polemiği Mehmet Barlas, "Kimse şaşırmasın" başlıklı yazısıyla başlattı. İsmail Cem, bu yazıdan bir hafta önce SHP saflarında politikaya atılmıştı. Cem, bir gün sonra Barlas'a "Yazarlıkta başarının sırları..." başlıklı yazısıyla cevap verdi. Polemik, Mehmet Barlas'ın 10 Kasım tarihli "AIDS ve Oto Kontrol" başlıklı yazısının, aşağıda aktardığımız son paragrafiyla son buldu.

Biz gazeteciler, her ne kadar politikayı seversek de, gazetecilik ile politikacılığın ne kadar farklı meslekler olduğunu çok iyi biliriz... Bir gazetenin bordrosuna dahil olup maaş almak ile, bir partinin üye listesine girmek, çok farklı şeylerdir.

Gazeteci, sürekli arayış içindedir... Gazeteci yanlış bulduğunu yazar... Gazeteciyi dizginleyen, parti disiplini benzeri bir kavramın varlığı, mesleğin de sonu anlamına gelir.

Tabii ki gazetecinin inançları ve hatta siyasal tutkuları vardır. Ama bu dürtüler, gazeteciyi saplantılı kılarsa, haberleri ve yazıları, objektif olmaktan uzaklaşır. Ülkenin sorunları üzerinde değerlendirme yapmak isterken, bırakın bir partinin taraftarı olmayı, küçük hiziplerin sözcüsü olma durumuna düşer.

Politikacı ile gazeteci, siyasetin içindedir. Ama birbirlerine çok zıt mesleklerdir bunlar.

Mehmet Barlas, 8 Kasım, Milliyet

Hızlı ve başarılı "yazar" istiyorsanız, "o tarz" yazarlıkla bağdaşan meslek türlerini ve karakter özelliklerini edinmeye bakın. Bazı tecrübeli meslektaşlarımızın "zinhar siyasete bulaşma" öğüdünü ciddiye alın.

Benim önerim, "o tarz" yazarlıkla tek bağdaşacak mesleğin, "işadamlığı" olduğudur. Bir yandan yazarlığınızı yapar, öte yandan işinizi tıkır tıkır yönetip bolca para kazanırsınız. Sonra, daha çok kazanmak için, "o tarz" yazarlık yararlı bir uğraştır. Ülke zenginleriyle bol bol röportajlar yapıp, yazılarınızda onları översiniz. Belli olmaz, bu çaba sizin işinize yarar da sağlayabilir...

Geçmişinizde solculuk falan varsa, sakın umutsuzluğa kapılmayın. "O tarz" yazarlık için, bu bir avantaj bile olabilir: Önce günah çıkarır, 24 Ocak tarihinin bayram ilan edilmesini istersiniz. En hızlı özel sektörcü kesilip, doğru yolu bulduğunuzu herkese anlatırsınız. Belli de olmaz, "yanlıştayken doğruya sapmak" sizin "şöhretinizi" bile artırır. Yeter ki, size geçmişte yardımcı olmuş arkadaşlarınızı elinizden geldiğince karalayın, eskiden

Üruğ'un gezisi

Genelkurmay Başkanı Sayın Üruğ'un Sovyetler Birliği'ne yaptığı gezi çeşitli yorumlara yol açıyor.

İşin aslını bilmeyenler de yorum üzerine yorum yapıyorlar. Bir NATO ülkesi olan Türkiye'de Genelkurmay Başkanı Sovyetler Birliği'ne giderse olay oluyor ve NATO, Üruğ'u dikkatle izliyor!..

Bu gezi, "protokol" gereği yapılmaktadır. Orgeneral Üruğ, Sovyet askeri yetkilileri ile görüşecek, askeri konularda bilgi alacaktır. Bu nedenle bu gibi gezilerden, "dış politikanın değişeceği" ya da "savunma işbirliği anlaşmasının bu geziden sonra biçimleneceği" gibi yargılarda bulunmak, buna bağlı sonuçlar çıkarıp yorumlar yapmak yersizdir.

NATO, Orgeneral Üruğ'un Moskova gezisini izleyeceğine, NATO ülkelerinde üretilip Varşova Paktı üyesi Bulgaristan'a satılan silahları izlesin.

Uğur Mumcu, 13 Kasım, Cumhuriyet

Org. Necdet Üruğ

peşinden ayrılmadığınız parti liderleri ikbalden düşmüş ise, alabildiğinize suçlayın. Bakın ne çabuk yıldızınız parlar...

Hangi iktidar işbaşına gelirse, hangi rejim geçerlikteyse, kimin parası çoksa, sizin kıbleniz de o olsun.

Bu öğütlere kulak verenler, hele yazarlıkla siyaseti zinhar karıştırmayanlar, "o tarz" yazarlıkta şans sahibidir. Zaman zaman eski arkadaşlarınızı karalayıp jurnallemek gibi bir özelliğiniz depreşirse de, bunun pek ziyanı yoktur. Sizin düşmanlığınızdan kimseye zarar gelmez.

Tanrı, insanları asıl sizin "dostluğunuzdan" korusun...

İsmail Cem, 9 Kasım, Güneş

Oto-kontrolde basını, yine basın kontrol eder. Bizde ise, zaman zaman en seçkin sayılan gazeteciler bile, kendi mesleklerini unutup, politikacı olmaya hevesleniyor ve politikaya soyunduktan sonra, ilk iş olarak gazetecilere saldırmaya başlıyor.

Mehmet Barlas, 10 Kasım, Milliyet

Sovyet tehdidine karşı kurulduğu resmen açıklanmış olan NATO'nun en önemli ülkelerinden birinin Genelkurmay Başkanı'nın, Moskova'yı başdüşmanı gibi görmesi gerektiğini varsayarak, Türk Genelkurmay Başkanı'nın Moskova'daki temaslarına birçoğumuz anlam veremeyebiliriz.

Oysa gerçekler, bu düşüncelerin tam tersini gösteriyor.

Bu gezi sırasındaki temaslar ve karşılıklı konuşmaların temelinde "Batı'ya şantaj" niyetini aramak yanlış olur. Ne Türk Devleti'nin düşünce şekli, ne de mantık, Batı'ya şantajın Genelkurmay Başkanı'nın ziyaretiyle yapılamayacağını gösterir.

Mehmet Ali Birand, 12 Kasım, Milliyet

PANORAMA

Evren, Şeyh Zayed ile birlikte

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, resmi bir ziyaret için Birleşik Arap Emirlikleri'nin başkenti Abu Dabi'ye gitti.Büyük ilgi uyandıran ziyaret sırasında Birleşik Arap Emirlikleri Şeriat Mahkemesi Başkanı Abdülaziz Bin Mübarek'in, "Siz 6 yüzyıl bizi Batı'dan korudunuz, İngilizlerden korudunuz. İnşallah Türkiye aynı güce erişir ve Allah şeriatını tekrar korursunuz" şeklindeki sözleri, tepkiyle karşılandı. Birleşik Arap Emiri Şeyh Zayed, mahkeme başkanını Evren'in yanından uzaklaştırdı. Cumhurbaşkanı Evren,Birleşik Arap Emirlikleri'ne yaptığı ziyareti tamamladıktan sonra, Pakistan'a geçti.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, ölümünün 47. yılında tüm yurtta törenlerle anıldı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, anma törenleri sırasında yaptığı konuşmada, "Bazı çevreler Atatürk'ü ters yönden anlattı, bazı çevreler onu unutturmak için faaliyet gösterdi. Biz çocuklarımıza Fransız İhtilali'ni, Lenin'i anlattık ama Atatürk'ü anlatamadık" dedi.

Resmen saptanan ilk AIDS vakası, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi AIDS Merkezi tarafından kamuoyuna açıklandı. Kan tahlili ve klinik bulgularla AIDS' li olduğu saptanan hasta, 29 yaşındaki dekoratör Selahi Mustafa Ürer. Hasta Yedikule Ermeni Hastanesi'nde tedavi görüyor.

Kolombiya'da 400 yıldır uyumakta bulunan Nevado del Ruiz Yanardağı'nın patlamasıyla birlikte Armero kenti haritadan silindi. İlk belirlemelere göre 20 bin kişinin öldüğü felakette, kurtarma çalışmaları büyük güçlüklerle sürdürülüyor.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Sovyetler Birliği'ne 4 gün süren resmi bir ziyaret yaptı. Üruğ, Moskova'da Sovyet Genelkurmay Başkanı Mareşal Ahromeyev tarafından karşılandı. Üruğ'un ziyareti, Sovyet eski Genelkurmay Başkanı Mareşal Ogarkov'un 1978 yılında Türkiye'ye yaptığı ziyaretin iadesi niteliğini taşıyor.

Rüşvet almak suçundan Yüce Divan'da yargılaması sürdürülen Devlet eski Bakanı İsmail Özdağlar için, esas hakkındaki mütalaasını okuyan Cumhuriyet Başsavcısı Firuz Çilingiroğlu, 4 yıldan 10 yıla kadar ağır hapis cezası istedi. Çilingiroğlu, baba Ali Özdağlar için 2 yıldan 5 yıla kadar hapis, kayınbirader Mehmet Kaymak için de, beraat isteminde bulundu.

NPA Gerillaları iktidarı ele geçirecek güçte görünüyorlar.

FİLİPİNLER / DİKTATÖRLÜK ÇÖKÜYOR

Marcos yolun sonunda

Bir zamanlar Asya'nın örnek demokrasisi olacağına inanılan Filipinler, tam bir siyasi ve ekonomik çıkmazda

"Sizin demokratik ilke ve yöntemlere gösterdiğiniz saygıyı beğeniyoruz." Bu sözler, 1983 yılında, ABD Başkan Yardımcısı George Bush tarafından, Filipinler diktatörü Marcos'a söyleniyordu. Bundan iki yıl sonra, Reagan'ın elçisi Laxalt, Filipinler'de insan haklarının ciddi bir biçimde ihlal edildiğini vurguluyor, gerekli reformların yapılmadığı takdirde, Marcos rejiminin çöküşünün kaçınılmaz olduğunu belirtiyordu.

Yıllardan beri, "Asya'nın örnek demokrasisi" olacağına inanılan Filipinler, tam anlamıyla, siyasi ve ekonomik bir çıkmazın içine sürüklenmişti. 20 yıldır yapılmayan seçimler, uzun bir sıkıyönetim dönemi, birkaç ailenin elinde bulunan ülke ekonomisinde gittikçe derinleşen kriz, yönetime karşı mücadele eden gerillaların iktidara alternatif oluşturmasına yol açmıştı.

Aslında, 20 yıl önce her şey iyi başlamıştı. Filipinler'in genç ulusal kahramanı Ferdinand Marcos, başkan seçilmişti. Yeni lider, gençliğinde, siyasi bir suçtan ötürü hapse düşmüş, buradan, kendi deyimiyle, "Tanrının da yardımıyla" hukuk öğrenimi yapma olanağı bulmuştu. Bu öğrenim, Marcos'un yaşamına damgasını vuracak, "insanları harcama" konusunda, hukuki bilgisini sık sık kullanacaktı. Beraat ettikten sonra, Japon işgaline karşı direnişte bilfiil yer alan bu ihtiraslı adam, 5 kez yaralanacak ve "ulusal kahraman" konumuna yükselecekti. 1965 yılına kadar milletvekilliği ve senatörlük yapan Marcos, bu arada, daha sonra "demir kelebek" lâkabıyla anılacak olan, güzellik kraliçesi Ismelda Romualdez ile evlenecekti. Başkanlığa 4 yıllığına seçilen hukukçu senatör, postu, Amerikalılardan kalma başkanlık sarayına serdikten sonra, burada sürekli olarak kalmanın koşullarını aramaya başlamıştı. 1971 yılında ilan edilen olağanüstü hal, Marcos'un tahtına iyiden iyiye yerleşmesine yol açmıştı. Olağanüstü hal 10 yıl sürecek, ülkedeki baskı ve eşitsizliğin artmasıyla sona erecekti. 1983 yılında, muhalefet lideri Aquino'nun, sürgünden dönüşünde, Manila havaalanında vurulması ise, bardağı taşıran son damla olacaktı. Diktatör Marcos, yolun sonuna yaklaşıyordu.

ABD'de panik. Nikaragua'da Somoza'nın, İran'da Şah'ın devrilmesinden sonra, ABD'nin Uzakdoğu'daki kalesi de sallanmaya başlamıştı. Marcos için iş işten geçmek üzereyken, Reagan'ın elçisi Laxalt, ünlü diktatöre bir "reform paketi" getiriyor ve bunun derhal uygulanmasını istiyordu. ABD'nin bu kadar gecikmesinin nedeni, Başkan Reagan'ın, Marcos'a duyduğu hayranlıktı. O kadar ki, reform paketinin Marcos'a ulaştırılması için, ABD'li diplomatlar ve CIA görevlileri, Başkan'a baskı yapmak zorunda kalmışlardı.

Ülkedeki 2 Amerikan üssünün ABD için önemi gerçekten büyüktü. Bunlar, hem Güney Çin Denizi'ni denetim altında tutuyor, hem de Ortadoğu petrolünün Japonya'-

ya ulaşmasında güvenliği sağlıyordu. Ayrıca, Sovyetler'in Vietnam'daki deniz gücüyle bir denge de oluşturuyordu. Bu iki üssün elden çıkması demek, Pasifikte'ki siyasi dengelerin altüst edilmesi demek olacaktı. ABD yetkilileri, Filipinler'i elden kaçırmaları halinde, Avustralya'dan askeri üs imtiyazı koparmak için, daha şimdiden gerekli girişimlerde bulunmaya başlamışlardı.

Asyalı Muz Cumhuriyeti. Diktatörlüğü kısa vadede kurtarmanın yolu, öncelikle ekonominin bir nebze olsun rahatlamasından geçiyordu. Ama, bu hiç de kolay değildi. Filipinler, bir Asya, ülkesi olmasına karşın tipik bir "Muz Cumhuriyeti" özellikleri taşıyordu. Sayıları 100'ü bulmayan aile şirketleri ekonominin kaymağını yiyorlardı. Üstelik hindistancevizi, şekerkamışı ve bir iki maden dışında, Filipinler'in hiçbir geçim kaynağı yoktu. IMF'nin tavrı da herşeyin üzerine tuz biber ekiyordu. Fon, Marcos'un ekonomik reformları yürürlüğe koymadığı gerekçesiyle, Filipinler'e vaat ettiği 453 milyon doları ödemekten vaz geçiyordu. Bu durumda, Reagan'a, bir kez daha kurtarıcılığa soyunmaktan başka iş kalmamıştı. ABD Senatosu, ülkeye 180 milyon dolarlık yeni bir ekonomik ve askeri yardımı kabul ediyordu.

Ekonomide biraz olsun düzlüğe çıkılabilirse, 1986'da ya da en geç 1987'de seçimlere gidilecekti.

En büyük siyasi güç. Marcos iktidarına karşı en büyük tehdit, ülkede yıllardan beri savaşan Yeni Halk Ordusu (NPA) gerillalarından geliyordu. 1969 yılında, 60 devrimci genç tarafından kurulan örgütün militan sayısı, bugün, 15.000 civarındaydı. Marksist eğilimli gerillaların, hiçbir sosyalist ülke ile doğrudan ilişkileri yoktu.

Önceleri kırsal alanda örgütlenen NPA gerillaları, Aquino'nun öldürülmesinden sonraki politik ortamda, kentlerdeki liberal eğilimlilerden bile önemli sayıda yandaş kazanmışlardı. Ülkenin büyük bir bölümünde faaliyet gösteriyorlardı.

Gerillalar, ellerinde tuttukları bölgelerde, halkın "ikinci hükümet" adını taktığı, Marcos'a alternatif bir hükümet biçimi kurmuşlardı. Toprağı halk arasında paylaştırıyorlar, oluşturdukları tıbbi servisler aracılığıyla ücretsiz bakım yapıyorlar, okuma, yazma ve eğitim kursları düzenliyorlardı.

Filipinli diktatör, "gerillaların hakkından gelmek" için, orduya 27 milyon dolarlık bir fon ayırıyor, ayrıca "özel olarak eğitilmiş" bir polis örgütü kuruyordu. Diğer taraftan da, ülkedeki birçok katliamdan sorumlu tutulan, Marcos yanlısı milis gücü, yeni yetkilerle donatılıyordu.

Filipinler'de, Marcos'un seçim-

Demir Kelebek Ismelda Romualdez

Marcos'un 20 yıllık tahtı sallanıyor

Gerillaların "Uzun Mücadelelerinde" eğitim önemli ver tutuyor.

lerden sonra "gidici" olması kesinlik kazandıktan sonra, tahtına bir "varis" aranmaya başlanmıştı. İş diktatörün tercihine kalsa, aranan varis, karısı Imelda Marcos olacaktı. Daha kocası iktidardayken, devletin yüksek kademelerinde önemli görevlerde bulunmuş, başkanın temsilcisi sıfatıyla, dışarıda politik temaslar bile yapmıştı. Ama halk, Filipinli "first lady"yi hiç de sevimli bulmuyordu. Siyasi entrikaları, statüsünden kaynaklanan hoppalıkları, yurtdışı gezilerinde yaptığı anormal harcamalar, kendisini, ülkenin en nefret edilen ikinci kişisi yapmıştı. Şimdilik liderlik koltuğuna en yakın görünen aday, Savunma Bakanı Juan Ponce Enrile idi.

Siyasi kargaşanın arttığı Filipinler'de bunca belirsizlik arasında belirgin olan tek bir şey vardı; diktatörlük her geçen gün çöküşe doğru hızla ilerliyordu ●

CENEVRE ZİRVESİ / SÜLEYMAN DEMİREL

"Süper güçlerin çizgisinde yaşıyoruz."

19-20 Kasım tarihlerinde gerçekleşecek Reagan-Gorbaçev zirvesi üzerine Süleyman Demirel arkadaşımız Nezih Tavlaş'ın sorularını yanıtladı.

Nokta: 1979 yılından bu yana ilk kez yapılacak olan Cenevre Zirvesi hakkında görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Demirel: Cenevre Zirvesi iki süper devletin başkanları arasında yapılan bir toplantıdır. Zirvenin gündeminde yer alan maddeler yeni olaylar değil, müzmin hale gelmiş meselelerdir. Silahsızlanma, silahların kontrolü, mahalli meseleler, insan hakları ve iki memleket arasındaki meseleler gibi. Belki en sonuncusunu müzmin saymamak mümkün olabilir, ama geri kalanları hemen hemen hiçbir yere varılmadan tartışılan, konuşulan konulardır. Şayet iki süper devlet kendi aralarındaki meseleleri bir kenara atıp da dünyayı taksim etme gibi bir anlaşmanın içine girerlerse veya böyle bir ihtimal doğarsa dünya bundan kaygı duyar. Halihazırda dünyanın çeşitli merkezlerinin zirveye bakışını şöyle özetlemek mümkün: Bir kere birbirleriyle mesele çıkarmasından dünya korkuyor. Yani meselelerin iki devlet arasında sıcak bir çatışmaya müncer olması dünyanın her memleketini alakadar eder. Bu korkunç bir iştir, bundan kaygı duymamak mümkün değil. Öyleyse bir araya gelmelerine, konuşmalarına, sürtünmeyi ortadan kaldırmalarına tarafların bir savaşa varabilecek tavırları ortadan kaldırmalarını dünya memnuniyetle karşılayacaktır. Ama o hedeflerin yerine başka hedeflere varılması halinde ise, dünya kaygı duyar. Başka devletlerin aleyhine anlaşırlarsa o da kaygı vericidir.

Teknoloji, bilhassa bu savaş teknolojisi o kadar ileri götürüldü ki, her silahın karşısına yeni bir silah çıktı. Bunun sonu yok. Kimin kimden ileri olduğu da belli değil. Dünyanın geleceği bir nevi maceraya hedef oldu. Dünya bundan kaygılıdır. Bu şartlar altında ne kadar "harp cinnettir" dense de, harp ne zaman iyi bir şeydi ki, ne zaman cinnet değildi ki? Binaenaleyh harbin cinnet olduğu biline biline harp oluyor. Eğer ortada kuvvet, kudret varsa, silah varsa ondan korkulma-

"Dünyanın geleceği bir nevi maceraya hedef oldu."

sı gerekiyor. O zaman kuvvet kudret kimin elindeyse ya ona tabi olmak gibi bir mesele çıkıyor ya da ona karşı silahlanmak gibi bir mecburiyet çıkıyor.

Tabii burada insanlık süper devletlerin insafına terk edilemez, önemli olan hadise, onların insanlığa merhametinden ziyade, menfaatleridir. Silahsızlanmada tarafların karşılıklı menfaatleri ne ise onu bulmak lazımdır. Bence dünyanın teminatı ondadır.

Nokta: Afganistan sorunu ve Reagan'ın Sovyetler'i "Kötülük Yuvası" olarak değerlendirmesi zirveyi ne yönde etkileyebilir?

Demirel: İşte onlar mahalli ihtilaflar denilen meseleler. Onu bilemem. Aslında Afganistan'ın işgali bugünün meselesi değil, üzerinden 5-6 sene geçti. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana böyle bir hadise olmadı. Açık seçik bir memleketi kuvvet kullanmak suretiyle işgaldir bu. Dünyanın bu olaya tepkisi fevkalade cılız olmuştur, Amerika dahil. Biz Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti olarak, biz o zaman hükümettik, bu hadisenin karşısında fevkalade sert bir tavır takınmışızdır.

Bu olay mahalli ihtilafların başında gelmektedir. Buna bir mahalli ihtilaf demek bile zordur, bir haksızlık, bir büyük adaletsizlik, gasp hareketi vardır.

Nokta: Cenevre Zirvesi'nin Türkiye açısından etkileri ne olabilir?

Demirel: Türkiye bu dünyanın içinde yaşıyor, aslında bu süper güçlerin çizgisinde yaşıyor. Dünyadaki her büyük ihtilaf Türkiye'yi ilgilendirir. Şimdi bu iki süper devletin arasındaki sürtünmeleri azaltmaları Türkiye'nin menfaatinedir, dünyanın menfaatinedir. Dünyayı taksim etmeye kalkışmaları Türkiye için de vahamettir, başka memleketler içinde vahamettir. Türkiye'nin başka memleketlerden çok ayrı bir tarafı olduğuna kani değilim. Ve gerek uzlaşmada gerekse münasebetlerin daha çok bozulmasında başka memleketler de zarar görür, Türkiye de zarar görür. Ama sürtünmelerin azaltılmasında silahsızlanma, silahların kontrolü gibi meselelerde mesafe alınmasında Türkiye'nin menfaati vardır.

Nokta: Türkiye'deki Amerikan üsleri ve füzeler Zirve'de sorun çıkarabilir mi?

Demirel: Biliyorsunuz Türkiye NATO Antlaşması ve İkili Anlaşmalara göre, biz genellikle bunlara üsler demedik de müşterek tesisler dedik. Gerçekten bunlar Türkiye'nin hükümranlık hakkını ihlal etmeyen NATO Antlaşmasına uygundur ki o NATO Antlaşması da Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın bölgesel savunma anlaşmalarına dayanmaktadır. Bu zamana kadar bir sorun çıkarmadığına göre şimdi bir sorun çıkarmasına ihtimal vermiyorum.

Nokta: Güneş gazetesinin yayınına göre Bülent Ecevit casus uçaklarına "Hayır" dediği için iktidardan düşürüldüğü görüşünde. Sizce Amerika Türkiye'de bir iktidarı düşürebilir mi?

Demirel: Ben böyle bir konuda konuşmam. Bu konuyu beyanın sahibine sorun ●

İstikbal sestedir

Amerika'da sese hassas kompüterler ile çalışan makinelerin kullanım alanları giderek genişliyor.

San Francisco'da bir hastanede o gün doğan bir bebeğin karaciğerinin fonksiyonlarını yerine getirmediği fark edilmişti. Yetkililer derhal Ulusal Organ Nakli Eşgüdüm Birliği (Natco)'ni telefonla arayıp durumu bildiriyorlardı. Telefonun öbür ucundan cevap veren mekanik ses, tüm verileri istemişti. Hastanenin bölüm başkanı Bayan Phillis Weber, hastanın bebek olduğunu söyleyince, mekanik ses ona aradıkları karaciğerin Minnesota'daki üniversite hastanesinde bulunduğunu bildiriyordu. Ses, Minnesota'daki telefon numarasını ve kiminle ilişkiye geçilmesi gerektiğini de bildirmeyi ihmal etmemişti. Çok kısa süren bu telefon konuşması sonunda 3000 kilometre uzaklıktan istenen karaciğer bulunacak ve bebeğin de hayatı kurtulacaktı.

Bu mekanik ses, ne bir santral memuresi ne de bir sekreterdi. Natco, bu tür acil olaylarda kullanılmak üzere bir cins kompüter yaptırmıştı. Sesle çalışan bu kompüter, soruları yanıtladığı gibi, karşısındakinden eksik verileri de istiyordu. Bu becerikli makinenin programcısı Rick Scheppeck, "bu aletin tüm işi, verileri toplayıp arşivine bakmak ve bilgileri isteyene aktarmaktır" diyordu. Scheppeck, gerekli programlar verildikten sonra bu işin çok basit olduğunu da ekliyordu. Natco yetkilileri bu sistemin 18 aydan beri çalıştığını ve bu süre içinde yaklaşık 1000 kişiye aranan organların temin edildiğini söylüyorlardı.

Konuşan makineler çağı. Amerika'da bugün Natco'nun dışında birçok büyük kuruluş, kompüter sistemlerini konuşan sistemlerle değiştiriyordu. Yetkililer, yakın bir gelecekte makinelerin sadece yanıt vermekle yetinmeyip, insanlarla tartışmalara da girecek düzeye geleceğini kaydediyorlardı.

Şimdilik, "sadece yanıt veren" makineleri üreten kuruluşların da çalışmalarından bazı örnekler şunlar: Japon, Minolta fotoğraf makinelerinin Talker 35 mm. modelinde, bir kadın sesi, makineyi kullanana, flaşı açmasını, metre ayarını yapmasını hatırlatıyor. Commodore firması ise biraz daha gelişmişini piyasaya sürmüş. Amigo ismi verilen bu fotoğraf makinesi, objektifinde görünen tüm objeleri yüksek sesle okuyabilme yeteneğine sahip. Bu konuda sürdürülen çalışmalar, konuşan makinelerin, kişiye özgü makineler olmasından çok, endüstriye girmesini amaçlıyor. Bugün New York telefon santralinde de bu tip bir kompüter, memurelerin tüm yükünü almış durumda. Bilinmeyen numaralar bölümüne konan konuşan bir kompüter, sorana istediği numarayı derhal veriyor. Santral memuresinin işi ise arayan kişiyi kompütere bağlamakla kalıyor. New York telefon müdürlüğü yetkilileri bu konuşan kompüter sayesinde, yüzde 25 daha fazla telefona cevap verildiğini belirtiyorlar.

"Konuşun, sizi dinliyorum.

"Her şey tamam, deklanşöre basabilirsin."

Bugüne kadar konuşan otomobiller konusunda yapılan çalışmalar da meyvesini veriyordu. Detroit'deki fabrikalarda benzinin bittiğini, yağ kaybı olduğunu söyleyen otomobiller yapılmıştı. Ford ve General Motors mühendisleri ise dinleyen otomobilleri gerçekleştirmek için yoğun çaba harcıyorlardı. Bu otomobiller, sahibinin sesini dinleyerek harekete geçecekti. Oto hırsızlarına karşı bir çare olarak düşünülen bu arabaların park sorunu yaratacağı da bir gerçekti. "Dinleyen araba" sahipleri, araçlarını bir park bekçisine bırakamayacaklardı. Fakat yetkililer bu konuda ilerlemeler kaydedildiğini söylüyorlardı. Bu arada otomobilin hareketli bir makine olduğunu ve çevre değişikliklerinden doğacak etkilerin kompütere zarar vereceği de belirtiliyordu. Aracı kullanan şoförün hapşırması ise trafiğin bir anda altüst olmasına yol açabilirdi.

Son haftalarda, Kaliforniya'daki hava üslerinde, F-16 tipi uçakların sesle çalışanlarının denemeleri yapılacaktı. Pilotun ilk komutu vermesi ile uçak diğer işlemleri kendiliğinden yerine getirecek ve böylece pilotlar serbest kalarak tüm dikkatlerini hedeflerine yöneltebileceklerdi. Öyle veya böyle artık tüm bilim adamları geleceğin seste olduğuna inanıyorlardı●

Bir Dunhill çakmak
Bir mücevher...

dunhill
"Yakıştırabilene"

MASEL DIŞ TİCARET A.Ş. Telefon: 556 12 61 - 575 75 56 - 584 63 18 - 584 31 30

GÜNLERİN GETİRDİĞİ

Sunalp'in Akarcalı'ya hediyesi

Turgut Sunalp'in **Nokta**'yla yaptığı ünlü "coplu" söyleşi oldukça geniş yankılar yaratmıştı, birçok gazete, söyleşinin çeşitli bölümlerine yer vermişti. Sunalp ise söylediklerinin yanlış anlaşıldığını iddia ederek Cumhuriyet gazetesine bir açıklama göndermişti. "Gözlerin kapalı olması başka, bağlı olması başkadır," diyen Sunalp, "Filhakika sorgusu yapılan kişinin gözüne maskeli balolarda takılan cinsten ufak ve mevzii bir maske takılması, bu kişinin etrafta görevli olarak bulunanları görmemesi için kabul olunmuş bir taktiktir." şeklinde sürdürüyordu sözlerini. Ama Sunalp kaş yapayım derken göz yarmış ve politika kulislerine yeni bir espri malzemesi sunmuştu.

Geçtiğimiz günlerde, ANAP'ın yurt gezilerinde kullandığı Petek adlı otobüste, gürültüye rağmen mışıl mışıl uyuyan Genelbaşkan Yardımcısı Bülent Akarcalı bu rahatlığını hiç kuşkusuz gözüne taktığı siyah uyku bandına borçluydu. Bir ara uyanan Akarcalı, çevresinde basın mensuplarının olduğunu anımsayınca gözündeki bandı hızla çekip aldı ve hiç düşünmeden yapıştırıverdi: "Sunalp hediye etti de..."

"En alt"tan gelen bir rekor

Kısa bir süre öncesine kadar bir çoklarının tanımadığı Günter Wallraff, F. Almanya'da kaçak olarak çalışan Türk işçilerinin durumunu anlatan yazısıyla gerçek bir gazetecilik örneği vermişti. Ünlü Der Spiegel dergisinde yayınlanan incelemeye Türk basınında da geniş bir biçimde yer verilmişti."Ganz Unten"(En Alttakiler) adıyla kitap olarak

Veysi Balin yeni saç modelini kendisi tanıtıyor.

"Batılı" olmak isteyenler için : Gizli yırtmaç

Modacılık neymiş!

"Bana göre moda değişikliktir, başkalıktır, sivriliktir. Freni patlayan bir arabadır. Sınır tanımaz."

Bu sözler, freni patlayan arabanın sürücülerinden birine, Balinler Tekstil'in sahibi, modacı Veysi Balin'e ait. Moda ve modacılar konusunda ilginç fikirleri olan Balin "Modacının sigortasının olmadığını" vurgularken, hemen ardından bir parantez açıp, "cereyanını direkt şebekeden aldığını" ekliyor. Modacı Balin'in en büyük derdi ise bugüne değin özgün bir Türk modasının yaratılamamış olması. Türk tekstil endüstrisinin gelişmiş ülkelere kafa tutacak düzeyde olmasına rağmen, moda rüzgârlarının Batı'dan esmesi Balin'in canını yeterince sıkmış olacak ki, yerli bir moda yaratmak için kolları sıvadı ve bir moda dergisi hazırlamaya koyuldu. Derginin ilk sayısında, Arap giysileri daha modernize edilerek işlenirken kadın giysilerinin istendiği an Batı çizgilerine uyum sağlayacağı vurgulanıyordu. Bunun için yüzü örten peçenin indirilmesi ve sağ bacağı, gizli duran yırtmacın arasından görünecek kadar ileri uzatmak yeterliydi.

Hanımların sorunlarını böylece hallediveren Veysi Balin, erkek moda tutkunlarını da unutmamıştı. Ancak şampuan üreticilerinin bu modayı baltalamak için ellerinden geleni yapacaklarını kestirmek hiç zor değil. Çünkü Balin 1986 yılı "saç modası"nı bir süre önce kansere yenik düşen dazlak yıldız Yul Bryner'den esinlenerek yaratmıştı.

Balin, modacıların "Bazen düşündüklerini düşünceleri içinde bulamayıp, kıvranıp, ruhi bunalıma" girdiklerini belirtiyor. Ne demeli? İyi ki kendisi düşündüklerini düşünceleri içinde buluyor...

Wallraff "En Alttakiler" ile en üste çıktı

da yayınlanan inceleme Wallraff'ı bir anda üne kavuştururken aynı zamanda bir dünya rekoru da getirdi. Kitap iki hafta içinde tam 647 bin 528 adet sattı.
Bir süre önce **Nokta** muhabiri Oya Açıkalın'ın sorularını yanıtlayan Wallraff, kitabın satışında 1 milyon mark civarında bir gelir elde edeceğini ve bu parayla Türk işçilerinin sorunlarıyla ilgilenen bir sosyal yardım birimi kuracağını söyledi.

Polis bülteninden inciler

Her gün saat 08.00'den ertesi gün saat 08.00'e kadar meydana gelen ve emniyete yansıyan olaylar bir bülten halinde yayınlanır. Bu bültenlerde her gün 30, 40 kadar polisiye "vaka" yer alır. "Polis süsü verme"den, "kız alıkoyma"ya, "fiili livata"dan, "kapkaççılık"a kadar çeşitli başlıklar altında sıralanan olaylardan bazıları oldukça düşündürücüdür. İşte bir örnek. 15.8.1985 günü İstinye Tersane koyunda ölü olarak bulunan İslim Öcalan isimli şahsın, savcılığın Hz. 85/1012 sayılı kararıyla boğularak öldüğü anlaşılmıştır." Polis bülteninden aynen aktarılan bu cümle ciddi bir hukuksal sorun doğuruyordu. Eğer bülteni kaleme alan görevli "ufak" bir hata yapmadıysa İslim Öcalan savcılık kararıyla boğulmuştu.

İngiliz viskisi kuzu çevirmeye karşı

Beş yıllık bir aradan sonra ilk kez Konya'ya giden Erbakan, eski günlere oranla oldukça durgun görünüyordu. Hele çevresini saran gazeteciler, politik soruları art arda sıraladıkça "Hoca" çaresizlik içinde alnında biriken terleri silmeye uğraşıyor, her seferinde de, sağ kolu, Şener Battal imdadına yetişiyordu: "Sokağa çıkma yasağı varken siz sokağa çıkabiliyor muydunuz?"

Sessiz bir hava içinde gerçekleşen karşılama töreninden sonra yenen öğle yemeği tek kelimeyle muhteşemdi. Yer sofrasının etrafına bağdaş kurarak dizilen konuklar aynı tastan çorba kaşıklayıp, Niyazi ustanın kuzu çevirmesine elleriyle giriştiler. Pilavı baklava, baklavayı, meyve izledi ve üstüne âdet olduğu üzere sıcak bamya yendi. Erbakan'ın yemek duasından sonra namaza çekilirken bu milli yemeğe ilişkin yaptığı espri belki de günün en "politik" yorumuydu: "Dışardan Fransız peyniri, İngiliz viskisi getirebilirsiniz ama milli görüş getiremezsiniz. Bu kalbinizde olacak."

Milli görüşe milli yemek

Kâğıt külotlar dört ayrı bedene göre üretildi.

Kullan çöpe at

"Yapılan analizler sonucu numunenin sağlığa zararlı bir durumu olmadığını bildirir rapordur."

Sağlık Bakanlığı Hıfzıssıha Enstitüsü tarafından hazırlanan bu raporda adı geçen numune salam, zeytinyağı ya da diş macunu değil bir kadın külotuydu. Böylece ilk kez bir "giysi"nin Sağlık Bakanlığı'nca sağlığa uygun olduğu tescil ediliyordu.

Ancak bu külot başka külottu. Başkalığı ise malzemesinin pamuklu ya da sentetik kumaş değil, kâğıt olmasından kaynaklanıyordu.

Kâğıt mendiller piyasaya ilk çıktığı dönemde kimileri "Kumaş mendilin suyu mu çıktı? Bunlar tüketimi körüklüyorlar" diye eleştiride bulunmuşlardı. Ama bir süre sonra bu "aykırı" sesler kesilmiş kâğıt mendil günlük yaşamın bir parçası durumuna gelmişti. Hatta giderek "sade"siyle de yetinilmemiş "mentollü"sü de üretilmişti. Kâğıt mendilin yazgısı bu yeni "mamul" ün geleceği açısından hiç ipucu vermiyor mu acaba?

İthal ev gereçleri fiyat barajını aşamıyor

PİYASA/İTHAL MALLARI

Kadınlar ithal malı sevmedi

Barem'in yaptığı araştırmaya göre, kadınların yüzde 66'sı ithal mallara ilgi göstermedi. Öte yandan yüzde 25'lik bir grup tercihini ithal maldan yana yaptı.

Emine Yerman vitrindeki buzdolabını görünce bir an durakladı. Arkadaşlarından ithal buzdolablarının geldiğini duymuştu, ama doğrusu bu kadar beğeneceğini ummamıştı. Zaten çoktandır eskiyen buzdolabını değiştirmeyi düşünüyordu, vitrine bakıp aklından "neden olmasın" diye geçirirken birden gözü etikete takıldı. Fiyatı gören Emine Yerman'ın beğenisi birden şaşkınlığa dönüşüyor ve hızla mağazadan uzaklaşıyordu.

Westinghouse buzdolablarının satıldığı Nişantaşı'ndaki mağazanın yetkilisi, 2 milyonun üstünde bir fiyatla satılan buzdolaplarının ithalattan bu yana, binlerce kadın tarafından hayran hayran seyredildiğini söylüyordu. Ancak seyredenler arasında pek fazla alıcı çıkmamıştı. Daha çok üst gelirlilerin bütçesine uygun olan dolapların gerçek alıcısı zaten fazla seyretmeden alıyordu.

Her şey var ama. Özal hükümetinin ithalatta liberasyon politikası ile birlikte aralanan gümrük kapılarından en çok tüketim malları giriyordu. İthal mallarının önemli bir bölümü de kadınları hedefleyen nitelikteydi. Artık küçük bebeğine yabancı marka mama yedirmek isteyen anne Avrupa'da tanıdık ara-

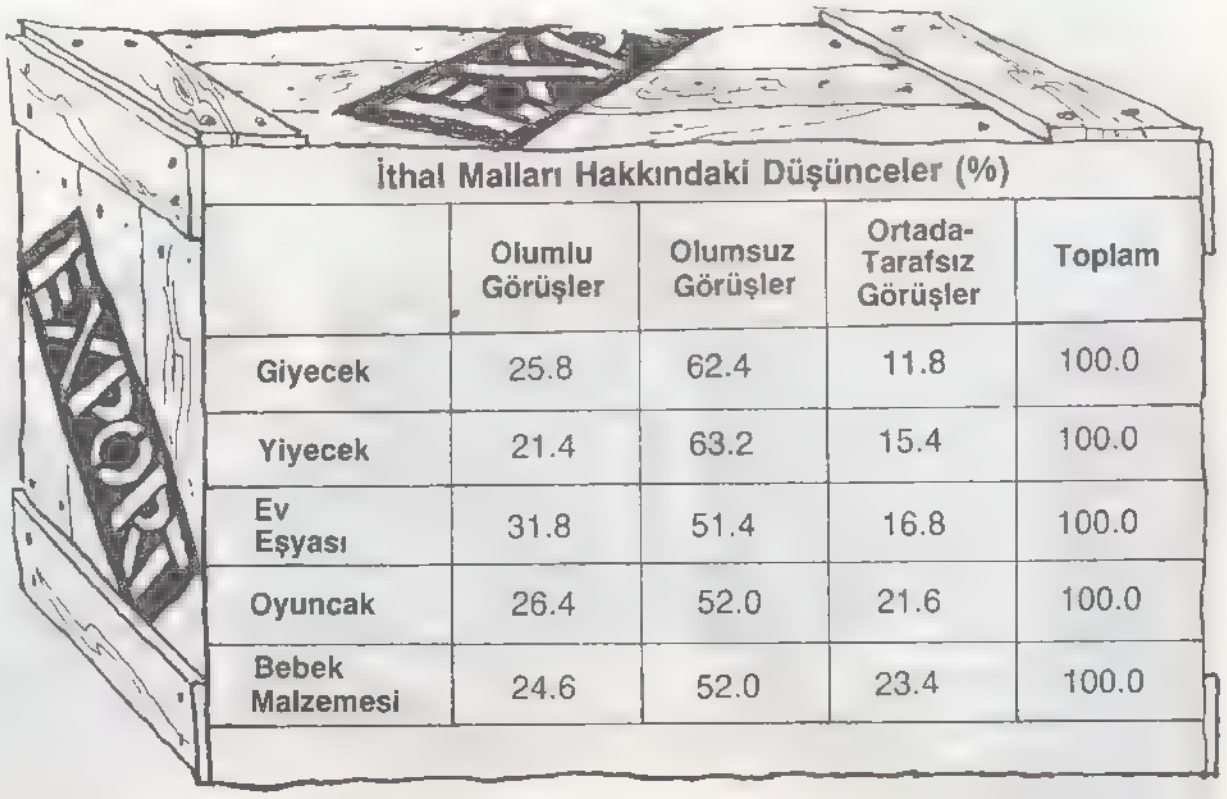

İthal Malları Hakkındaki Düşünceler (%)

	Olumlu Görüşler	Olumsuz Görüşler	Ortada-Tarafsız Görüşler	Toplam
Giyecek	25.8	62.4	11.8	100.0
Yiyecek	21.4	63.2	15.4	100.0
Ev Eşyası	31.8	51.4	16.8	100.0
Oyuncak	26.4	52.0	21.6	100.0
Bebek Malzemesi	24.6	52.0	23.4	100.0

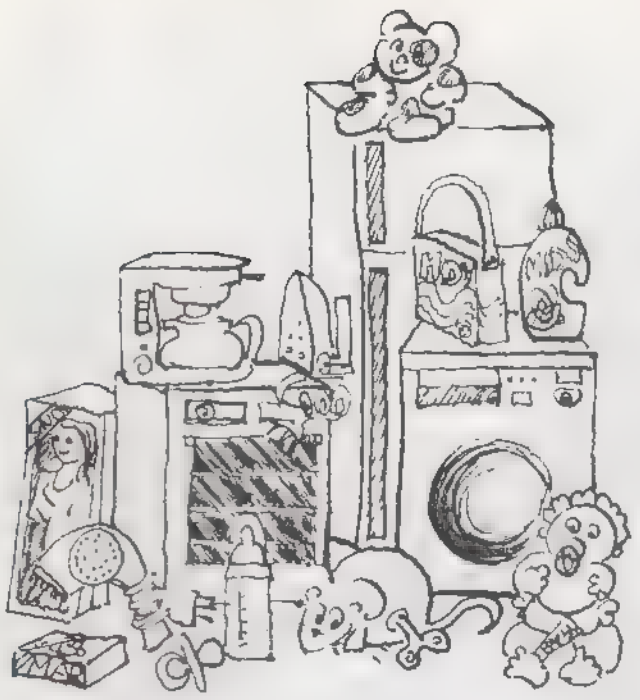

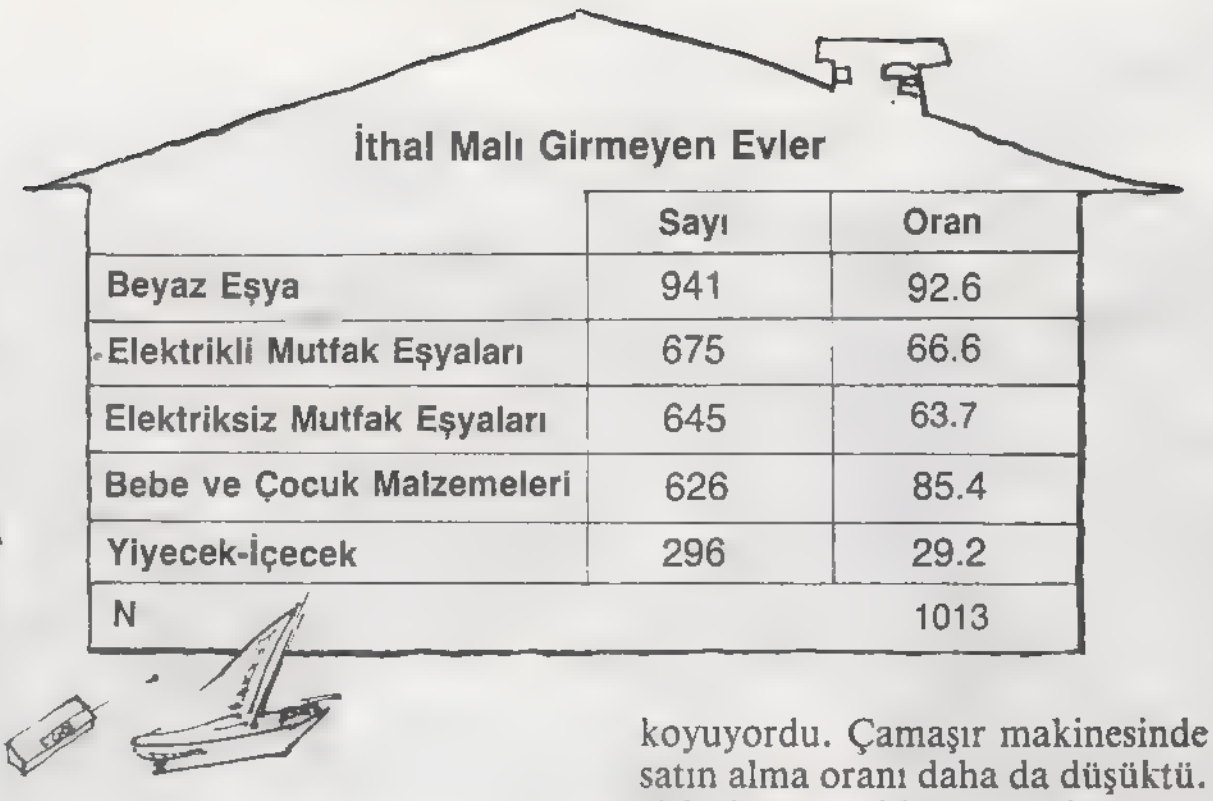

İthal Malı Girmeyen Evler

	Sayı	Oran
Beyaz Eşya	941	92.6
Elektrikli Mutfak Eşyaları	675	66.6
Elektriksiz Mutfak Eşyaları	645	63.7
Bebe ve Çocuk Malzemeleri	626	85.4
Yiyecek-İçecek	296	29.2
N		1013

mak zorunda değildi.

Ama acaba ithal malları evlere hangi oranda girmişti? Kadınlar ithal malları hakkında ne düşünüyorlardı? Yerli mallar yabancıya yenik düşmüş müydü?

Bir araştırma. Bu soruların cevabına, Barem Bilimsel Araştırma ve Eğitim Merkezi'nin yaptığı araştırma az çok ışık tutuyordu. Doç Dr. Pervin Olgun yönetimindeki Barem Araştırma Ekibi, İstanbul'da 1013 kadınla ithal malları konusunda bir görüşme yaptı. Yüzde 12.3'ü üst gelir, yüzde 75'i orta gelir yüzde 12.2'si alt gelir grubuna dahil olan kadınlar arasında yapılan araştırmaya ithal mallarına rağbet etmeleri olanaksız gibi görülen gecekondu bölgelerindeki alt gelir grubundaki kadınlar dahil edilmemişti. Alınan sonuçlar gerçekten ilginçti. Ağırlıkla orta direği temsil eden kadınlar, kapılarını ithal mallarına pek fazla açmamışlardı. Kapısı çalınan 1013 evin yüzde 92.6'sına ithal beyaz eşya yüzde 67'sine mutfak eşyası, yüzde 85.4'üne de bebe ve çocuk malzemeleri girmemişti. Tüm bu tüketim grupları içinde kadının ilgisi, en çok yiyecek içecek grubuna yönelikti.

Peyniri sevdiler. Yiyecek maddeleri içinde kadınlar en fazla peynire rağbet etmişlerdi. Kadınların yüzde 48.5 gibi ağırlıklı bir bölümü sofralarına ithal peyniri sokmuyorlardı. Bunda düşük fiyatlı peynir satışlarının da etkisi vardı. Peynirden sonra en çok tüketilen ithal maddesi çikolataydı.

Mikser satışları iyi. Beyaz eşya olarak nitelenen dayanıklı tüketim mallarının satışı ise yerli sanayicileri ürkütmeyecek düzeydeydi. Özellikle bu grupta yerli ve ithal arasındaki fiyat uçurumu tüketicinin tercihini yerli mala yöneltmesine yol açıyordu. Araştırma, buzdolabı satışının yüzde 2.4 gibi oldukça düşük düzeyde kaldığını ortaya koyuyordu. Çamaşır makinesinde satın alma oranı daha da düşüktü. Televizyon, video, saç kurutma makinesi gibi ürünlere olan ilgi ise yok denecek kadar azdı.

Ev gereçleri içinde en fazla rağbet miksere olmuştu. Yüzde 19'luk bir satış düzeyine ulaşan mikseri, ızgara yapmaya yarayan aletler izliyordu.

Ne düşünüyorlar? Araştırma, kadınların ithal malları hakkındaki düşüncelerini de ortaya koyuyordu.

Kadınların yüzde 66'sının birleştikleri nokta aynı özelliklere sahip ürünlerden yerlisini seçmek yolundaydı. Öte yandan yüzde 25'lik bir grup tercihini ithal maldan yana koyuyordu. Tüketicilerin ithal mallara ilişkin düşünceleri mal gruplarına göre de değişiklik gösteriyordu.

Kendi ürettiğimiz giyecek ve yiyecek maddeleri daha iyi diyenlerin oranı yüzde 63'e ulaşıyordu. İthalatın yanında olanlar ise yüzde 30'luk bir payla dayanıklı tüketim malları grubunda görülüyordu. İthal malı kullanan gruptakilere ilişkin olumlu tavır alanlar kaliteli olduğu gerekçesiyle yabancı malları seçtiklerini söylüyorlardı.

Sonuçta Türkiye'de artık aranan her türlü yabancı mal bulunur olmuştu. Ancak özellikle orta gelir grubundakiler yüksek fiyatlar nedeniyle ithal mallara pek fazla yüz vermemişlerdi. İthal ürünlerdeki kalite ve değişiklik, fiyat barajını aşamamıştı ●

Kullanılan İthal Yiyecek Maddeleri

N = 1013	Satın Alınan	Alınması Düşünülen
Peynir	48.5	1.1
Yağ	5.8	1.0
Reçel	3.2	0.5
Çikolata	14.5	2.1
Soslar	4.3	0.8
Sosis-Salam-Jambon	4.9	0.5

Oranlar N'e göre alınmıştır.

Serbest Bölge için bütçe dışı kaynak toplu konut fonundan

YATIRIMLAR / SERBEST BÖLGELER

Bir "kalkınma" serüveni

Üç yıldan beri çalışmaları yürütülen Serbest Bölgeler uygulaması, Mersin ve Antalya'da 1986'da başlayacak. Yumurtalık ve Nemrut Serbest Bölgeleri için çalışmalar bir süre daha uzayacak. Altyapı yatırımlarının başlamasını geciktiren kaynak sorunu, Kamu ortaklığı Fonu'yla çözüldü.

Üç yıldır sürdürülen çalışmalar neredeyse son aşamasına gelmişti. Türkiye'nin ilk Serbest Bölgeleri Antalya ve Mersin'de 1986 yılı ortalarında faaliyete geçecekti. Geçecekti ama, altyapı yatırımları henüz başlamamıştı. Nedeni basitti: Bu yatırımlar için gerekli 5,5 milyar liralık kaynak için çözüm bulunamamıştı.

DPT Serbest Bölgeler Başkanı Yalçın Alaybeyoğlu "Kaynak için ilk akla gelen genel bütçeydi. Serbest bölgeler için çalışmalar başladığında kaynağın buradan karşılanması hedef alınmıştı. Ama Serbest Bölgeler Kanunu çıktıktan ve genel planlama yapıldıktan sonra, gerekli kaynağın bütçe dışı fonlardan karşılanması uygun görüldü" diyordu.

Her derde deva bir Fon. Bütçe dışı kaynak denince de nedense ilk akla gelen Başbakanlık Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu oluyordu. Yalçın Alaybeyoğlu, Fon idaresi yetkililerine başvurdu ve gerekli 5,5 milyar lirayı talep etti. Serbest Bölgeler Dairesi ve Fon İdaresi arasında uzun süren tartışmalardan sonra, Serbest Bölgeler İdaresi'nin talebi, biraz da gönülsüz kabul edildi. Artık altyapı yatırımları başlayabilirdi.

Tartışmalar uzun sürmüştü, çünkü Fon'un Serbest Bölgelere kaynak aktarımı konusunda önemli bir yasal engel vardı. Kamu Ortaklığı Fonu'ndan kaynak sağlayabilecek altyapı yatırımları yasada açıkça belirlenmişti ve Serbest Bölgeler belirlenen kapsam dışında kalıyordu. Yasaya göre Fon'dan köprü, baraj, elektrik santralı, karayolu, demiryolu, telekominikasyon sistemleri ile sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları ile "benzerleri" gibi altyapı tesislerine kaynak sağlanabilirdi. Çözüm, bu "benzerleri" ibaresiyle bulundu. Serbest Bölgeler pekâlâ bu "benzerleri"ne girebilirdi. Ne var ki, Fon yetkilileri bu formüle pek ikna olmamışlardı. Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu'nun bir yetkilisi **Nokta**'ya "Serbest Bölgelerin, kanunda tanımlanan altyapı yatırımlarıyla benzer tek yönü, yakınında bir liman olması" diyordu. Artık yakınında bir elektrik santralı, bir havalimanı olan her yatırıma da "benzerleri" içinde düşünülerek kaynak mı aktarılacaktı? Ama gönülsüz de olsa, 5,5 milyar lira Serbest Bölgeler Dairesi'ne aktarıldı.

Yalçın Alaybeyoğlu, Fon'dan kaynak aktarımı konusunda **Nokta**'nın sorusunu, "Fon'dan Serbest Bölgeler için gerekli kaynak alınacak ama, Serbest Bölgelerin işletilmeye başlamasından sonra, Serbest Bölgeleri Geliştirme Fonu'nun yüzde 25'i Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu'na aktarılacak" şeklinde yanıtlıyordu. Zaten bu Serbest Bölgeleri Geliştirme Fonu'nda şimdiden kaynak birikmeye başlamıştı. Alaybeyoğlu'na göre bu anlaşmadan iki kuruluş da kârlı çıkacak, Serbest Bölgeler sonuçta kendi finansmanını kendisi sağlamış olacaktı. Ayrıca Serbest Bölgeler için düşünülen diğer bir kaynak da gelir ortaklığı senetleriydi. Kamu Ortaklığı Fonu, Serbest Bölgeleri Geliştirme Fonu'ndan alacağı kaynaklarla birlikte Serbest Bölgeler için gelir ortaklığı senetleri çıkaracaktı.

Sıra ihalelerde. Gerekli kaynak sorunu böylece halledildikten sonra sıra, altyapı yatırımları için açılacak ihalelere gelmişti. Mersin Bölgesi'nin "bölgenin çitlerle çevrilmesi, küçük bir deniz alanının doldurularak bölgeye eklenmesini" yatı-

rımını içeren 300 milyon lira bedelindeki birinci küçük ihale Sezai Türkeş, Feyzi Akkaya (STFA) tarafından üstlenilmişti. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bir yetkilisi, **Nokta**'ya, "Birçok alanda çok büyük orandaki ihaleleri alan STFA, birinci küçük ihaleyi Bakanlığımızın özel ricasıyla kabul etti. Eğer ikinci ihaleye de katılırsa, bu ihaleyi kendilerine seve seve veririz" diyordu. Ama STFA ikinci ihaleye katılmaya pek niyetli değildi. Mersin Serbest Bölgesi'nin 2 milyar 920 milyon liralık tahmini keşif bedeli olan ikinci büyük ihalesi konusunda STFA yetkilileri, "İşlerimiz başımızdan aşkın, bu nedenle katılmayacağız" diyorlardı.

Mersin Serbest Bölgesi'nin ikinci ihalesi için başvurular geçtiğimiz hafta yapıldı. Antalya Serbest Bölgesi için başvurular ise aralık ayında yapılacaktı. Bu arada yine 1986 yılı içinde faaliyete geçmesi planlanan Yumurtalık ve Nemrut Serbest Bölgelerinin tamamlanabilmesi önümüzdeki yıl mümkün görülmüyordu. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilileri söz konusu bölgelerin ağır sanayi yatırımlarına ayrılması ve yap-işlet-devret modeline göre oluşturulmasının düşünüldüğünü belirtiyorlardı. Bu ise elbette uzun bir zaman gerektiriyordu. Ama her iki firmanın fizibilite etüt çalışmaları başlamış ve bunlar iki yabancı firma tarafından üstlenilmişti.

UNCTAD ihale açıyor. Alan büyüklüğü 10 kilometre kare olan İzmir Nemrut Serbest Bölgesi'nin fizibilite etüdü Türkiye adına Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Teşkilatı (UNCTAD) tarafından yaptırılmış ve açılan ihaleyi İrlandalı Shannon kazanmıştı. İhalenin proje tutarı 150 milyon dolardı, Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi'nin fizibilite etüdünü ise 130 bin dolarlık anlaşma karşılığı Bechtel yapacaktı. Türkiye onca yıldır tartışılan Serbest Bölgelere 1986'dan itibaren kavuşmaya başlayacaktı. Serbest Bölge deneyiminin Türkiye'ye, hükümet yetkilileri tarafından savunulduğu gibi refah mı, yoksa işçi sendikaları tarafından öne sürüldüğü gibi, geniş bir çalışan kesim açısından büyük sosyal haksızlıklar mı getireceği, uygulamaya geçildikten sonra açığa çıkacaktı. Ancak Serbest Bölge uygulamasının dünya örnekleri işçi sendikalarını haklı çıkarır yöndeydi. ●

İşadamları af ve AET

Yıllardır yılan hikâyesine dönen AET sorununa bir parça çözüm bulabilmek amacıyla Brüksel'e giden işadamları hayal kırıklığına uğrayarak geri dönüyordu. Türk heyetinin tam üyelik isteğine karşı, geniş kapsamlı af çıkarılması, DİSK, Barış Derneği ve Aydınlar Dilekçesi davaları olumlu bitmeli gibi mesajlar sunan AET yetkilileri uyarıların dikkate alınmaması halinde tam üyeliğin de tartışılamayacağını net bir biçimde ortaya koyuyordu. Kamuoyunda af konusunu tartışmaktan kaçınan işadamları Brüksel'de de konuya ilişkin görüş belirtmiyor ancak "istekleri Türk Hükümeti'ne ileteceklerini" söylemekle yetiniyordu. İşadamlarının gelmesiyle birlikte de "AET'nin yerini alabilecek alternatif bir pazar bulunabilir mi?" tartışmaları başlıyor, ancak işadamlarının AET'yi hâlâ alternatifsiz gördükleri açığa çıkıyordu.

TÜSİAD Başkanı Şahap Kocatopçu: "Genel bir affın çıkması halinde de AET'nin tavrı değişmeyecektir. Aslında biz treni kaçırdık, şimdi de yakalamak zorlaştı. 61'de bize karşı tüm gümrük duvarlarını indirdiler ama biz ne yaptık ithal ikâmesine dayalı bir sanayi oluşturduk. Başlangıçtan bu yana liberasyonu sistemli bir şekilde sürdürmeliydik. İşimiz zor."

Aksigorta Yönetim Kurulu Başkanı Güngör Uras: "Türkiye'de insan hakları konusunda iyileşmeler olduğu şüphesizdir. Ancak, Barış Derneği sanıklarının mahkûm edilmeden hapse girmeleri, işkence iddiaları hapishanelerdeki kötü koşullar gibi konular var. Bunlarda kısa sürede kaydedilecek iyileşmeler politikacıların olumsuz davranışlarının azalması sonucunu verecektir. Türkiye'nin toplulukla ekonomik ve sosyal konulardaki ilişkileri gelişmiş olsa toplulukta dikkatler bu alanlara kayar. Halbuki böyle ilişkiler olmayınca topluluk organları sadece Türkiye'de demokrasi ve insan haklarıyla uğraşıyor."

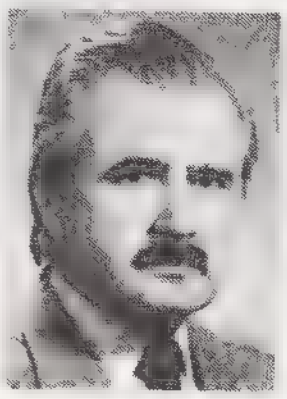

İKV Genel Sekreteri: Haluk Ceyhan: "Toplu luk içinde DİSK-Barış Derneği ve Aydınlar Dilekçesi davalarının olumlu sonuçlanmasına çok önem veriyorlar. Genel af konusu da istekleri arasında. Bir zamanlar sıkıyönetime de karşı çıkıyorlardı. Giderek herşey yoluna giriyor."

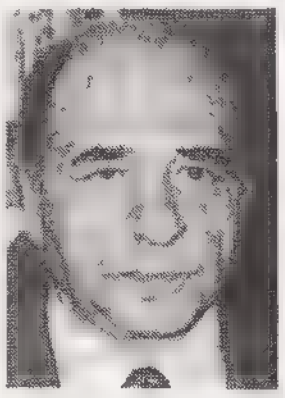

İKV Yönetim Kurulu Başkanı Asım Kocabıyık: "Görüşmelerde Türkiye'nin çok zor devrelerden geçtiği, demokrasiyi yerleştirme çabası içinde bulunduğu, bunu takdir ettiklerini ancak siyasi konularda özellikle genel af konusunda bazı bekleyişler içinde bulunduklarını ifade ettiler."

Enka Holding Yönetim Kurulu Başkanı Şarık Tara: "AET'nin bizim iç sorunlarımıza müdahale etmeye hakkı yok. Af olsun mu, olmasın mı, bu onların sorunu değil ki, burunlarını bizim işimize sokmasınlar. Siyasi istekleri yerine getirilmezse ilişkilerin bozulacağını sanmıyorum. AET'nin Türkiye'ye karşı takındığı olumsuz tavır bence iki nedene dayanıyor. Birincisi Türkiye'nin tarımda güçlenmesinden rahatsız oluyorlar. İkincisi ise, Türk işçilerinin Avrupa'da serbest dolaşımını istemiyorlar."

EĞİTİM / YAZIM YANLIŞLARI

Gençlik imla bilmiyor

*İlk, orta ve lise öğrencilerinin Türkçe yazım kurallarını bilmemeleri, öğretmenlerin en çok yakındıkları konuların başında geliyor. **Nokta**'nın araştırması, üniversite öğrencilerinin de yazım kurallarından habersiz olduklarını ortaya koydu. En başarılı öğrencinin hata oranı bile yüzde 21.*

Perihan öğretmen o günkü dilbilgisi dersinde "cümle ve cümlenin öğeleri" konusunu işleyecekti... Tahtaya, "Ali okula yarın başlayacak" cümlesini yazdı ve öğrencilerinden bunu defterlerine geçirmelerini istedi. On sekiz yıldır öğrencilerle haşır neşir olan deneyimli Perihan öğretmen, onların nerede ne tür yanlışlar yapacaklarını çok iyi tahmin edebiliyordu... Nitekim, sıraların arasında dolaşıp öğrencilerin yazdıklarını tek tek kontrol ederken, yanılmadığını gördü. Yanlışlar, öteden beri görmeye alıştığı türdendi... Tahtaya yazmış olduğu "Ali okula yarın başlayacak" cümlesindeki fiil, kimi öğrencilerin defterinde "başlıyacak"a dönüşmüş, kimilerinde "başlıycak" olmuştu... İşte Perihan öğretmen de bunu bekliyordu. Hemen kürsüye geçip öğrencilere bunun bir yazım (imla) hatası olduğunu anlatmaya başladığı sırada, itirazlarla karşılaştı. Öğrenciler, geçen yıl Türkçenin okunduğu gibi yazılan bir dil olduğunu öğrenmişler, şimdi de Türkçeyi okudukları gibi yazmaya çalışmışlardı... Bu doğal değil miydi? Perihan öğretmenin elindeki müfredat programına göre "cümlenin yüklemi"ni anlatması gereken dilbilgisi dersinin konusu değişmiş, Türkçe yazım kuralları olmuştu...

Türkçe nasıl yazılır? Bu ve buna benzer tartışma konuları derslerde sık sık tekrarlanıyordu. İster lisede, ister üniversitede, hemen hemen tüm hocaların ortak yakınma konularından biri bu oluyordu. Öğrenciler Türkçe yazım kurallarını bilmiyorlardı!.. **Nokta**'nın yeni kuşağın imla bilgisini ortaya koymak amacıyla hazırladığı anketin sonuçları, durumun sanılandan da kötü olduğunu ortaya koyuyordu. İstanbul'da üniversite 1. sınıfa giden 200 öğrenci arasında yapılan bir araştırma sonucu, gençliğin yazım kurallarını bilmediği kesinlikle ortaya çıkmıştı.

Nokta'nın yazım kurallarına uyulmadan hazırlattığı iki paragraflık bir metin öğrencilere dağıtılmış ve hataları bulmaları istenmişti. Kız öğrenciler, özellikle yapılmış 100 yazım hatasından ortalama 46'sını bulabilirken, bu oran erkek öğrencilerde ortalama 39'a düşüyordu... Araştırmaya katılan en başarılı kız öğrenci bile 100 hatadan 21'ini bulamamıştı! Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden biraz daha iyi imla bildikleri ancak kızların yüzde 54, erkeklerin ise yüzde 61 oranında Türkçenin yazımından habersiz oldukları ortaya çıkıyordu... 4 erkek öğrencide hata payının yüzde 97'ye vardığı gözlenmişti! 18-19 yaşlarındaki bu öğrenciler 7 yaşlarından bu yana Türkçe okuyor, ama her 100 Türkçe kelimeden ancak 3'ünü doğru yazabiliyorlardı!

Yapılan hatalar içinde en yaygını, büyük harflerin gerektiği gibi kullanılmamasıydı. Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 89'u büyük harf kullanmayı bilmiyordu! "Dahi" anlamına gelen "de", "da" eklerinin ayrı yazılmaları gerektiğinden bu öğrencilerin yüzde

Dükkân vitrinlerinin çoğunda yanlış yazılan sözcüklerle doğrudan her geçen gün biraz daha uzaklaşılıyor

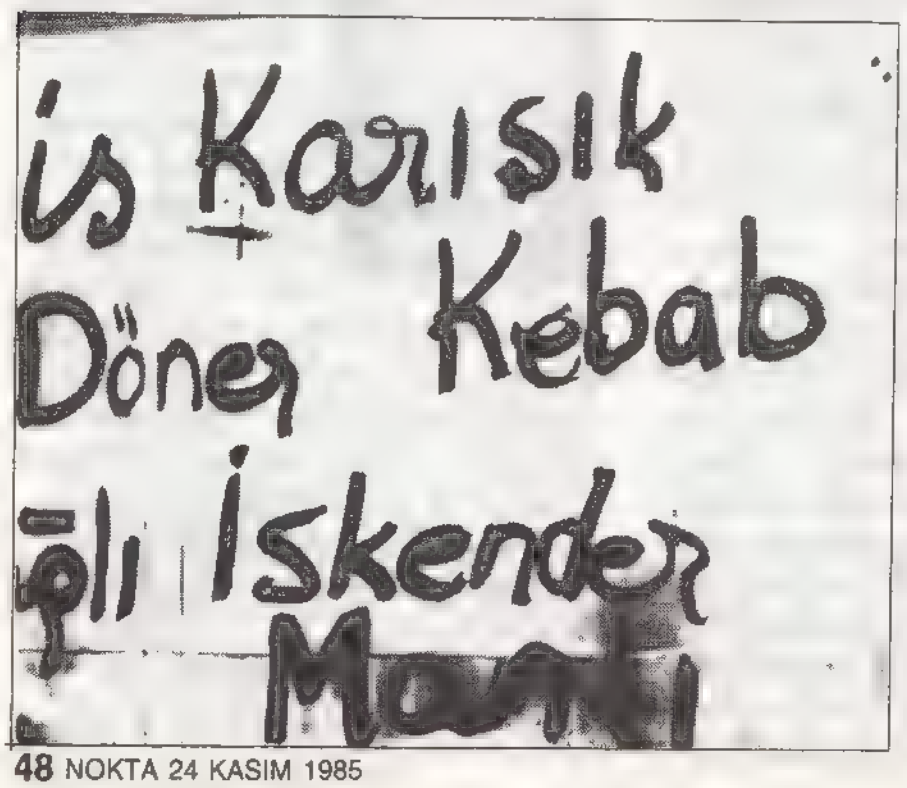

73'ünün haberi yoktu. Öğrencilerin yüzde 52'si noktalama işaretlerini yanlış yerlerde kullanıyor, yüzde 44'ü ise hiçbir noktalama işareti kullanma gereğini duymuyordu!.. Gene öğrencilerin yüzde 71'i "paragraf" denen kavramdan habersizdi.

"Alt tarafı Türkçe işte..." Yazım kuralları ortaokul ve liselerde dilbilgisi dersi içinde öğretiliyor, konuyla ilgili temel bilgilerin verilmesine de ilkokul sıralarında başlanıyordu. Ancak bu "temel", ilkokul beşinci sınıfta aksamaya başlıyor, yabancı dille eğitim yapan "seçkin" ortaöğretim kurumlarından birine hazırlanma tutkusu, kimi öğrencilerin kendi anadillerini öğrenme çabasını bastırıyordu. Çoğu öğrenci de, "Canım Türkçe anadilimiz, insan anadilini nasıl olsa biliyor" düşüncesiyle Türkçeye fazla önem vermiyordu. İşin garibi, bu düşünce birçok öğrencinin ana-babasında da yer etmişti. Türkçe dersinden sınıfta kalan kim bilir kaç çocuğun ana-babası "Bu çocuk Türk çocuğu değil mi, nasıl Türkçeden kalır efendim?" diye öğretmenin karşısına çıkmıştı...

Yalnız öğrenciler mi? Üniversite öğrencilerinin önemli bir bölümünün imla bilmediklerinin başka bir göstergesi de, çeşitli nedenlerle fakültelerin öğrenci işleri bürolarına verdikleri dilekçelerdi. Dilekçeciler arasında tarih atmayı unutan, başından sonuna hiçbir noktalama işareti kullanmayan öğrencilere sıkça rastlanıyordu. Dilekçeyi işleme koyan memurlar, önce dilekçe veren öğrenciye "Bu dilekçeyle ne talep ettiğini" soruyorlar, dilekçenin üzerine açıklayıcı notlar ekliyorlardı... İstanbul Üniversitesi'nden bir memur **Nokta**'ya "Bulmaca çözüyoruz, bunlar güya bizden daha kültürlü..." diyordu.

Peki toplumun diğer kesimlerinde durum farklı mıydı? **Nokta** muhabiri İstanbul sokaklarında kısa bir gezintiye çıktığında, imla konusunda gerçekten de büyük bir keşmekeş içinde yaşadığımızı saptayacaktı... Üç yüz metre arayla "restoran", "restaurant" ve "restorant" şeklinde üç ayrı tabela gören **Nokta** muhabirinin, sonunda bir de "restaurant lokantası" ibaresini görünce ağzı bir karış açık kalıyordu. Büfelerde "sandöviç", "sandviç" ve "sandaviç" yazıları birbirini izliyor, oto tamircilerinin kimisi "şanzıman", kimisi "şanzuman", kimisi de "şanjıman" tamir ediyordu. Gezisinin sonunda yorgunluğunu gidermek istediğinde, düşündü. Bir "kahve"de mi, bir "cafe"de mi, yoksa bir "coffe"de mi oturmalıydı? Sonunda Akaretler Yokuşu'nda bir "coffeé"de karar kıldı.

Anadilleri Türkçe olduğu halde, yazmayı bilmiyorlar

Muhabir **Nokta**'ya dönüp gözlemlerini aktardığında, arkadaşları "İyi ama bunlar yabancı kelimeler" diye karşı çıkacaklardı. Bunun üzerine günün gazetelerini tarayan muhabir, yüksek tirajlı ve üstelik "saygın" bir gazetenin manşetinde "iddialı" yerine "iddalı" kelimesini bulup arkadaşlarına gösterdi. O günün gazetelerini biraz dikkatlice okumak, her haberde en az birkaç hata bulmak için yetecekti.

"Kronik bir hastalık." Nokta'nın görüşüne başvurduğu Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu öğretim görevlilerinden Emin Özdemir, "Yazım sorunu, kronik bir hastalık niteliği kazanmıştır" diyordu. Yazım sorununun bir bilgi işi değil, bir alışkanlık işi olduğu kavranamamış, yazım konusu Türkçe öğretmenlerince olsun, kültür ve bilgi derslerinin öğretmenlerince olsun yeterince önemsenmemiş ve öğrencilere öğretilmemişti. Sadece kurallar belirtilirken bunlara uyma gereği üzerinde durulmamıştı... Mektep medrese görenler bu bilinçte olmayınca, okumamış vatandaş ne yapsındı? Özdemir, "İlk elde anadili bilincini uyandırmak gerekir" diyordu. Bu da eğitimin sadece bir aşamasında değil, bütün aşamalarında sürekli kılınmalı, toplumda genç "Muhlis Bey"lerin yaygınlaşması mutlaka önlenmeliydi ●

Hakan TÜRKKUŞU

Gırgır'ın sevimli tipi Muhlis Bey, yanlışlı diliyle bir anlamda yanlışları "ti"ye alıyor

Rom çocukları da güler...

ÇİNGENELER ZOR DURUMDA

Üniformalı çingeneler

Çingenelerin gelir kaynakları kurutuluyor. İstanbul Belediyesi ayıcı, falcı, çiçekçi ve arabacılara savaş açtı. Düzensizlik simgesi çingenelerin nasıl düzene sokulacağı ise ayrı bir merak konusu...

"Belediyeciler izin vermiyor abey. Bize yer gösterin, ekmek paramızı çıkaralım diyoruz, kabul etmiyorlar. Hırsızlık mı yapalım, kötü yola mı düşelim? Hiç lafımızı takmıyorlar. Dedikleri dedik."

Bağdat Caddesi'nde çiçekçilik yapan Türkân K., belediyeden yakınıyordu. Türkân'ın tam 50 bin lira değerindeki çiçeklerine el konmuş, bu konuda herhangi bir zabıt tutulmamış ve kendisine herhangi bir belge de verilmemişti. Üstelik Türkân "ya belge, ya çiçekler" diye tutturunca belediye zabıtası tarafından sopayla kovalanmıştı. Girdiği 50 bin lira zarara karşılık dayak yemeden kurtulduğuna şükreden Türkân, olayı şöyle yorumluyordu: "Abey, biz çingeneyiz ya, adam yerine koymuyorlar..."

Çingene zapt-ü rapta gelir mi?

Yüzyıllardan beri toplumun kıyısında yaşayan, hiçbir kural tanımayan, çizgiye uymayan, başlıca özellikleri başıboşluk, kaygısızlık olarak bilinen çingeneler üzerinde son zamanlarda belirgin bir baskı hissedilmeye başlanmıştı. Kolay kolay hizaya getirilemeyen çingeneler, bu kez de "geçim yolları tıkanarak" ortalıktan çekilmeye zorlanıyor, çingenelerin geleneksel meslekleri, geçim kaynakları kolluk gücüyle önlenmeye çalışılıyordu. İstanbul Belediyesi, çingenelerin "İstanbul'u çirkinleştirdiğine" ve "kentin düzensizliğine düzensizlik kattığına" karar vermiş, bu duruma bir çözüm bulmaya azmetmişti. Bundan böyle çingeneler de hizaya getirilecek, öncelikle geleneksel çingene mesleklerinden biri olan çiçek satıcılığını yürütenler bir örnek mavi üniforma giymeye ve gene bir örnek mavi sandıklar kullanmaya zorlanacaklardı.

Çiçekçilere uygulanan yeni yöntemler bu kadarla da kalmıyordu. Her çiçekçi mutlak surette sandığının üzerine ismini yazacak ve belediye tarafından verilen sandık numarası da sandığın görünür bir yerinde bulunacaktı.

Sıkı düzen uygulaması ilk günler başarılı oldu. Belediye zabıtasının güdümünde, kadınlı erkekli çiçek-

Bu çiçekleri kim satacak?

çiler yepyeni mavi üniformalarıyla yepyeni mavi sandıklarının başında yerlerini aldılar ve düzenli satışlara başladılar. Ancak kısa zamanda, 'çingene'', ''üniforma'' kavramlarının asla bağdaşmayacağı görülecekti. ''Osmanlı'nın yasağı üç gündür'' ilkesi uyarınca (!) belediye denetimleri gevşeyince, çiçekçiler de mavi önlüklerini birer birer çıkarmaya, gene eskisi gibi cart kırmızı, parlak yeşil ve adı üstünde ''çingene pembesi'' giysilerini baharda bezenen çiçek tarlaları gibi ortalığa sermeye başlamışlardı.

Üniforma ve sopayla yola gelmeyen çingeneler üzerinde İstanbul Belediyesi bu kez başka yöntemler deneyecek, onları ''parayla'' yola getirmeye çalışacaktı. Beşiktaş'ta seyyar çiçekçilik yapan Yaşar Yaran, **Nokta**'ya şöyle dert yanıyordu: ''Belediye seyyar satışı yasakladı. Dükkân yapımı için de 300 bin lira istedi. Dükkânlar da 1.20 metrekare olacakmış. Bu parayı nereden bulup verelim?'' Belediye hem ''kendi dükkânını kendin finanse et'' düşüncesiyle hareket ediyordu, hem de dükkânlar bitip çiçekçiler bu 1'er metrekarelik kutulara yerleştikten sonra bir de ''işgaliye'' alacaktı...

Ayrılmaz bir bütün: Çiçek ve çingene

Hamamda bayılmak yasaktır! ''Bizim kocaoğlan, Allah seni inandırsın, söz dinler. Uysaldır. Kimseye saldırmaz. Ama bunun hastalığı var, bakımı var, yatacağı yer var... Belediye bizi perişan etti, abem. Yer göstersinler, ben de ayımı orada oynatayım.''

Kocaoğlanın sahibi Ahmet Yıldız, bir yandan yedi mahallenin çoluğunu çocuğunu toplamaya çalışmaktan, bir yandan turist yolu gözlemekten, bir yandan da belediye zabıtasıyla köşe kapmaca oynamaktan bıkmış usanmıştı. İstanbul Belediyesi'nin yoğun baskıları ve ''yakın takibi'' sonucu, çingeneler arasında artık ayıcılık da eskisi gibi rağbet gören bir işkolu olmaktan çıkmıştı... ''Kocaoğlanla evli gibiyim abey'' diyen Ahmet Yıldız ve benzerleri, eşlerine benzettikleri (!) hayvancıklara nasıl bir iş bulacaklarını, onları nerede çalıştıracaklarını kara kara düşünür olmuşlardı.

Oysa bir ayı kolay yetişmiyordu! Ayının burnuna hırızma takmak ayrı bir olay, kızgın bir tepsinin üzerinde bin bir zahmetle göbek atmasını, hamamda kadınların nasıl bayıldığını, gerdek gecesi gelinin nasıl kıvırdığını öğretmek ayrı bir eğitim süreciydi.

Arabanın ne günahı var? Ayıcılar gene de şanslı sayılırdı. Belediye hiç olmazsa ayıyı katletme yoluna gitmiyordu. Oysa at arabalarıyla yıllardır İstanbul sokaklarını tepen ve koca koca torbalarıyla günde altı bin ile sekiz bin ton arası çöp toplayan çingene arabacılar bu konuda daha talihsiz bir konumdaydılar. Çiçekçiler ve ayıcıların yanı sıra arabacılara da aman vermeyen İstanbul Belediyesi, yakaladığı arabacının ''üretim aracını'' parçalıyor, at arabasının artakalan bölümleri soluğu Yenikapı'da bir arsada alıyordu.

Belediye hurafeye karşı. ''A beyciğim, uzat bakayım elini, uzat da göreyim halini... Dilin tatlı, kanın sıcaktır. Elin açık, gönlün yumuşaktır. Amma bir sıkıntın vardır. İki gün mü desem, iki ay mı desem... Atıver iki yüz liracık da söyleyeyim sıkıntını.'' **Nokta** muhabiri sol elini kemikli, esmer tenli usta falcının eline bırakmış, kendi sıkıntısından ziyade karşısındaki çingene kadının geleceğini merak ediyordu. Çingene törelerine göre olduk-

Göçebelikten yerleşik yaşama

ça soylu bir meslek sayılan ve bir anlamda "çingeneler arasında kalifiye elemanları" oluşturan falcılar da belediyenin sıkı gözetimine alınmışlardı. Bir zamanlar büyük kentlerin parklarında, çay bahçelerinde, mesire yerlerinde sıkça görülen çingene falcılar artık buralardan kovuluyor, lokantalara, meyhanelere dalıp el ele, göz göze oturan sevgililerin geleceğinden haber veren esmer vatandaşlar, "müşteriyi rahatsız etmeyin, yallah dışarı!" komutuyla kovalanıyordu.

El, bakla, ayna ve kahve falına bakan çingeneler, asla kendi fallarına bakmamalarıyla ünlüydüler. **Nokta** muhabirinin konuştuğu falcı kadın, "ne demişler, ne fala inanacaksın, ne de falsız kalacaksın" diyordu... Ancak, bu gidişle galiba insanlar falsız, çingene kadınları da ekmeksiz kalacağa benzerdi... Bazı "çingene meslekleri", de kendiliğinden kaybolmaya yüz tutmuş, bir kısmı da çoktan ortadan kalkmıştı. Artık İstanbul sokaklarında "haydee kalayci geldii" ünlemiyle ortalığı çınlatanlara, "bohçaci geldi hanıım!" diyerek kapıları çalanlara, "maşa satarim maşaaa" diye dolaşanlara rastlanmaz olmuştu. Tarihe karışan bakır tencereler, butiklerden alışveriş eden insanlar, artık ancak antikacılarda rastlanan mangallarla birlikte çingenelerin diğer ekmek kapıları da kapanıyordu. Zabıtanın yanı sıra değişen hayat tarzı da çingeneleri mahkûm etmişti...

Çingene insan değil mi? Kırlarda ayrı bölgelerde, şehirlerin içinde de ayrı semtlerde yaşayan, toplumdan "tecrit" olan çingeneler üzerindeki bu uygulamaya son günlerde bir yenisi daha ekleniyordu. İstanbul'un yoksul semtlerinden biri olan Küçükbakkalköy'de eski çocuk parkının yanına bir ikincisi yapılmıştı. Amaç, çingenelerin iddiasına göre, "çingen çocuklarının 'gaco', yani çingene olmayanların çocuklarının parkına gitmelerini önlemek, gacoların saflığını korumaktı..." Ancak çingene çocukları kural tanımazlıklarını burada da gösterecekler, hiçbir çıkışmaya aldırmadan öbür çocukların parkına gireceklerdi. Ne var ki, "gacolar" kendi çocuklarına çingene parkına gitmemelerini sıkı sıkıya tembihliyor, bu yüzden minik kulaklar sık sık çekiliyordu...

Çingene casus mu, yoksa vatan haini mi? Türkiye'de çingenelere karşı uygulamaları araştıran **Nokta** muhabiri, 1934 tarihinde yürürlüğe giren 2510 sayılı İskân Kanunu metnini okuduğu zaman gözlerine inanamıyordu... Söz konusu yasaya göre, "Türk kültürüne bağlı olmayanlar, casuslar, göçebe çingeneler ve memleket dışına çıkarılmış olanlar Türkiye'ye muhacir olarak alınmazlar"dı. Bu yasanın 1930'larda ülkemizin yaşadığı kritik bazı sorunlara karşı çıkarılmış olmasına rağmen, çingenelerin casuslar ve vatandaşlıktan çıkarılmış bazı kişilerle birlikte ve onlarla eş düzeyde ele alınmaları ilginçti! Çingene toplumda her zaman "şüpheli, güvenilmez kişi" olarak kalmıştı demek.

Hemen hemen her yerleşik ve düzenli toplumda çingenenin kıyıda kalması ve özel uygulamalara hedef olması, belki de çingenenin kendi kendini tanımlamadaki özelliğinden kaynaklanıyordu. Apayrı ahlâk anlayışları, yaşama tarzları, giysileri, uğraştıkları işler, dilleri ile çingeneler "gaco"lardan mutlaka ayrılıyorlardı. Toplumun kıyısında kalmayı, "başka" olmayı, kendi töre ve ahlâk değerlerinden, kendi yaşama biçimlerinden zerre kadar taviz vermemeyi her şeyden önce kendileri istiyorlardı... Çingene yerleşik düzeni sevmeyen, ahlâk anlayışı başka hiçbir topluma uymayan, kendi başına buyruk, müziğe olağanüstü duyarlı, fizik özellikleri de çok farklı, başka bir insandı. Kendi gelenek ve göreneklerini ısrarla sürdürdükleri, hiçbir topluma uyum sağlayamadığı, sağlamamakta direndiği için her zaman dışlanmıştı.

Gerçi İstanbul Belediyesi haklıydı, İstanbul'un düzensizliğine, çirkinliğine bir çözüm bulmak gerekliydi ama, yüzlerce yıldır hizaya gelmeyen çingeneyi hizaya sokmaya bakalım Bedrettin Dalan'ın gücü yetecek miydi?●

Naci ÇELİK

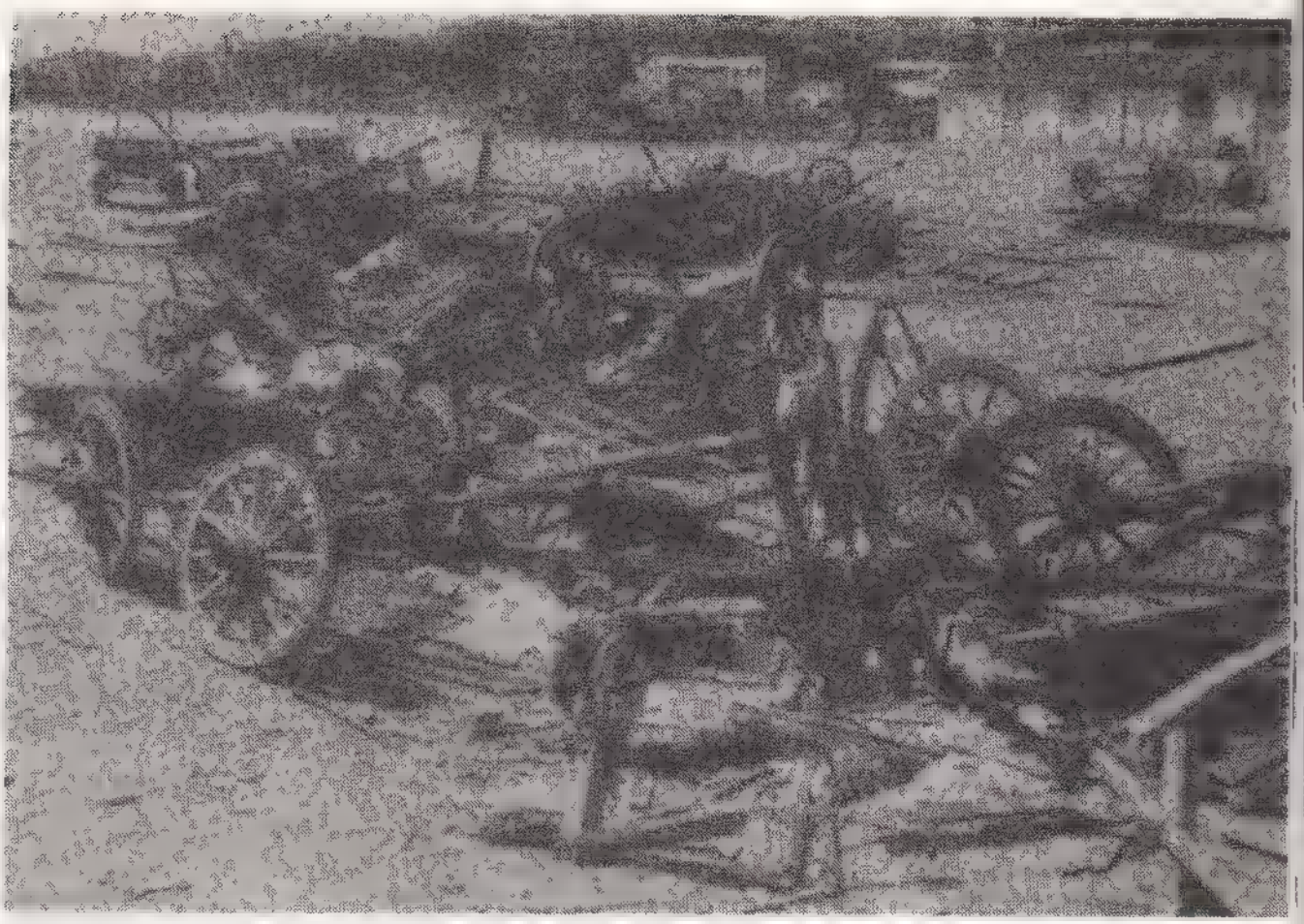

Neyse ki atları vurmuyorlar.

Gaco'larla oynamak yasak

BASIN / UĞUR MUMCU

"Demokratik sosyalizm esastır"

Mumcu, özgürlükçü demokrasinin yolunun yalnızca "demokratik sosyalizm" olduğunu söylüyor

Gazeteci Uğur Mumcu, **Cumhuriyet***'te yayınlanan ve geçmişi aydınlatan "12 Mart'a Beş Kala" dizisine ilişkin olarak* **Nokta***'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "12 Mart'a Beş Kala" dizisi çok ilgi gördü, bunu neye bağlıyorsunuz?

Mumcu: Konu çok ilginçti. 12 Mart olayı yeterince bilinmiyordu. Ortada yalnız Sayın Batur'un anıları vardı. 12 Mart Muhtırası'nı imzalayan öteki üç komutan ölmüşlerdi. O olayları yaşayanlar da şu ya da bu nedenlerle konuşmuyorlardı.

Nokta: Emekli General Sayın Gürkan niçin daha önce anılarını yayınlamamıştı?

Mumcu: Bu konuyu kendisiyle birkaç kez konuşmuştum. Anılarını yayınlamak istemiyordu. Batur'un anıları çıkınca, Milliyet gazetesine bir açıklama gönderdi. Bu açıklama çıkmadı. Bunun üzerine General Gürkan gazetemize gelerek, Batur'a verdiği yanıtın Cumhuriyet'te çıkmasını istedi. Bunun üzerine ben de kendisine "Tanık olduğunuz bütün olayları yazın" diye öneride bulundum, Gürkan anılarını yazdı. Bunları okudum. Soruları bu anılardan çıkardım.

Nokta: Amacınız neydi?

Mumcu: 1960 öncesinden başlayıp, 1980'lere kadar uzanan askeri müdahale olaylarını incelemek istiyor, bunun için yavaş yavaş belge ve bilgi topluyordum. Askeri müdahale olmamasını istiyorsak, bu müdahalelerin nedenlerini ve müdahalelere yol açan oluşumları bilmek zorundaydık. 1961 yılında AP'nin aldığı oyları görüp, "Meclisi açmayalım" diye ihtilal protokolü imzalayanlar sonra arkadaşlarını "gizli örgüt" kurdun diye sorgulatıyorlar. Bu dramatik gelişmenin kamuoyunca da bilinmesi yararlı olur diye düşündüm.

Nokta: General Celil Gürkan, 31 Mayıs 1973 günü niçin gözaltına alınmıştı?

Mumcu: Celil Gürkan ve arkadaşları, 16 Mart 1971 günü disiplinsizlik nedeniyle emekliye ayrıldılar. Aradan yaklaşık 2 yıl geçtikten sonra niçin gözaltına alındığını anlayabilmek için şu oluşumları gözönüne almalıyız.

Batur, Ziverbey Köşkü'nde kendisiyle ilgili sorular sorulduğunu, 1972 yılı yaz ayında öğrenir. Konuyu Gürler'e açar. Daha sonra 27 Ekim günü durumu bir mektup ile Gürler'e bildirir. Gürler, bu mektuba 27 Kasım günü yanıt verir. 22 Aralık günü de Gürler, Batur, Kayacan ve General Gürkan ile ilgili soruşturma dosyası, Sıkıyönetim Komutanı Türün'ün masasına konur.

1973 yılı ilginçtir. Bu yılın ilk aylarında Gürler, Genelkurmay Başkanlığı'ndan ayrılıp Cumhurbaşkanlığına adaylığını koyacak, Batur da boşalan Genelkurmay Başkanlığı'na geçmek isteyecektir. Gürler Cumhurbaşkanlığı seçimini kaybeder. Batur da Genelkurmay Başkanı olamadan ordudan ayrılır. Gerek Madanoğlu davası, gerek Celil Gürkan'ın gözaltına alınmaları Gürler, Batur, Kayacan üçlüsünü yıpratmak içindir.

Gürler'in Cum-

İfadelerin nerede olduğunu Demirel'e sormak daha doğru olur. Onun eline geçti

Doğan Avcıoğlu

Em. Tümg. Celil Gürkan

hurbaşkanlığı seçimini kaybetmesinden sonra Gürler, Batur, Kayacan ve Celil Gürkan grubunun bir ihtilal yapmalarından korkulur. Gürkan, bunun için sorgulanıp böyle bir girişim olmadığı anlaşılınca Gürkan ve arkadaşları serbest bırakılır.

Nokta: Bomba davasının bu olaylarla ilgisini açıklar mısınız?

Mumcu: Bu davada Askeri Savcı Takkeci, 12 Mart öncesi ve sonrasında İstanbul'daki bombalı eylemlerden General Gürkan ve arkadaşlarının hiçbir ilgilerinin olmadığını esas hakkındaki görüşünde açıklamıştır. Açıkça görülüyor ki General Gürkan'ın gözaltına alınması hukuksal değil siyasal nedenlere dayanmaktadır. Zaten Gürkan ve arkadaşlarının ifadeleri hiçbir dosyaya konmadı.

Nokta: Peki nerede bu ifadeler?

Mumcu: Bunu Sayın Süleyman Demirel'e sormak daha doğru olur. Çünkü bu ifadeler onun eline geçmiştir.

Nokta: Ne yolla?

Mumcu: Bilmem, Sıkıyönetim Komutanı Türün daha sonra AP'ye girdi. O yolla olabilir. Bunu da Türün'e soralım. Bir emekli general iki üç emekli kurmay albay ve bir deniz binbaşısı sorgulanıyor. Ancak bunlar hakkında bir dava da açılmıyor. Soruşturmaya yer olmadığı kararı da verilmiyor. Bildiğimiz hukuk kuralları içinde bu sorulara yanıt veremiyoruz. Çünkü olay tümüyle siyasal.

Nokta: Siz o günlerde Doğan Avcıoğlu ile birlikte Devrim gazetesinde yazılar yazıyordunuz. O günle bugün arasında görüşlerinizde bir değişiklik oldu mu?

Mumcu: O günlerde Devrim gazetesinde yazdığım yazılara o günkü içtenliği ile aynı inançla bugün de imza atarım. O günlerin koşulları içinde bizler bir yol ağzındaydık. Ya özgürlükleri kısan bir rejim gelecekti ya da özgürlükleri genişleten başka bir rejim. 27 Mayıs Devrimini de birçok aydın bu özlemlerle alkışlamadı mı? Ve bir çok sivil bu ihtilalin yanında yer almadı mı? İnsanlar yenilgi ve yanılgılardan ders alırlar. "Tecrübe" dediğimiz böyle oluşur. Hangimiz olaylara 1960'ın ve 70'in gözlükleriyle bakıyoruz. Bugün olaylara 1960'lardan, 1970'lerden aldığımız derslerle bakıyoruz. 9 Mart 1971 günü küçük burjuva radikalizmi iflas etmiştir. Bugün özgürlükçü demokrasinin yolu yalnız ve yalnızca çoğulcu demokrasi ve bu çoğulcu demokrasi içinde demokratik sosyalizmdir. Eleştiri ve özeleştirinin bu noktada yoğunlaşması gerekir.

Nokta: Son yazı dizinizle bir tiraj artışı oldu mu?

Mumcu: Oldu. Bunu gazetemizin günden güne daha nitelikli ve daha kapsamlı olmasına Sayın Gürkan'ın kişiliğine ve olayların ilginç özelliklerine bağlıyorum●

YENİLİK REK-KA HABERLEŞMEDE YENİLİK REK-KA

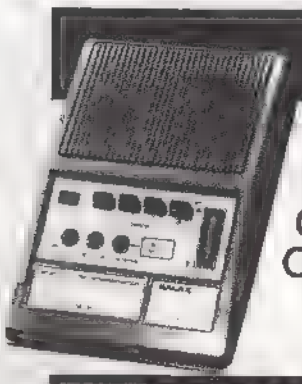

GALAX -
"KABLOSUZ DIAFON"
Konut - Büro - Okul - Hastahane - Otel - Fabrika - v.s.
Fişi prize takın
HABERLEŞİN

Batı alman Teknolojisi'nin ustün urünu GALAX "Kablosuz Diafon". Elektrik tesisatından yararlanarak haberleşme.
● 4 kanal ● Özel konuşma olanağı ● Sürekli açık kanalda dinlenme olanağı ● Kanal düğmesi ● 110 - 220 Volt kullanım

Yetkili Satıcı : REK-KA A.Ş.
Yeni Tarlabaşı Cad Guneş Apt 4/1 Tel.. 150 64 86 - 150 64 87 Taksım - ISTANBUL

TEAM
BATI ALMANYA'da Türk standartlanna göre ÖZEL olarak imal edilen GÜÇLÜ TELSİZ.
● TEAM TC 404 (Mobil)
● Team BSG 1140 (El)
● TEAM TC 404 NT 1302 (Sabit)
● TEAM SR 316 (Selektif Sistem)
● TEAM TC 404 (Marine)

TEAM, 40 kanal, 4 Watt gücünde, konuşulan kanalda istenmiyen çağrı ve sesleri önleyici sistem, rutubet ve tuzlu su korozyonuna karşı özel vernikle korunmuş, TEAM.

Excalibur* Turkiye nın tanıdığı marka
40 kanal, 4 Watt gücünde, darbe ve titreşime dayanıklı; harici anten, dış mikrofon ve kulaklık bağlantı olanağı, sayısal kanal göstergeli
DENENMİŞ - KALİTELİ EL TELSİZİ

Satış Merkezi ELECTRO CENTER
Taksım Petrol Ofisi yanı Tel. 150 02 90 (ık. hat) Taksım - ISTANBUL

(Bölge Bayilikleri Verilmesine Devam edilmektedir) (Zamsız Fiyatlarla TAKSİTLE SATIŞLAR BAŞLADI)

NOKTA'NIN GELENEKSEL ANKETİ

Doruktakileri seçiyoruz

***Nokta**'nın geleneksel anketinde politika, basın, edebiyat, sinema, tiyatro, müzik, spor, bilim, iş dünyası ve çalışma yaşamında 1985 yılının en başarılı isimleri seçilecek. Sonuca en çok yaklaşan okuyucuya Commodore 16 bilgisayarı armağan edilecek. Yanıtlar gelmeye başladı bile...*

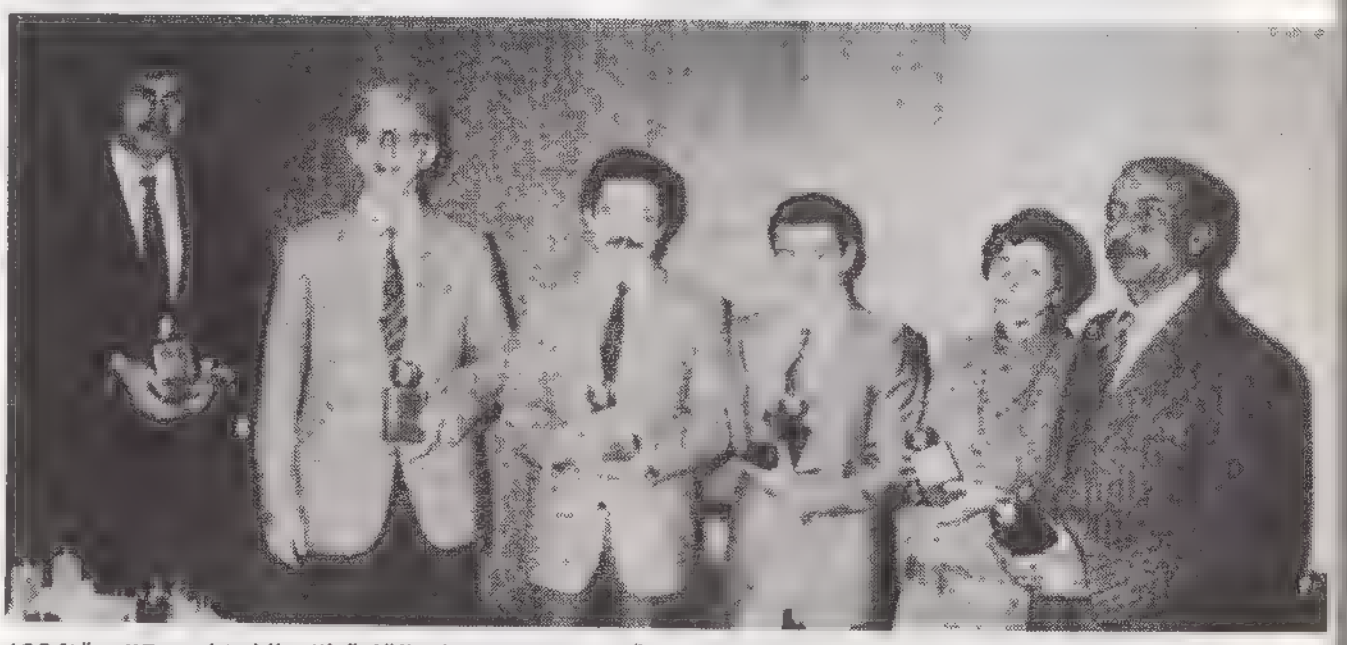

1984'ün "Doruktakiler"i ödülleriyle-Soldan sağa Tarık Akan, Erdal İnönü, Zülfü Livaneli, Eyüp Can, Yaşar Kemal adına eşi Tilda ve Sadun Aren

Nokta'nın geleneksel anketi "Doruktakiler" sürüyor...Bu yıl da ön jürinin eleyip saptadığı adaylar arasından 1985'e damgasını vurmuş kişileri okuyucularımız seçecek. Politika, edebiyat, basın, bilim, spor, sinema, tiyatro, müzik, iş dünyası ve çalışma yaşamında yılın en başarılı kişilerini öneren mektuplar **Nokta** yazı işlerinde yığılmaya başladı bile... Bazı isimlerin daha şimdiden diğerleri arasından sıyrılıp öne çıktığı görülüyor. Ancak yanıtlarınızın son elimize geçme tarihi olarak belirlenen 10 Aralık 1985'e kadar çok şey değişebilir elbette!

Aday listemizden her dalda seçtiğiniz üç kişiyi, mutlaka tercih sıranıza göre yazıp, "Doruktakiler '85 **Nokta** Dergisi Levent-İstanbul" adresine göndermenizi rica ediyoruz. Anketin sonunda meydana çıkacak Doruktakiler '85 listesine en çok yaklaşan okurumuza, distribütörlüğünü Teleteknik A.Ş.'nin yaptığı Commodore 16 bilgisayarını, Commodore 1531 teyp ünitesi, Commodore 1341 joystick ve 5 adet kaset gibi aksesuarlarıyla birlikte armağan edeceğiz. Ayrıca, tüm katılanlar arasında çekilecek kura sonucu, 10 okurumuz da 1 yıllık **Nokta** abonesi kazanacak.

Yanıtlarınızı 10 Aralık tarihine kadar göndermenizi rica ediyoruz. Bu arada bir de küçük hatırlatma yapmak istiyoruz: "İş ve Çalışma" bölümü altında A ve B olarak iki alt-bölüm yapılması, ankete katılan bazı okuyucularımızda tereddütlere yol açmış. A bölümü çalışma hayatının önde gelen isimlerini, B bölümü ise iş dünyamızın doruğa tırmanan adlarını kapsıyor. Yani her iki bölüm için de ayrı ayrı üçer isim seçeceksiniz...

1985'İN ADAYLARI

POLİTİKA

Cüneyt CANVER
Bedrettin DALAN
Süleyman DEMİREL
Bülent ECEVİT
Aydın Güven Gürkan-Erdal İnönü
Turgut ÖZAL

EDEBİYAT

Adalet AĞAOĞLU
Ahmet ALTAN
Çetin ALTAN
Tarık BUĞRA
Sezai KARAKOÇ
Yaşar KEMAL
Aziz NESİN
Orhan PAMUK
Latife TEKİN

BASIN

Cüneyt ARCAYÜREK
Mehmet BARLAS
Mehmet Ali BİRAND
İsmail CEM
Emin ÇÖLAŞAN
Yalçın DOĞAN
Uğur MUMCU
Rauf TAMER
Rahmi TURAN

İŞ VE ÇALIŞMA

a) Abdullah BAŞTÜRK
Cevdet SELVİ
Şevket YILMAZ
b) Erol AKSOY
Mehmet Emin KARAMEHMET
Vehbi KOÇ
Cevher ÖZDEN
Güler SABANCI
Sakıp SABANCI
Şarık TARA
Sezai TÜRKEŞ-Feyzi AKKAYA

SİNEMA

Müjde AR
Hülya KOÇYİĞİT
Zuhal OLCAY
Bilge OLGAÇ
Ali ÖZGENTÜRK
Hale SOYGAZİ
Kemal SUNAL
Şener ŞEN
Türkan ŞORAY

MÜZİK

Sezen AKSU
Gürer AYKAL
Yıldırım GÜRSES
Zülfü LİVANELİ
Cem MANSUR
Mazhar-Fuat-Özkan
Ahmet ÖZHAN
Timur SELÇUK
Ruhi SU

TİYATRO

Zelıha BERKSOY
Refik ERDURAN
Genco ERKAL
Yıldız KENTER
Gülriz SURURİ
Gazanfer ÖZCAN
Erkan YÜCEL

SPOR

Binicilik Milli Takımı
Zoran SİMOVİÇ
Ilyas TUFEKÇİ
Tanju ÇOLAK
Semra AKSU
Ömer BÜYÜKAYCAN
Michael SCEARSE

BİLİM

Prof. Ratıp BERKER
Prof. Halet ÇAMBEL
Prof. Mübeccel KIRAY
Prof. Sadi SUN
Prof. Tolga YARMAN

Teleteknik'ten, "bilgisayarlı bir Türkiye"ye doğru...

Ceket alırken, düğmelerine ayrıca para ödüyor musunuz ?

Ceket astarıyla, kumaşıyla, düğmesiyle, dikişiyle bir bütündür. PC'ler de.

PC satın almaya gittiğinizde seri ve paralel Interface, Basic, ek kart gerektirmeden ana belleği 640 K'ya yükseltebilme, Standart Türkçe Karakter Seti (eğer varsa!) gibi, Commodore'da standart olan olanaklara "ekstra ödeme" talep ederler. Oysa Commodore PC'de bu "ekstra"lar fiyata dahildir. Fazladan tek kuruş ödemezsiniz.

Commodore PC'leri görmek, standart-ekstra karşılaştırmasını ayrıntılarıyla öğrenmek için Teleteknik'le görüşüp, Commodore PC Yetkili Satıcılarını sorun.

Düğmeye ayrıca para isteyen terziye ceketi kaptırmayın. Teleteknik güvencesinde Commodore PC alın.

Teleteknik
Commodore un Türkiye ve K Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tam ve Tek Yetkili Distribütörü

Commodore PC Yetkili Satıcıları

BENTAŞ BİLGİSAYAR ENDÜSTRİ MÜH. VE TİC. A.Ş.
Nişantaşı, İstanbul
Tel: 147 58 40

EGE BİLGİ İŞLEM SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ.
Hürriyet Bulvarı, İzmir
Tel: 14 83 41

ERMAN ELEKTRONİK
Feneryolu, İstanbul Tel: 337 41 90

COMPUTERBASE
Teşvikiye, İstanbul
Tel: 146 20 26

GÜNEŞ KARDEŞLER
İstiklal Cad, Samsun
Tel: 31084

KOM DATA İLETİŞİM SİS. LTD. ŞTİ.
Osmanbey, İstanbul
Tel: 133 03 42

MİKROBAHÇE BİLGİSAYAR SİS. A.Ş.
Şişli, İstanbul
Tel: 148 19 75

PC commodore

NOVA LTD. ŞTİ.
Osmanbey, İstanbul
Tel: 147 28 00

PRİZMA BİLGİSAYAR SİS LTD ŞTİ
Şişli, İstanbul
Tel: 133 09 60

RAMESA LTD. ŞTİ.
Yeniyol, Bursa
Tel. 24321

ROM BİLGİ İŞLEM MER.
Beşiktaş, İstanbul
Tel: 160 67 59

SAMEKS DIŞ TİCARET VE PAZ. LTD. ŞTİ.
Maçka, İstanbul
Tel: 160 25 18

SAMPAL LTD. ŞTİ.
Arnavutköy, İstanbul
Tel: 163 25 25

TESS BİLGİSAYAR SER. SAN. TİC. PAZ. A.Ş.
Karaköy, İstanbul
Tel: 145 19 18

TÜTEN PAZARLAMA
Suadiye, İstanbul

MA■KOM

TELETEKNİK ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Silahhane Cad. 59 Ralli Apt. Daire 3 Teşvikiye, İstanbul Tel: 147 06 91 - 147 01 70 - 133 01 95 - 133 01 96

ÇİZGİ ROMAN/"ZALİM ŞEVKİ"NİN YARATICISI YENİ ARAYIŞLAR İÇİNDE

Balat'tan Paris'e...

Engin Ergönültaş adı bir dönemde karikatür dünyamıza damgasını vurmuştu. "Gırgır" ve "Mikrop"taki özgün çizgisi ve "Zalim Şevki" çizgi romanıyla günümüzde "star" konumuna erişen yeni bir mizah çizerleri kuşağının içinde ve çoğu kez de önünde yer almıştı Ergönültaş. Sonra birdenbire yok oldu. Okul ve askerlik yıllarının ardından 1983'te "çizgi romanın başkenti" Paris'teydi Engin Ergönültaş. İki yıldır Batı'da kendini kabul ettirme savaşımı veren Engin Ergönültaş'ın çizdikleri bugün "Metal Hurlant", "L'Echo des Savanes" gibi en ünlü çizgi roman dergilerinde yayımlanıyor artık. Engin Ergönültaş, iki yıllık Paris izlenimlerini Nokta'ya anlattı:

Fransa'da yayımlanan en ünlü çizgi roman dergileri "L'Echo des Savanes" ile "Metal Hurlant"

Engin Ergönültaş'ın çizdiği dergilerden "L'Echo des Savanes"daki "Bir Seks Âlemi" öyküsünün başlangıcı.

Nokta: Balat'tan Paris'e doğru yön alan son döneminizi anlatır mısınız?

Ergönültaş: 1983 Eylül'ünde kendimi Paris'te buldum. Reklam panolarının bombardımanı altında deliler gibi koşuşturan, akıl almaz çeşitlilikte ilgi alanlarına sahip insanların arasında. Dumanlarını savurarak yavaşça süzülen vapurlarda, çaylar içilerek yolculuklar yapılan, sokaklarında kedilerin kol gezdiği bir ülkeden geliyordum. Herkesin önceki gece izlediği programdan söz ettiği tek kanallı TV'si olan Türkiye'de öğrendiğim, biriktirdiğim ayrıntılar, hiçbir karşılığı olmayan cam paralara döndüler. Sözgelimi çok iyi bildiğim bir "kenar mahalle kocakarısı"nın konuşma biçimi, artık hiçbir şekilde çizeceklerimi ilgilendirmeyecekti. Her sabah dişlerini bileyerek meydanlara fırlayan bu yeni insanları anlamam, anlamakla da kalmayıp çizgisel düzeyde yeniden üretmem gerekiyordu. Bu da Fransa'da bir çizer olarak yeniden doğmak anlamına geldi. Tek "avantajım" vardı. Doğu'dan Türkiye'den geliyordum ve seçme şansım olmaksızın oyunun dışındaydım, dışarıdan bakıyordum. Çok ağır bedeli olan, çok acılı bir avantaj.

Nokta: Şimdi yapıtlarınızın yayımlandığı Metal Hurlant ve L'Echo des Savanes Fransa'nın çok ünlü, çok satan çizgi roman dergileri. Kendinizi nasıl kabul ettirdiniz?

Ergönültaş: Önce neler yapabileceğimi araştırdım. Paris'te yalnızca yabancılar polisinde kayıtlı göçmen ressam sayısı 85.000 civarında. Fransız çizerlerini de buna katarsanız ortaya çıkan sayı dehşet vericiydi. Bütün dünya çizerleri kendilerini bu başkentte de sınamak, kabul ettirmek için gelmişlerdi. Ben de her cinsten, her milletten bu çizerler arasında kuyruktaki yerimi aldım. Başvurduklarım arasında bir yarım saatlik görüşme için 3 ay sonrasına randevu veren dergiler vardı. Ayrıca kimileri de, 2-3 yıllık çizgi roman stokları olduğunu belirtiyorlardı. İşte çizgilerimi yayınlamak zorunda olduğum ortam buydu. Üstelik "Türküm" dediğiniz zaman dudaklarındaki gülümseme-leri donan, çok önyargılı insanların ülkesinde. Doğrusu her şey bir keloğlan masalı gibiydi.

Nokta: 1977'de birkaç arkadaşınızla birlikte Gırgır'dan ayrılarak Mikrop'u çıkardınız. 2 yıla yakın bir süredir yönettiğiniz Mikrop olayını nasıl yorumluyorsunuz?

Ergönültaş: Mikrop olayına bugünün içinden bakıp "pat" diye bir şeyler söylemek kolay değil, ama şu gerçek: **Mikrop** yayınlandığı 1978'lerde öncü, yenilikçi, atak bir dergiydi. Sözgelimi **Mikrop**'un cinselliğe bakış açısı, bugün aşılmış de-

ğildir. Yakın bir gelecekte de aşılabileceğine ilişkin belirtiler göremiyorum.

Nokta: Mikrop neden kapanmıştı?

Ergönültaş: Belki de **Mikrop** erken öten bir horozdu.

Nokta: Zalim Şevki tipi nasıl doğmuştu?

Ergönültaş: Çizdiklerimin çok önemli bölümü, doğup büyüdüğüm sokaklardan beslendi. İstanbul'un bir kenar mahallesi olan Balat'ta doğdum. Çocukluğum kediler, köpekler, kocakarılar, meyhaneler, kabadayılar ve önlerinde delikanlıların kızları "kestiği" kahvelerle dolu bir semtte geçti. **Zalim Şevki** ile **Kelek Osman** da zaten birbirlerini o sokak aralarında tanımış, aynı ağaç altında birlikte sürünen iki "gariban"dı.

Nokta: Zalim Şevki Balat'ta yaşamış gerçek bir tip mi?

Ergönültaş: Gerçek hayat hikâyesi değil tabii. Balat'ı gidip gören

kimi insanlar bana "Orada böyle şeyler yok" diyorlardı. Yoktu gerçekten de. Altında insan yaşayan ağaçlar, düşünen köpekler, rakı içen bebekler yoktu. Ben gerçek Balat'ı anlatabilmek için kurgusal bir Balat yaratmıştım.

Nokta: Etkilendiğiniz yerli, yabancı ustalar olmuştur herhalde.

Ergönültaş: Etkilendiğimiz çizerler oldu tabii. Ama aslında karikatürden çok edebiyat, şiir ve sinemanın beni daha çok be-

LOVE STORY ENGIN ERGONULTAS

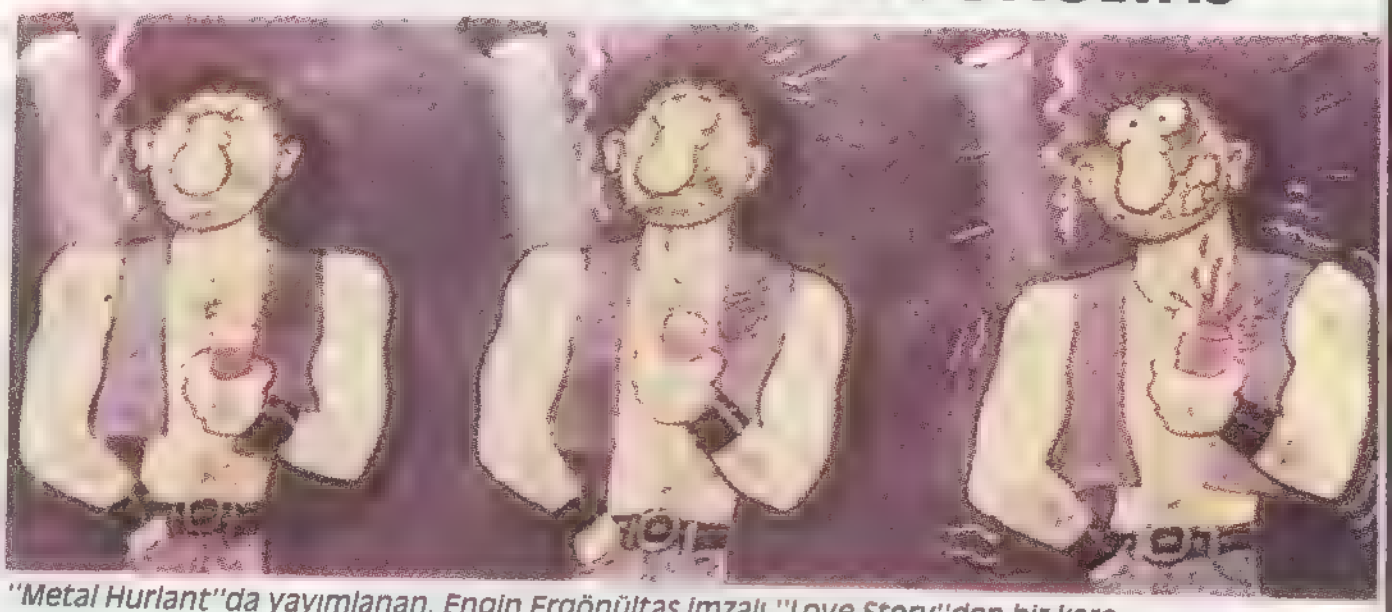

"Metal Hurlant"da yayımlanan, Engin Ergönültaş imzalı "Love Story"den bir kare.

Engın Ergönültaş'ın "düşünce özgürlüğü" yle ilgili bir karikatürü.

lirlediğini söyleyebilirim. Bir Sait Faik'den etkilendiğim kadar hiçbir çizerden etkilendiğimi sanmıyorum. Çok sevdiğim Eflatun Nuri'yi de bir çeşit Orhan Veli, Sait Faik'miş gibi algıladım hep. Belki de çizgi roman "sihirli formül"dü, böylece hem karikatürcü hem sinemacı hem de edebiyatçı olunuyordu...

Nokta: Klasik karikatür giderek Batı'da eski önemini yitiriyor mu? Çizgi romanın günümüzde böylesine öne çıkmasını nasıl açıklarsınız

Ergönültaş: Görsel oir çağa geçtik denebilir. Tek çizgiyle bir fikri kısaca, en basit yolla insanlara aktarmayı görev edinen karikatür, giderek etkisini yitiriyor. Bu tür karikatür felsefe ile şiirin alanına doğru kayarak meydanı sinema TV gibi görsel iletişim araçlarının egemenliğine terk ediyor. Oysa çizgi roman albümleri elde taşınabilen, metroda bile okunabilen "filmler" gibi nerdeyse. Günümüzde baskı tekniği çok gelişti. Çizgi roman ayrıntılar, renkler, atmosfer kurma çabalarıyla, sinemaya benzemeye başladı.

Nokta: İlk kez bir Türk çizerinin çizgi romanları yayımlanıyor bu tür dergilerde. L'Echo, Metal Hurlant, Pilote vs. gibi. Bu çok zor olsa gerek, o Paris denen "canavarlar sofrası"nda. Şimdi n'olacak? Türkiyeli Zalim Şevki çizeri Engin Ergönültaş ne olacak?

Ergönültaş: Fransız olacak halim yok tabii. Seçebilme imkânlarım arttıkça hem orada, hem burada çizer hale gelebilmeyi programlıyorum. Bir Fransız'ın dergisini eline aldığında bir Türk çizerinin adıyla karşılaşmasını önemsiyorum doğrusu ●

Sungu Çapan

Samsunspor deplasmanda gol rekorları kırıyor...

SPOR / FUTBOLDA BEKLENMEDİK BAŞARI

Samsunspor olayı

"İstanbul ateşler içinde!" Sessiz ve derinden giden Samsunspor, 11. hafta sonunda ligin tepesine oturdu. Başarıda oyuncuların olduğu kadar antrenör Fethi Demircan'ın da payı var.

Türkiye 1. Futbol Ligi'nin dörtte biri geride kalmıştı. 11. hafta sonunda 2. Lig'den "yukarı" yeni çıkmış Samsunspor ligin tepesinde oturuyordu. Hem de sere serpe! Üç büyükler henüz fazla yenilgi almamışlardı ve bir-iki maçları da eksikti ama, istatistliklere bakılırsa bir "Samsunspor olayı"nın sessizce gelişmekte olduğu ortadaydı.

Türkiye 1. Futbol Ligi'nde atılan ortalama gol sayısı 12'ydi. Samsunspor bu ortalamanın tam iki misli, yani 24 gol atmıştı! Sadece Eskişehirspor 21 gol ile Samsunspor'a yaklaşabiliyor, Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor 12 gol civarında kalıyorlardı. Üstelik Samsunspor 11 maçının altısını ilk dokuz sırayı paylaşan takımlarla deplasmanda yapmış, yani gol rekorlarını deplasmanda kırmıştı. Hem de zirve takımlarına karşı... Bunda, gol krallığında şimdilik 15 golle önde giden ve Metin Oktay'ın yıllardır kırılamayan gol rekorunu kırabilecek gibi görünen Tanju'nun büyük katkısı vardı. Ama Tanju'dan başka kimsenin de katkısı yok muydu?

Değirmenin suyu nereden geliyor? Nokta önce Samsunspor'un mali kaynaklarını büyük ölçüde sağlamayı üstlenen Menteşoğlu kardeşlerle görüştü. Rahmi Menteşoğlu, firmalarının salyangoz, kerevit, at ve merkep eti gibi ürünleri ta Japonya'ya kadar ihraç ettiğini ve 1984 yılında 147 milyon dolar döviz sağladığını vurguladıktan sonra, "Milyarlık takım yaptık ağam, tabii ki şampiyon olacağız!" diye ekliyordu. Menteşoğlu kardeşler aynı zamanda Menemenspor, Çarşamba Gençlik gibi federe takımlar dışında 40-50 kadar amatör futbol takımını da forma vererek, para yardımı yaparak destekliyorlardı. **Nokta**'nın "Peki siz futbol oynadınız mı hiç?" sorusuna koca-man bir "Yok" yanıtı veren Rahmi Menteşoğlu, "Takım sizin isminizi taşımadığına göre reklam amacı da yok, öyleyse ilginizin sebebi ne?" sorusuna ise, "Küçükken yapamadıklarımızı yapmak herhalde..." diye cevaplıyordu. Peki, Samsunspor'un başarısının sırrı neydi? Menteşoğlu'na göre, "Fethi Hoca'ydı tabii!" Menteşoğlu ekliyordu: "Rakısı, sigarası yok, üstelik babacan adamdır da."

Fethi Hoca ne diyor? Kısaya yakın boylu, çevik yapılı, karayağız bir Anadolu çocuğu olan Fethi Demircan, 1938 yılında Elazığ'da doğmuştu. Asker kökenliydi. Karagücü'nde oynamış, sonra da futbola olan tutkusu yüzünden komando astsubaylıktan istifa edip 32 yaşında kendini futbol antrenörü yetiştirmeye adamıştı. Üç yıl kadar İngiltere'de futbol kursuna da giden Demircan, Arsenal, Tottenham ve Westham United gibi büyük takımları izlemiş, bu arada çok sıkıntı çekmişti. Demircan, "Öğle yemeklerini yemezdim, param yoktu. Westham United menajeri Ron Greenwood bana yemek ve harçlık çıkartana kadar..." diyordu. 1975'te o zamanki Galatasaray Başkanı Selahattin Beyazıt, Demircan'ı keşfederek yurda getiriyor. Demircan önce Galatasaray'ı, ardından Milli Takım'ı çalıştırıyordu. Daha sonra Fethi Hoca'nın Bolu, Kocaeli, Düzce ve şimdi de Samsun başarıları gelecekti. Demircan, aldığı 2. Lig takımını doğruca 1. Lig'e terfi ettiren hoca olarak tanınıyordu.

"4-4-2 hücum futboludur." Demircan, "Ben İngiliz futbolunu çok iyi bilirim ve 4-4-2 sistemine de inanırım" diyordu. Çoğu kişiye göre bu bir savunma sistemiydi, ama Demircan bu sistemle gol rekorla-

rını hem de deplasmanda kırarak ligin tepesinde oturuyordu işte! Samsunspor'un hiç de büyük isimlerden oluşmayan orta sahası rakiplere nefes aldırmıyordu. Oyuncuların her öğünde ne yiyecekleri gramına kadar programlanıyor, gol atma çalışmaları titizlikle uygulanıyordu...

Tesis, Fethi Hoca'nın her gittiği kulüpte öne sürdüğü ilk şart olmuştu. "Benim takımımda kim oynamak isterse o oynar" diyen Demircan, çalışmaya ve inanca büyük prim veriyor, oyunculara kendi maçlarını "tembellik verir" düşüncesiyle seyrettirmiyor, onlara yabancı eğitim filmlerini göstermeyi tercih ediyordu.

Fethi Hoca reklamı hiç sevmiyordu. Ekip çalışmasına inanır, yardımcılarına da her fırsatta şans tanırdı. Tanju'nun yetişmesinde en büyük payın, yardımcısı Fahrettin Genç'e ait olduğunu ileri sürüyor, takımın başarısında büyük katkısı olan Tanju'nun top tutan "star"ların aksine tek top oynayan, preše katılan, boyuna rağmen çok kuvvetli, iyi sıçrayan, kısa mesafede çok hızlı bir oyuncu olduğunu iftiharla söylüyordu. Demircan, her iki ayağını da ustalıkla kullanan, uzun çalışmalar sonucu pozisyon değerlendirmeyi çok iyi öğrenen Tanju'nun yanı sıra kaleci Fatih'in de büyük gelecek vaat ettiğini, Milli Takım'a seçilmek için yıllardır planlı çalıştığını vurguluyordu. Demircan'ın diğer gözde oyuncuları orta sahada Savaş, Rıfat ve Emin'di.

Fethi Demircan

Demircan'a göre "Samsunspor olayı" uzun süreli olacaktı. Fethi Hoca'nın şu sıralar belki de tek üzüntüsü, yılda ancak 15-20 gün görebildiği, İstanbul'da oturan ailesiydi...

Ama İstanbul'da Sarıyer deplasmanındayken ateşlenince, çok yakında bulunan evine gideceğine takımın başından ayrılmayıp otelde oyuncularıyla birlikte kalmayı tercih etmişti.

Üç büyükler eksik maçlarını tamamladıktan sonra Demircan'ın ve Samsunpsor'un başarısının şans eseri mi yoksa sürekli mi olduğu daha iyi anlaşılacaktı ●

Bab-ı Ali sormuyor!..

Milli takım, 28 Ağustos 1985'de İsviçre'de İsviçre ile oynuyor. Oyun harika.. Skor da güzel.. Deplasmanda 0-0.. Kadro:

Yaşar-İsmail, Raşit,Abdülkerim, Erdoğan - Müjdat, Rıdvan, K.Hasan, Metin-Şenol, Erdal.

13 Kasım 1985: İzmir'de kendi sahamızda, Romanya ile oynuyoruz. Kadro:

Okan-Müjdat, İsmail, Yusuf, Erdoğan - Rıza, Metin, Ünal, Tanju - Şenol, Selçuk.

Başarılı bir takımın 2.5 ay ve dört maç sonrasında, altı adamı, sekiz yeri değişmiş.. Yani Meszöly'nin o harika top oynayan takımının içine edilmiş, Romanya önünde o rezillik, futbol diye sergilenmiş.. Bab-ı Ali, Coşkun'a "Meszöly'nin takımını niçin değiştirdin?" diye sormuyor.

★ ★ ★

Bu yıl, İsmail stoper, Yusuf Libero, Müjdat bek diye takımlarında hiç oynamadılar. Hem de Dünya Kupası finallerine gidecek bir takımı belirleyecek kadar önemli maçta, Türk Milli Takımı kobay gibi kullanıldı..

Bab-ı Ali Coşkun'a "Deney için özel maçları niye beklemiyorsun" diye sormuyor.

★ ★ ★

İngiltere gibi puan değeri sıfır olan bir maçta, daha önce İngiltere'den 8 gol yemiş, bir hafta sonra Fenerbahçe ile Avrupa Şampiyon Klüpler Kupası maçına çıkacak Yaşar oynatılıyor. Okan yedek bekliyor. Özarı, basın toplantısında "Genç Okan'ı harcamamak için takıma koymadım" diyor.

Bab-ı Ali, Coşkun'a "Okan'ın morali önemlidir de, Avrupa Kupası'nda üçüncü tur mücadelesi yapan Fenerbahçe önemli değil midir?" diye sormuyor.

★ ★ ★

Eskişehir deplasmanına çıkılacağı gün, İsmail ve Semih, Galatasaray kampına sabaha karşı saat beşte geliyorlar. Derwall ikisini de kadro dışı bırakıp Coşkun'a başvuruyor. "Milli takımı gençleştirdin. Yeni bir takımın iskeletini kuruyorsun.. Bu gençlere örnek ol.. Bu iç-ki kadın uğruna kamptan kaçanlara ben ceza verdim. Bunları o gençlerin yanına sokma" diyor. Coşkun Özarı cevap veriyor: "Ben oynatmam, Derwall haftaya affeder oynatır. Bana ne Derwall'in cezasından" diyor..

Bab-ı Ali kalkıp "Bu ne rezillik, bu ne sorumsuzluk, bu ne komplekstir" diye sormuyor.

★ ★ ★

Coşkun Özarı televizyonda 50 milyon kişi önünde "Ben her gelişimde takımı kötü buldum.. Kötü sonuçlar o ilk maçlardadır. Sonunda düzeldik" diyor..

Ne o televizyon spikeri, ne de ertesi gün Bab-ı Ali "Ya demek Coşkun, sen Lüksemburg'a yenilen bir takımı aldın; Rusları, Bulgarları, Avusturyalıları yenen takım yaptın da, onun için iki kez görevinden kovuldun. Bu nasıl mantıktır, bu milleti geri zekalılar mı yönetiyor" diye sormuyor.

★ ★ ★

Coşkun Özarı "Beni hep kamuoyu baskısı yeniden göreve getirdi" diyor. Bab-ı Ali "Bre Özarı, senin iki maçından birinde, bu ülkenin seyircisi 'Özarı istifa Rezalet' diye bağırmıştır. Rezalet artık ayyuka çıktığı için görevden alınmışsındır, bunu nasıl dersin" diye sormuyor.

★ ★ ★

Özarı "Ben takımın iskeletini kuruyordum, görevden aldılar.. Her defasında işe sıfırdan başladım" diye göz boyuyor.

Bab-ı Ali kalkıp "Bre Özarı, sen 1972 başından 1976 sonuna kadar tam dört yıl aralıksız Teknik Direktörlük yaptın. Sana gösterilen sabır kimseye gösterilmedi.. Bu dört yıl içinde hangi başarılı sonucu aldın, hangi iskeleti kurdun da, şikayet ediyorsun" diye sormuyor.

★ ★ ★

Gene ayni Bab-ı Ali kalkıp "Haydi diyelim ki, bugüne kadar böyleydi, ama bu kez senin eline, İrlanda'da ve İsviçre'de dosta düşmana parmak ısırtacak gibi takır takır top oynayan Meszöly'nin takımını verdiler. 2.5 ayda, bu takımı, İngiltere, Finlandiya ve Romanya hezimetlerini birbiri ardına oynayacak hale getirdin.. Ya bu kez mazeretin ne" diye sormuyor.. Soramıyor..

Şimdi bu Bab-ı Ali'ye biz soruyoruz..

Türkiye'nin bu futbol rezaletinden sorumlu Coşkun Özarı mıdır?.

Hıncal ULUÇ

MEKTUPLAR

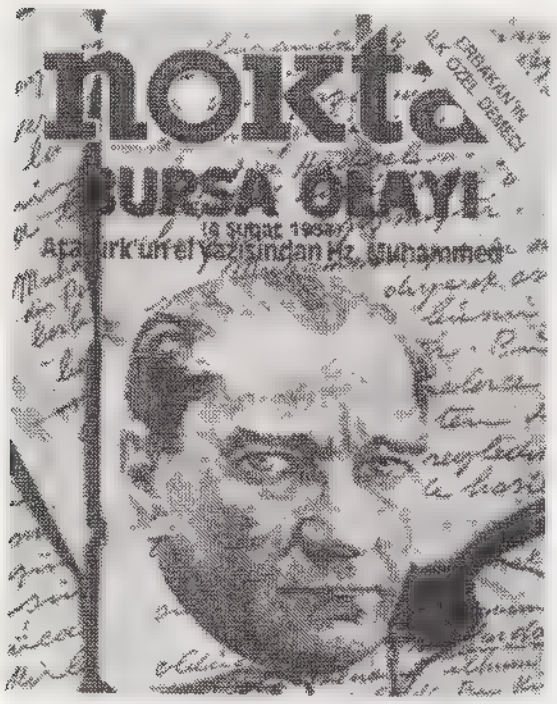

Bursa Olayı

Ölümünün 47. yıldönümünde ulusça Atatürk'ü anarken, bu konudaki habercilik anlayışınız ve Büyük Önder'e olan saygınızdan dolayı sizi kutlarım. Atatürk'ün inkılaplarından birisi de laikliktir. Türkiye'yi laik bir devlet yapmak en büyük amacıydı ve bunu din ve devlet işlerini birbirinden ayırarak gerçekleştirdi. Fakat, buna karşı çıkanlar, kabul etmeyenler günümüzde olduğu gibi, o zamanlarda da vardı ve daha yoğundu. Bunu, şimdiye kadar pek bilinmeyen Bursa Olayı ile okuyucuya sunmuşsunuz. Atatürk bundan yarım asır önce tehlikeyi sezmiş ve önlemlerini almış. Bunu koruyacak ve sürdürecek, fırsatçılara aman vermeyecek olanlar da bizleriz: Türk gençliği.

Şükrü Yorulmaz-İSTANBUL

Turgut Sunalp

Büyük Atatürk ve daha nice büyük asker yetiştiren ordumuzdan, Sunalp gibi orgeneral rütbesine erişebilmeyi başarabilmiş askerlerin de yetişebileceğine bir türlü inanmak istemiyorum. İyi ki, sağduyumuzu bir an olsun yitirip,önerilen bir kişi lehine oy kullanmamışız. Yoksa, 7 Kasım'a beş kala sandıktan Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil eden bir başbakan olarak çıkma olasılığı olan Sunalp'e ve partisine oy verenlerin içinde olmakla, "şahşiyetsizliğimizden" ötürü, kendimizi öldürmemiz gerekirdi.

Çiğdem Dolunay-DENİZLİ

Yemek fabrikaları

Her sayısında bir toplumsal soruna eğilen **Nokta,** yemek fabrikaları rezaletini ele almakla, çok iyi etti doğrusu. Ancak belirtilmesi gereken bir nokta daha var; bu fabrikalardan yemek alanların çoğu, büyük kuruluşlar, bankalar, holdingler... Buraların patronlarının çalışanlarına biraz ucuza maletmek adına neleri reva gördüklerine de dikkat edilmeli...

Hasan Canıtez-İSTANBUL

Barış Derneği

Nokta, Barış Derneği yazınızla, ülkemizin seçkin aydınları ve bilim adamları olan dava sanıklarının nasıl yaşadıklarını, neler hissettiklerini ve davayla ilgili uluslararası tepkileri de bu yazıdan öğrendik. Teşekkürler.

Süleyman Taşkıran-İZMİR

Yektane Kor 5 yaşındaydı

"Küçük" bir tragedya

Minik Yektane'nin kısa ve acı öyküsü, hastanelerdeki ihmalkârlık zincirinin süregelecek halkalarından biri. Belki en acısı. Hastane ve doktorların birinci görevi can kurtarmak, insanla hayat arasındaki bağı sağlamlaştırmak değil mi? Zannediyorum, bu amaç bazı hastanelerde unutulmuş gibi.

Bilge Bülbül-İSTANBUL

AIDS

Bir ev hanımı olarak gerek Ergun Göze ve gerekse Mukbil Özyörük'ün fikirlerine katılmıyor, AIDS'i de "Allah'ın gazabı" olarak görmüyorum. Bizim sansasyonel basınımızın gerçeği bile bile saptıran yazarlarına kızmak mı, yoksa hallerine gülmek mi gerekir şaşıyorum. Atatürk'ten bir cümle ile kendilerine cevap vermek istiyorum: "Medeniyetin buluşları, tekniğin harikaları, cihanı değişmeden değişmeye uğrattığı bir devirde, asırlık köhne zihniyetlerle, geçmişe bağlılıkla varlığını korumak mümkün değildir."

Nurten Peker-İSTANBUL

Açıklama

Geçen sayımızın 25. sayfasında yer alan fotoğraflar Özmurat yemek fabrikasına ait değildir. Özmurat fabrikasını gösteren fotoğraf 24. sayfada yer almaktadır.

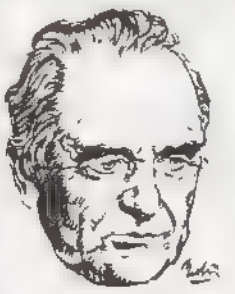

60 YILLIK
EMEK
okura duyduğu
inançtan doğan
DİRENÇ
RIFAT ILGAZ

GÜVERCİNİM UYUR MU / şiir
SARI YAZMA /anı roman
KARARTMA GECELERİ / roman (basılıyor)
KARADENİZİN KIYICIĞINDA / roman
PİJAMALILAR / mizah roman
APARTIMAN ÇOCUKLARI / mizah roman
HOCA NASRETTİN ve ÇÖMEZLERİ / mizah roman
MEŞRUTİYET KIRAATHANESİ/mizah roman (basılıyor)
CART CURT / anı denemeler
NEREDE KALMIŞTIK / anı/denemeler

Ve basıma hazırlanan 50'den fazla yapıtı.

çınar
yayınları

BULMACA

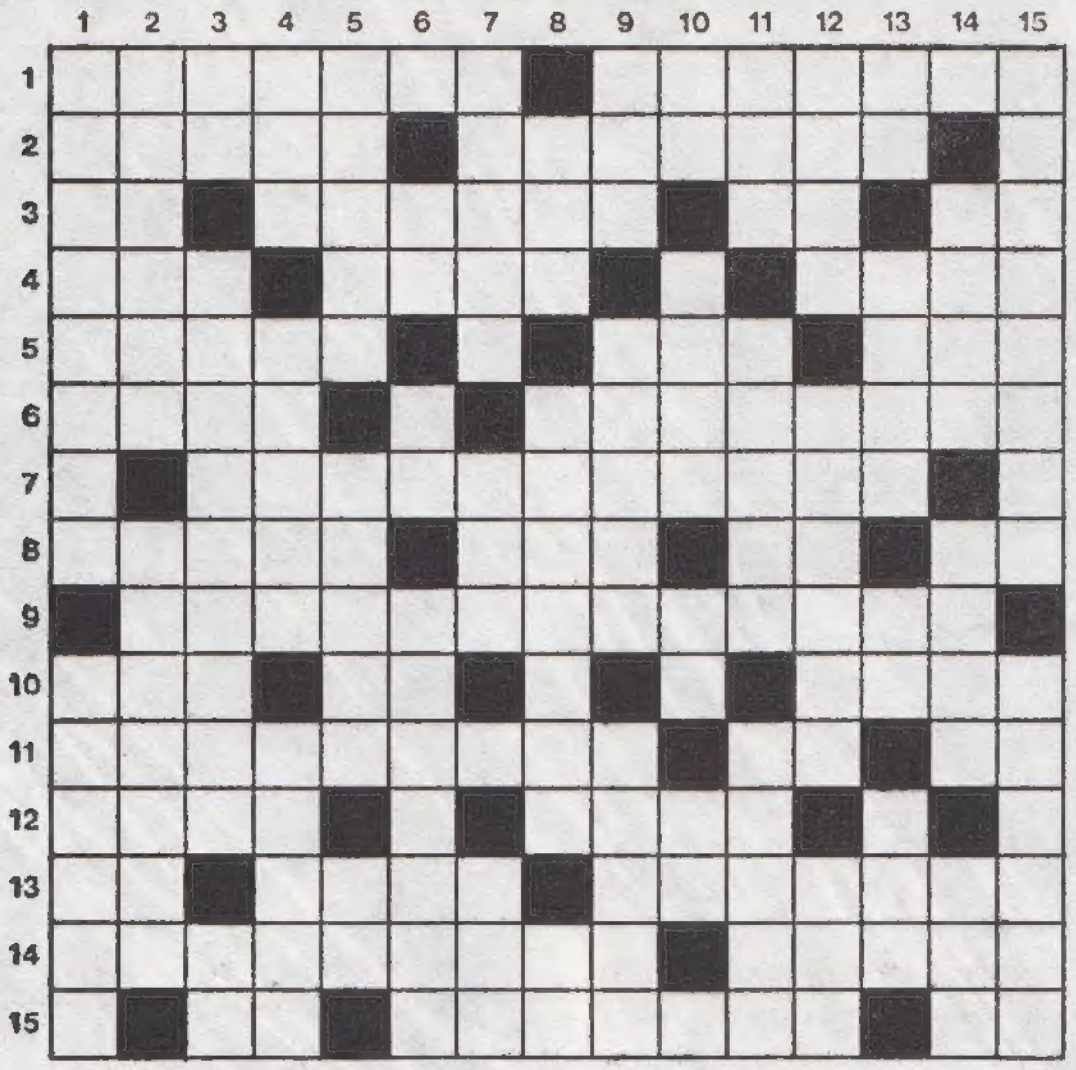

SOLDAN SAĞA: 1- Parasız Yatılı, Kuşatma, Benim Sinemalarım, Gecenin Öteki Yüzü gibi öykü kitapları ve **47'liler** adlı romanıyla tanınmış günümüz Türk kadın yazarı - Başa örtülen bir cins şal. **2-** Ürenin kanda birikmesi sonucu ortaya çıkan bir hastalık - Antalya Körfezi'nin güneybatı kıyısında bir koyun, bu koyu kuzeyden sınırlayan burnun ve burada bulunan birtakım harabelerin adı. **3-** Bir tür cetvel - Afrika'da bir ülke - Parola - Bazen üzerine un bile serilir. **4-** Bir terzi aracı - Özenli, düzgün - İstanbul'un Beyoğlu semtine eskiden verilen ad. **5-** Burun iltihabı - Doğu Slav halkı - Kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı. **6-** Bayındırlık - Bir tür iri taneli zeytin. **7-** 1503-1566 yılları arasında yaşamış ve **"Yarını Bilen Adam"** olarak ün salmış Fransız astrologu. **8-** ABD'nin bir eyaleti - Yazı - Bir renk - Bir haber ajansının simgesi. **9-** 1858-1917 yılları arasında yaşamış, sosyal olayların bireyin bilinci dışında oluştuğunu savunmuş, bu ve benzeri görüşleriyle **Ziya Gökalp**'i derinden etkilemiş ünlü Fransız toplumbilimcisi. **10-** Olağandan daha oylumlu - Vietnam'ın plaka işareti - Havaya fırlatılan bir plakanın vurulması ilkesine dayalı atıcılık dalı. **11-** 1895-1964 yılları arasında yaşamış; Cumhuriyet, Milliyet, Akşam, Karikatür, Akbaba gibi gazete ve dergilerde çizmiş, ayrıca her yıl kendi adını taşıyan bir albüm çıkarmış ve özellikle portreleri ile tanınmış ünlü Türk karikatürcüsü - Uzaklık anlatmakta kullanılan bir söz - Hollanda'nın plaka işareti. **12-** Üzüm veren bitki - Kadının seslerinin en kalını. **13-** Molibdenin simgesi - Eski Romalıların ulusal giysisi - Konya'nın bir ilçesi. **14-** 973-1048 yılları arasında yaşamış; matematik, astronomi, fizik, coğrafya, tıp alanlarında pek çok eser yazmış, UNESCO'nun desteğiyle doğumunun 1000. yıldönümünde bütün dünyada anılmış ünlü Türk bilgini - Tropikal bölgelerdeki denizlerde bütün yıl süresince düzenli esen birtakım rüzgârların adı. **15-** Deva - Modern Yunanca - Satrançta bir taş.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1909 yılında İtalyan ozanı **Marinetti**'nin yayınladığı bildiri ile ortaya çıkan, yeni yaşamı övmek ve geleneksel yazın kurallarını yıkmak amacını güden yazın akımı - Bir yerde oturma. **2-** İstihsal - Bir sıvı ya da bir çözeltinin havada çok ince tanecikler halinde dağılması. **3-** Bir nota - XX. yüzyıl başında **Jules Romains** tarafından kurulan ve toplumun ortak bilincini konu edinen yazın akımı - Berilyumun simgesi. **4-** İstek, arzu - Etkiyi çoğaltmak için bir şeyin tersini söyleyerek alay etme - Yas .**5-** Erkek ve dişi gametin birleşmesiyle oluşan döllenmiş göze. - Ekvator bölgesindeki büyük suların geçtiği havzalarda bulunan balta girmemiş ormanlara verilen ad - Rey. **6-** Tarla sınırı - Argoda esrar - Birimlerden oluşan sanayi kuruluşu. **7-** Kars, Erzurum, Artvin dolaylarında çalgısız olarak, yalnız türkü eşliğinde oynanan bir halk oyunu - Bir İngiliz yüzey ölçüsü - Sarp bölgede kurulmuş Kafkas dağ köylerine verilen ad. **8-** Bir haşere öldürme ilacı - Mısır, buğday gibi tanelerin kavrulmuşu - Hangi şey. **9-** Bir oyun ya da filmde dinlenme süresi - Cisimlerin yerini ve uzaklığını saptamakta kullanılan bir aygıt - Sıvı yağlarda ve margarinlerde bulunan oleik asidin bir esteri. **10-** Bir nota - Al ile kır arası at donu - Türkçe'de ilgi adılı - Türkiye'nin plaka işareti. **11-** İsyankâr - Özellikle Sivas ve Tokat yöresinde müzik eşliğinde oynanan ve tören niteliği taşıyan bir oyun - Bir tür kalın ve ağır çizme. **12-** Sinemada erkekleri baştan çıkaran dişi rolünü oynayan kadın oyuncu - Boğa güreşinde kullanılan kırmızı kumaş - Bir göz rengi. **13-** Öğütülmüş tahıl - Yerden belirli bir yükseklikte yürümek için kullanılan ayaklık - İridyumun simgesi - Kayınbirader. **14-** Gelir - Affetme, bağışlama - Üzme. **15-** Atların ayaklarında görülen ve rahat yürümelerini önleyen bir hastalık - Metalden türlü biçimlerde yapılan kabartma levha.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	G	R	A	H	A	M	G	R	E	E	N	E	■	A	N
2	Ö	■	B	A	R	■	A	N	T	R	A	S	İ	T	■
3	K	L	İ	R	İ	N	G	■	A	K	S	A	K	A	L
4	Ç	İ	R	■	Z	A	A	F	■	E	R	N	İ	S	■
5	E	K	■	K	O	R	V	E	T	■	A	S	■	A	D
6	N	O	Y	A	N	■	U	Z	M	A	N	■	E	G	E
7	E	R	■	R	A	N	Z	A	■	D	İ	S	K	U	R
8	F	İ	R	E	■	E	L	■	P	İ	■	M	A	N	İ
9	E	N	E	■	A	T	A	G	O	■	L	O	B	■	V
10	■	O	Z	A	N	■	R	U	■	T	E	K	İ	L	A
11	E	Z	İ	Y	E	T	■	A	B	U	K	İ	R	■	S
12	S	■	D	E	R	A	İ	N	■	M	E	N	■	A	Y
13	P	L	A	T	O	■	B	O	R	A	N	■	E	K	O
14	R	A	N	■	İ	L	E	■	A	Ğ	■	A	L	A	N
15	İ	■	S	İ	T	A	R	E	■	I	S	D	A	R	■

TEST / TEST YAPIYORUZ

Test sayfamızın konusu bu hafta test. Hep başka konuların testini yapacak değiliz ya! Kadri bilinmemiş test, biraz da kendini anlatsın. Aslında kadri bilinmemiş derken haksızlık ediyoruz galiba. Kolej sınavları sayesinde çocuklarımız ve dolayısıyla bizler "teste aşina bir nesil" oluverdik. Öylesine aşina ki, testle yaşar, testle konuşur olduk. "Kahvenizi nasıl içersiniz efendim?" "a) Şekerli b) Orta şekerli c) Sade d) Kahve dokunuyor..." Bu kadarı akıllara ziyan tabii. Ne demişler "Her şeyin fazlası zarardır." Ama testin öyle bir yararı var ki, değinmeden geçemeyeceğiz. Zekâ testlerinin en moda olduğu yıllarda Amerika'da sekiz yaşında zenci bir kız çocuğunun I.Q değeri 200 çıkmış. 100 değerinin normal olduğunu düşünürseniz, kızcağız dahi demek. Yararı ne mi? Bu sayede hem zencilerin hem de kadınların "zeki" olabileceği kanıtlanmış. Ama bizim amacımız ne zekânızı ölçmek, ne de bilginizi sınamak. Hoşça vakit geçirtmek...

1. Pratik yaşamda geçerliliği kanıtlanamamışsa da zekâmızı sınamaya pek önem veririz. Çocuklarını zekâ testinden geçiren aileler de gittikçe çoğaldı günümüzde. Geçenlerde bir büyüğümüz de Amerika'da zekâ testinden geçti ve "süper zekâ" bulundu. Kimdi?

a) Turgut Özal
b) İhsan Doğramacı
c) Turgut Sunalp
d) Şevket Yılmaz

2. Son günlerin en çok konuşulan testi AİDS testi. "Murtaza AİDS'li değil mi?" tartışmaları arasında hepimiz HTLV-3 virüsünü, bulaşma yollarını ezberledik. Peki AİDS hastalığını belirlemek için yapılan testin adını hatırlıyor musunuz?

a) Smear Testi b) Faraday Testi
c) Eliza Testi d) Fabio Testi

3. Zekâ testine çok önem veririz. AIDS testini çok konuşuruz. Ama öyle bir test var ki yaygınlıkta hiçbiri onu geçemez. Gebelik testi. Bu testte, kadının hamile olup olmadığının belirlenmesi için bir hayvandan yararlanılır. Hangi hayvan?

a) Deve
b) Balina
c) Zürafa
d) İspinoz

4. Bazı toplumlarda oğlan çocuklar, erkekliklerini kanıtlamak için dayanıklılık testinden geçmek zorundadır. Toplumdan topluma değişen, parmak kopartmaktan ateşe tutulmaya kadar pekçok yöntemle "erkek olup olmadıkları" sınanır. A Man Called Horse (Vahşi Kahraman) filminin erkek oyuncusu da kızılderililerin eline düşünce böyle korkunç yöntemlerle sınanır ve erkekliğini kanıtlar. Kimdi bu oyuncu?

a) Anthony Quinn
b) Richard Harris
c) Charlton Heston
d) Richard Gere

Charlton Heston

Anthony Quinn

Richard Gere

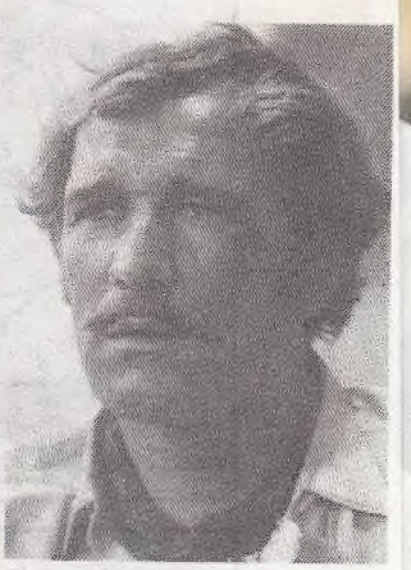
Richard Harris

5. Şimdi de sabır testinden söz edeceğiz. Sabrı sınamak için ne yollar vardır kimbilir. Ama akıllı adamın biri bunu oyuncağa dönüştürünce milyarder oldu. Küp şeklindeki bu oyuncakta rengarenk karelerin aynı hizaya getirilmesi gerekiyor. Kolay gibi görünür belki ama bilgisayara göre, bunu yapmanın 43.252.003.274.489.856.000 olası yerleştirme yolu var. Bu çılgın oyuncağın mucidi kim?

a) Erno Rubik
b) Mikolaj Kopernik
c) Stanley Kubrick
d) Zurnick

6. Bu sabır küpünü sıkılırsanız bir kenara atabilirsiniz. Ama mitolojide zavallı bir kahramanın böyle bir şansı yoktu. Zeus onu öylesine bir sabır testinden geçiriyordu ki... Bir kayayı tepeye çıkarmak, tam vardı derken yeniden aşağı düşüşünü izlemek... Sonra aynı şeyi yeniden yaşamak... Sonsuza dek... Kimdi bu zavallı?

a) İkaros
b) Sisyphos
c) Prometheus
d) Claudius

7. Döl testi. Bu zooteknik bir terim. Hayvan ırkının ıslahı için damızlıkların testlerle kalitesini belirlemek anlamında kullanılıyor. Hitler, bu testi insanlara da uyguladı. Kafatasları ölçülüp "fevkalade ari" oldukları saptanan gençlerin üstün ırkı yaratması için insan haraları oluşturdu. Peki bu fikrin teorisyeni kimdir biliyor musunuz?

a) Kierkegaard
b) Schopenhauer
c) Mirabeau
d) Gobineau

8. Bu soruya kadar sıkılmadan geldiyseniz sabır testinden başarıyla geçtiniz demektir. Peki ya dikkat testinde de başarılı mısınız acaba? Sorularımızın birinde doğru yanıt şıkkı yoktu. Hangi soruydu dersiniz?

a) Üçüncü soru
b) Beşinci soru
c) Sekizinci soru
d) Hiçbiri

Yanıtlar:

1) a, **2)** c, **3)** e, **4)** b, **5)** a, **6)** b, **7)** d, **8)** a.

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

DERİMOD Sahilyolu
DERİMOD Osmanbey
DERİMOD Kadıköy
DERİMOD New York
DERİMOD Los Angeles
DERİMOD Düsseldorf
DERİMOD
YORUM